

-REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA-

**SOBRE LA IMPORTÀNCIA DE LA SOCIETAT CIVIL
EN EL BENESTAR D'UN PAÍS**

Discurs d'ingrés llegit per l'acadèmic electe
EVARIST FELIU FRASNEDO

Discurs de benvinguda de l'acadèmic numerari
CIRIL ROZMAN I BORSTNAR

Barcelona, 28 de febrer de 2016

Primera edició, 2016

Queda rigurosament prohibit, sense l'autorització escrita del titular del Copyright, sota les sancions establertes en les lleis, la reproducció parcial o total d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, compresos la repografia y el tractament informàtic i la distribució d'exemplars d'aquesta, mitjançant lloguer o préstecs públics.

© Evarist Feliu Frasnado

D.L. : 4952-2016

ISBN: 978-84-944933-8-6

Producció: Gràfiques Trialba.

c/ Diputació 216 · 08011 Barcelona · 93 451 65 70

Una famosa actriu, en contemplar la tasca que desenvolupava la mare Teresa de Calcuta, va exclamar: “Jo això no ho faria ni per tot l’or del món”. I la mare Teresa va contestar: “Jo tampoc”.

INTRODUCCIÓ

Excel·lentíssim Senyor President,
Molt il·lustres Senyors i Senyores acadèmics,
Molt estimats amics i amigues,
Senyors i Senyores,

Quan els Profs. Joan Viñas i Jordi Palés em varen dir que per a la cerimònia del discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (RAMC) havia d'anar vestit amb frac, em va venir a la memòria aquella dita que diu que "l'hàbit no fa el monjo, però almenys el vesteix". També vaig pensar que per més ben tallat que estigués el frac, un cop posat, no podia semblar el d'un prestidigitador fent màgia i traient conills del barret de copa, ja que algunes de les coses que volia explicar al llarg del discurs sobre la importància del paper de la societat civil al servei de la progressió i la transformació d'un país com el nostre encara podrien semblar avui en dia més ciència-ficció que realitat; malgrat que, en els temps que corren, cada vegada és més difícil esbrinar on comença la realitat i on acaba la ficció. Més que inventar, el que he fet per redactar el meu discurs ha estat reflexionar sobre el que he vist, he escoltat, he après i he fet en el si de les fundacions que conec.

Es diu que: "No hi ha discurs sense broma, si és possible al principi". Doncs ja està fet!

ELS TRES FACTORS

El dia 7 d'abril de 2015 vaig rebre amb gran satisfacció el comunicat dels Profs. Joan Viñas, president de la RAMC, i Jordi Palés, secretari general de la RAMC, en què m'informaven que havia estat elegit per ocupar una plaça d'acadèmic numerari en la Secció Segona (Medicina) de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. El nomenament va ser per a mi una notícia molt agradable i carregada d'emoció. Cada vegada que assistia a un acte a la RAMC, sempre pensava que m'agradaria molt poder, algun dia, ser jo qui hagués estat nomenat acadèmic. Ara que he tingut l'honor d'haver-ho aconseguit, els vull dir que aprecio molt aquesta proposta i els estic molt agraït. Poder servir la RAMC, treballant al costat dels que han estat els meus estimats mestres, professors i companys de carrera i d'hospital, representa per a mi un gran honor i un fet entranyable i de gran valor personal. Els afirmo que procuraré no defraudar-los i fer-me mereixedor de la confiança que han dipositat en mi.

Permetin-me agrair, en primer lloc, al professor Ciril Rozman que hagi acceptat respondre el meu discurs i els Profs. Soledad Woessner i Celestino Rey-Joly per ser els meus padrins en un dia tan assenyalat per a mi i la meva esposa com el d'avui. Moltíssimes gràcies.

Quan vaig enviar el Currículum vitae als Molt Il·lustres Senyors i Senyores acadèmics, a propòsit de la meva candidatura, els indicava les dades personals, acadèmiques i laborals, així com les tasques assistencials, docents, investigadores i de gestió que he desenvolupat al llarg de la meva vida com a metge. Com varen poder observar, en el meu treball assistencial diari he combinat la clínica, el laboratori i la gestió, primer a l'Hospital Clínic de Barcelona (HCB) i després a l'Hospital Germans Trias i Pujol (HGTiP) i a l'Institut Català d'Oncologia (ICO) a Badalona. A més, he procurat ensenyar Medicina a 40 promocions, des que vaig començar a treballar a la Universitat de Barcelona com a professor ajudant de classes pràctiques l'any 1975 fins enguany com a catedràtic a la Universitat Autònoma de Barcelona i he investigat sobre les malalties de la sang des que era becari

a l'Hospital Clínic fins al meu càrrec actual a l'Institut de Recerca contra la Leucèmia Josep Carreras.

I tot això ho he pogut arribar a fer per tres factors, que han estat cabdals a la meua vida: el primer, **la família**, començant pels meus estimats avis i pares, que varen creure en mi com a un futur estudiant d'una carrera universitària quan el meu mestre de Sant Cugat del Vallès, el Sr. Xavier Azqueta, els va dir que havien de fer l'esforç perquè jo estudiés el batxillerat i després fes estudis superiors. Després, la meua estimada esposa, Maria Antònia, amb qui hem compartit la nostra vida durant quaranta-quatre anys de matrimoni, més sis de nuviatge dels d'abans. Billy Wilder ho va dir així: "Fa quasi cinquanta anys que estic amb la mateixa dona. Jo he tingut molta sort i ella una santa paciència". El meu cas és molt semblant, per no dir quasi idèntic. Vull esmentar aquí els nostres dos fills, Jesús i Cristina, amb els seus respectius cònjuges, María i Àlex; els meus estimats néts, Pablo, Leyre, Ariana, Guim i Clara; els meus sogres, l'avi Paco i, en especial, la meua estimada "iaia Pepi"; el meu germà i la seva família; els meus tiets, cunyats, nebots, consogres i la resta de la meua família que sempre m'han donat suport. Ja sé que pensaran que el que els acabo de dir és un clixé, en soc conscient, ho sento, però la família és la que ens dona un sentit especial a la vida.

En segon lloc, els **meus estimats mestres**, que han estat per a mi un model a seguir. No hi ha res en aquesta vida que pugui marcar tant una persona com la força d'un model. Els puc afirmar que els meus models han estat per a mi uns extraordinaris referents de grandesa científica i han condicionat molt el tipus de metge que he acabat sent. Si em permeten la confessió, jo he tingut sempre una actitud reverencial amb els meus mestres i m'he acostat sempre a ells amb un gran respecte. Els universitaris que vam tenir la sort de trobar un mestre en el moment oportú, vàrem ser molt afortunats. I és ben cert que un bon mestre és un tresor i d'ell o d'ella, no te n'oblides mai més, com també ho és que sense grans mestres i professors de Medicina no hi pot haver grans metges.

En tercer lloc, **els diferents equips** dels quals he format part en el decurs de la meua vida científica, en uns com a actor de repar-

timent i en altres com a protagonista. No hi ha dubte que el secret de l'èxit és un bon equip i que avui en dia no es pot fer gaire cosa de valor treballant sol, perquè ningú és absolutament complet per si mateix i perquè tot professional té alguna cosa a ensenyar a la resta de companys i molt a aprendre'n. Es tracta de treballar seguint el lema dels mosqueters "un per a tots i tots per a un". Joan Carbonell, un home savi i bon amic de la pagesia de Cabrera amb una intel·ligència natural privilegiada, sempre em deia que "un jefe bo amb un equip mediocre no pot tirar, mentre que un jefe mediocre o dolent amb un bon equip pot tirar". Pau Casals ho deia així: "Quina felicitat quan tingui el més gran dels instruments: l'orquestra". El fonamental és tenir l'habilitat d'escollir bé a l'hora de constituir l'equip, si és possible cercant col·laboradors millors que nosaltres i plens de talent, capacitat creativa i perseverança. Bons músics faran sempre una bona orquestra. La veritat és que jo he procurat treballar sempre amb un o una col·lega i, a la vegada, amic o amiga al meu costat, de manera que fos la meva mà dreta. Poder verbalitzar els problemes amb ell o ella, rebre'n les crítiques, permetre que em facin veure els meus errors, demanar-los que m'ajudin a prendre les decisions principals i a la vegada gaudir de la seva companyia em genera una tranquil·litat exquisida que no té preu. De la meva part, quan el meu paper en l'equip ha estat el de director, càrrec que sol ser molt solitari, he procurat crear les condicions perquè la gent creixés i estigués tranquil·la mitjançant el diàleg, la transparència, el respecte i la bona comunicació i he posat la meva capacitat mediatra per "temperar" els ànims davant dels conflictes, procurant crear un clima de confiança entre tots, sense perdre mai el sentit del conjunt i fomentant la intel·ligència col·lectiva. La confiança dipositada en les persones del meu equip ha estat clau a la meua vida i mai he perdut de vista el fet que els directors no tenim més poder que el que els altres ens concedeixen amb la seva voluntat d'obeir. També els haig de dir que m'he alegrat sempre molt dels èxits dels meus companys d'equip i dels meus col·laboradors. Em passa com quan jugo a futbol que, per a mi, més que marcar un gol, és més important fer una bona passada de la pilota als altres més bons i hàbils que jo i celebrar l'èxit en allò que he col·laborat.

A més a més, mai m'he separat del meu bolígraf i la meva llibreta, on he tingut el costum de prendre notes i apuntar-ho tot, per jerarquitzar i interioritzar els conceptes i així memoritzar-los definitivament. En una era informatitzada com l'actual, digital, mòbil i sense cable, encara sóc dels que penso que la força d'un humil bolígraf i un full de paper en blanc és il·limitada. I, a més a més, el bolígraf no s'ha d'endollar al corrent, sinó solament a l'intel·lecte.

LA MARIA ANTÒNIA

A la meva Maria Antònia, la vaig conèixer quan teníem disset anys. La flama de l'amor va sorgir en una revetlla de Sant Joan, com ha passat tantes vegades amb tantes parelles, mentre em donava coca i cava i m'explicava i m'explicava coses i coses, que jo no escoltava, ja que només la mirava. Penso que, en aquesta vida, trobar la persona que estimes és un privilegi molt gran.

Junts hem passat de tot al llarg de quasi cinquanta anys en aquest camí de pujades i baixades que és la vida, en què ella mai ha deixat de fer hores extres per tots els altres membres de la nostra família, mentre jo li robava hores i hores de vida de parella, reclòs en un racó del meu despatx de casa, llegint, estudiant, escrivint treballs científics o preparant classes i conferències.

Bob Hope ho va dir d'aquesta manera: "Cap home pot triomfar sense el consentiment de la seva dona". Doncs això també m'ha passat a mi.

Si em permeten el símil, l'acte d'avui és per a nosaltres dos gairebé com un segon casament: mudats, rodejats de familiars, mestres i amics, en una cerimònia molt solemne i, al final, una invitació a un refrigeri en senyal del nostre agraïment per haver-nos acompanyat a l'acte. Espero que avui em torni a dir que sí!

Moltes gràcies, Maria Antònia, per tot i, sobretot, per haver-me ajudat tant, sacrificant fins i tot la teva carrera per mi.

ELS MESTRES

La meva relació amb els meus mestres comença amb un fet que em va marcar el camí. Era l'estiu de 1967 i jo ja havia acabat el segon curs de Medicina a la Universitat de Barcelona. Un quadre febril a causa d'una amigdalitis em va dur a consultar el metge de capçalera de casa a Sant Cugat del Vallès, el Dr. Jaume Pila Pla. Vaig aprofitar la visita per explicar-li la meva situació i dir-li que m'agradaria treballar durant l'estiu a l'Hospital Clínic de Barcelona i ell em va dir que on creia que podria aprendre medicina molt bé era a la càtedra que dirigia el professor Agustí Pedro Pons i que en aquesta mateixa càtedra hi havia un gran internista, de nom **Pere Farreras Valentí**, que també era catedràtic i que a més de la medicina interna, es dedicava també a l'hematologia.

Al cap d'un parell de dies vaig anar a veure el professor Farreras, al cinquè pis de la Clínica Mèdica A, on estava passant visita. Ho recordo com si fos ara mateix. Duia una americana blau marí i una camisa blau cel amb corbata de tons vermells. No portava bata i l'envoltaven diversos col·laboradors, tots ells amb la clàssica bata blanca prisada d'aquells temps. Em vaig apropar i després de presentar-me li vaig manifestar que m'agradaria treballar amb ell aquell estiu. Va esbossar un lleuger somriure, fet que va provocar que la seva expressió bondadosa s'accentués encara més. Tot seguit em va respondre que havent acabat tot just el segon curs de Medicina encara no estava preparat per veure malalts, però que podríem arreglar-ho d'alguna manera perquè treballés en el seu servei. Em va agafar pel braç i em va acompanyar fins al Laboratori d'Hematologia, que estava a pocs passos de l'aula on es feien les sessions clíniques, just davant del Laboratori d'Anatomia Patològica. Em va presentar la Sra. Margarita Rodríguez, que era la infermera en cap del Laboratori d'Hematologia i la Srta. Victòria i els va parlar en aquests termes: "Us porto aquest noi perquè l'ensenyu a fer fórmules leucocitàries, a comptar hematies, leucòcits i plaquetes i a fer la velocitat de sedimentació globular. Un cop estigui ben ensenyat, me'l torneu per iniciar-lo en la visita de pacients. Tracteu-lo com si fos un familiar meu". I així ho varen fer.

Vaig passar dos estius realitzant totes las tasques del Laboratori d'Hematologia que dirigia el Dr. Jesús Capdevila fins que les vaig aprendre bé. Allà vaig tenir la sort de contactar amb metges i infermeres d'altres laboratoris, també de la Clínica Mèdica A, que em van ensenyar moltes més coses. Així, vaig conèixer Vicens Romagosa i el Dr. Frederic Ciscar, que els teníem davant nostre i realitzaven l'anatomia patològica i em vaig començar a interessar pel diagnòstic anatomopatològic dels limfomes; el Dr. Ricardo Castillo, que feia el recompte de plaquetes i les proves de coagulació; els Drs. Jordi Gras i Miquel Salazar, que feien els estudis bioquímics, i el Dr. Amadeu Foz, que feia la microbiologia. Alguns dies vaig començar a fer incursions en la visita dels pacients hematològics i també dels pacients ingressats a les sales d'homes i de dones de la Clínica Mèdica A, de vegades amb el Prof. Farreras, d'altres amb el Prof. Pedro Pons o amb el Prof. Ricard Bacardí. Recordo la primera melsa i fetge que el Dr. Eduard Simó em va ensenyar a palpar, en un pacient amb una cirrosi hepàtica. Aquella primera exploració, no l'oblidaré mai. El Dr. Simó va ser per a mi el meu primer mestre a la Clínica i, fins i tot, em va permetre que l'ajudés a la seva consulta particular. Amb ell vaig aprendre moltes coses del món de la medicina interna i l'hematologia. En aquell temps els meus interns "grans" varen ser Carles Ribas i Esteve Brau. També hi havia Helios Pardell, Carles Miquel i Miquel Llorach. Estàvem envoltats de grans especialistes; només es tractava de parar l'orella i de fixar-se molt en el que deien i feien. Quan penso en l'alineació encara m'impresiona: a la Sala d'Homes, M. Dalmau, J. Tarruella, S. Erill i C. Permanyer; a la Sala de Dones, M. Foz, J. García San Miguel, A. Mirada, J. Canals, J. Guardia, J. Rubiés i C. Rey-Joly; a Urgències, G. Vázquez i G. Villegas i, entre els especialistes, els Drs. A. Pou i A. Codina a Neurologia; A. Caralps i A. Brulles a Nefrologia; A. Ciscar a Cardiologia; J. Rotés Querol i E. Lience i, posteriorment, J. A. del Olmo i J. Muñoz a Reumatologia; J. Vilar Bonet a Gastroenterologia; I. Blajot a Radiologia; L. Pedro Solé, Magriñá Ferrer i J. Pedro Botet a Medicina Interna. A més a més, com que jo estudiava l'assignatura de Mèdica amb el professor J. Gibert Queraltó, també feia incursions a la seva sala per

passar visita amb els que eren els nostres professors, els Drs. Joan Rodés, Miquel Bruguera, Josep Terés, Lluís Reig i Francesc Badrinas. També vaig tenir una relació molt bona amb els Drs. J. Setoain i F. M. Doménech Torné. Ni el Barça de les cinc copes!

A Hematologia vaig treballar amb els doctors Jordi Sans, al qual admirava molt pel seu gran coneixement clínic, especialment a l'hora de fer el diagnòstic diferencial de les malalties, Joan García San Miguel, Eduard Simó, Pere Pardo, Juan Claudio Rodríguez Ferrera, Andreu Domingo, Javier Domingo, i amb la Dra. Soledad Woessner així com amb la secretària la Srta. Pilar Brugulat i, posteriorment, amb les Srtes. María José Insa i Marisol Aguado. Els interns de l'Escola d'Hematologia d'aquell temps érem en Xavier Noguera, Gil Panadés, Josep Lluís Antich i jo i més tard l'Agustí Valls. Amb ells i de la mà de la Dra. Woessner i d'una interna que es deia Fuensanta Millá, amb qui m'ha unit una gran amistat al llarg de tota la meua vida i a qui m'estimo com si fos la meua germana, vaig aprendre la tècnica de l'aspirat medul·lar i de la citoquímica (PAS i peroxidases). Més tard, el Prof. Farreras va morir l'any 1968 i el Prof. Pedro Pons va deixar l'Hospital Clínic i es va traslladar a l'Hospital de la Vall d'Hebron per dirigir el Servei de Medicina Interna. La meua relació amb el Prof. Farreras no va poder ser gaire llarga a causa del seu traspàs prematur, però la seva saviesa, la seva bondat i la seva senzillesa em van deixar una marca per a la resta de la meua vida. Es diu que "ningú mor mentre se'l recorda". Per a mi, el Prof. Farreras, el Dr. Sans, el Dr. Simó, el Dr. Tarruella, el Prof. San Miguel, el Dr. Domingo, el Dr. Badrinas i el Prof. Manuel Ribas Mundó, al qual vaig conèixer més tard i vaig poder col·laborar amb ell, no moriran mai i sempre els portaré al meu cor.

En aquest entorn vaig quedar atrapat per la passió que començava a sentir per l'Hematologia. Tenir la possibilitat de "tocar" malalts i mirar cèl·lules al mateix temps em va fer decidir a optar per aquesta especialitat. L'any 1969, quan jo encara no havia acabat la carrera, va arribar per dirigir la segona càtedra de Patologia i Clínica Mèdiques de l'Hospital Clínic de Barcelona i l'Escola Professional

d'Hematologia "Farreras – Valentí" el **Prof. Ciril Rozman** des de la Universitat de Salamanca. Ell havia estat el deixeble i ajudant predilecte del Prof. Farreras. Per aquell temps, jo tenia vint anys, encara era estudiant, i li deia a la meva nòvia Maria Antònia, "crec que intentaré quedar-me amb aquest home per aprendre medicina". I em vaig quedar a treballar a l'Escola Professional d'Hematologia "Farreras-Valentí".

La seva aura i el seu carisma, el seu caràcter auster i el seu talent privilegiat van exercir una estranya fascinació en la meva persona. Les seves intervencions en els passis de visita eren curtes i directes, sense concessions, demanant aclariments sobre el que li explicàvem, pronunciant frases que feien olor d'aforismes amb una gran seguretat i comentant els últims treballs que havia llegit.

Sota la seva direcció vaig fer la meva formació com a metge especialista en Hematologia i Hemoteràpia. Una vegada acabada la residència i amb una beca del Govern francès que el Prof. Rozman va aconseguir per la seva amistat amb el Prof. P. Boivin, vaig tenir l'oportunitat d'anar a treballar a París a l'Hospital Beaujon com a *assistant étranger*, on vaig iniciar els meus primers passos en el món de la investigació, i de la mà del Dr. Jacques Hakim vaig fer la tesi doctoral sobre "L'estudi de la funció dels granulòcits neutròfils en la cirrosi hepàtica". La tesi la va dirigir el Prof. Rozman i el president del tribunal va ser el Prof. Alfons Balcells i Gorina, i un dels membres del tribunal va ser el Prof. Joan Rodés. A la meva tornada, gràcies al Prof. Rozman i al Dr. Joan Lluís Vives Corrons, vaig tenir el meu primer contracte com a metge adjunt del Servei d'Hematologia Biològica de l'Hospital Clínic de Barcelona. Allí vaig romandre durant cinc anys i vaig tornar a marxar, amb una beca Fullbright i un ajut de l'Hospital Clínic, aquesta vegada al Servei d'Hematologia del Massachusetts General Hospital de Boston, on vaig treballar a les ordres del Prof. T. P. Stossel, com a *research fellow*, realitzant un treball de recerca sobre les proteïnes estructurals dels macròfags alveolars. A la meva tornada vaig ser nomenat cap de secció del Laboratori d'Hematologia de l'Hospital Clínic. De la mà del Prof. Rozman i del Sr. José Antonio Dotú vaig entrar a treballar a Edicions Doyma, S.

A. on vaig ocupar les funcions de redactor en cap i subdirector de la revista *Medicina Clínica*, i de secretari general i director de redacció del llibre *Medicina Interna Farreras-Rozman*. El Sr. Dotú tenia les característiques personals del bon editor: intel·ligència, cultura, creativitat i sentit del negoci, a les quals s'ha d'afegir la seva gran bondat. A Doyma vaig tenir per mestres el Dr. Enric Lience i els Profs. Màrius Foz i Celestino Rey-Joly, els quals em van ensenyar tots els secrets del món de l'edició en biomedicina, tant en l'àrea de revistes com en la de llibres. També tinc un record molt especial per als Srs. Jaume Sánchez, Javier Ruiz, Celia Ribera i Josep Florensa, i per a les secretàries, les Sres. Dolors Berga i Merche Belmonte. L'any 1991 vaig deixar l'Hospital Clínic per ocupar la direcció del Servei d'Hematologia de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona. Tenia quaranta-tres anys i em considerava amb la maduresa suficient per iniciar un nou projecte. Havia tingut un gran mestre i molt bons companys de treball i amics, dels quals també vaig aprendre molt, i vaig considerar que era el moment adequat per deixar el niu i començar a volar sol. Al cap de poc d'arribar al nou destí, em vaig adonar de dues coses: la primera, que no era el mateix anar de copilot que de pilot, ja que de copilot si fas una becaina el cotxe continua tirant endavant, però si la fas anant de pilot, t'estaves. La segona, que no havia d'imitar el mestre, perquè ell era inimitable, i que havia de treballar i tirar endavant el Servei amb les meves armes, encara que seguint sempre l'esperit que ell ens havia inculcat. L'any 1993, i també gràcies al Prof. Rozman, vaig entrar a formar part del Patronat de la Fundació Internacional per a la lluita contra la leucèmia Josep Carreras.

Durant molts anys, el Prof. Rozman i jo hem treballat junts com a mestre i deixeble, jo sempre l'he tractat de vostè i ell a mi de tu. La nostra relació ha estat sempre amable, cordial i educada. A les nostres reunions de treball al seu despatx, que encara continuen, sempre a les vuit del matí, he procurat anar-hi ben despert, perquè et pot passar que ja de bon matí rebis una bona dutxa escocesa, és a dir, una de freda i una de calenta. A vegades he trobat que era massa dur amb nosaltres, però sempre he pensat que la seva duresa i exigència eren

molt bones, perquè els deixebles molt protegits pels seus mestres són com les plantes d'hivernacle, que quan les treus fora es moren a la primera tempesta, mentre que les plantes d'exterior ho resisteixen quasi tot. Tota la vida li he agraït que em digués les meves errades sense contemplacions, a boca de canó, mentre que jo l'escoltava atentament, gairebé sempre amb un bolígraf i un paper a la mà per no oblidar res del que escoltava i després destil·lar el missatge del que m'havia dit i el que em volia dir. Amb ell vaig aprendre com era de perillós parlar d'oides de temes científics i que cal tenir en compte que qui té boca s'equivoca.

Li he reconegut tres virtuts: *a)* ha estat un gran estudiós i ha procurat aprendre sempre, *b)* ha actuat i superat situacions dures i/o conflictives sense queixar-se i *c)* ha ajudat els altres, si creia que s'ho mereixien, tant com ha pogut. Ha exercit el seu lideratge posant els seus coneixements i habilitats al servei dels altres (malalts, deixebles i alumnes, segurament per aquest ordre). Amb la seva paraula, la seva conducta i el seu exemple, amb tota seguretat ha condicionat aspectes concrets de la vida dels qui hem estat els seus deixebles. El seu magisteri ha passat a nosaltres, ens ha enriquit i les seves ensenyances ja formen part del nostre mobiliari interior. Ens ha ensenyat que no és fàcil que ens regalin grans coses i que aquestes ens les hem de guanyar i construir nosaltres mateixos. És l'Escola Rozman de l'Hospital Clínic.

El verb *jubilarse* no figura en el seu diccionari i continua sent molt útil a la comunitat. Ha copiat el model americà i després de la seva jubilació oficial ha seguit treballant molt i ha continuat visitant pacients a la seva consulta, basada en una experiència molt dilatada i un gran ull clínic, cosa que no s'ensenyava a les facultats. Malgrat la seva edat continua sent jove, perquè està sempre disposat a treballar, estudiar i aprendre. Ha trobat durant molts anys acomodament digne i suposo que gens ben pagat en diverses fundacions i institucions que han sabut apreciar el valor de la seva persona i del seu saber. L'he vist fer-se gran però no avorrir-se, continua amb un cert grau d'estrès en la seva vida, cosa necessària per a ell, i crec que ha decidit que no tira la tovallola, que vol continuar fins que les forces l'acompanyin i

que morirà al peu del canó, sempre tenint al seu costat la seva eficaç secretària, la María José Sánchez Melero.

La Maria Antònia i jo hem conservat amb el “profe” i la seva esposa Maruja una relació d’amistat durant molts anys que desitgem que sigui el més perllongada possible. Moltes gràcies, professor Rozman!

L’altre gran mestre que he tingut ha estat la **Dra. Soledad Woessner**. Molts dels qui són aquí presents ens hem refugiat sota el seu arbre i hem tingut una agradable ombra durant molts anys. Sempre hem admirat la sensació que ens transmetia de sentir-se recompensada per la cura amb què complia el seu deure, per la satisfacció amb la qual parlava del seu treball i com ha preferit aquestes sensacions als elogis. La seva modèstia, la seva discreció i el seu exterior senzill han estat el seu abillament a la vegada que un adorn en la seva vida plena de bones i grans accions.

Aquesta virtut que té de parlar, amb la frase curta, suficient i amb sentit comú, no abunda entre la nostra comunitat científica. Domina com ningú el difícil art d’escoltar bé i té una capacitat de silenci inusitada. Entre les qualitats que tots els seus deixebles més hem apreciat en ella, hem de destacar la seva amabilitat, la seva tolerància i la serenitat que respira.

Es comporta amb una disciplina germànica molt estricta juntament amb un sentit de l’humor molt fi i elegant. Té una de les virtuts més apreciades en aquests temps fugaços, que és anar a poc a poc i saber tenir tot el temps del món. Sempre m’ha fascinat la seva forma de caminar pausada i he pensat que utilitzava aquesta cadència de passos per comunicar-se amb ella mateixa i, al mateix temps, anar resolent coses. Camina igual que quan ho fa per un moll d’os, passeig que ha fet diàriament durant molts anys. I ens ha ensenyat que el fonamental és saber mirar. Moltes vegades vaig passejar de la seva mà per la medul·la òssia d’un malalt i jo no hi veia res, però quan tornàvem a passar-hi ella aprofitava per ensenyar-me a mirar i, allà, en un racó de la preparació, hi havia la cèl·lula clau del diagnòstic. I jo aprenia en aquell moment que la citologia no es troba en la cèl·lula, sinó en la mirada. Gràcies per haver-nos ensenyat a anar a poc

a poc, a no tenir pressa, a lluitar per la conquesta de la lentitud. Al costat seu hem après que sense presses podíem arribar més lluny.

El seu estil ha estat el de las quatre hacs: humanitat, humilitat, honestedat i humor; a més a més de la calma, aquesta calma que respira, amiga de l'ordre i de la riquesa intel·lectual.

L'any 2007, la Societat Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia li va retre un homenatge. Un dels conferenciants va ser el Dr. Luis Escribano i el seu parlament començava així: “¿Qué es la citología? La citología eres tú y tu libro un breviario!” Crec que amb aquesta frase està tot dit.

Dra. Woessner, moltes gràcies per la seva amistat i pel seu magisteri.

El meu predecessor en el lloc que haig d'ocupar a la RAMC és el **professor Manuel Cruz Hernández**. Abans de tot, vull agrair-li la seva presència a l'acte i les seves ensenyances quan jo era alumne seu a l'assignatura de Pediatria durant la dècada dels anys seixanta.

Encara que ja sé que no haig de fer una glossa seva, cosa que em fa molt feliç, perquè vol dir que el tenim entre nosaltres, sí que vull manifestar que el Prof. Cruz Hernández és un dels màxims exponents de la pediatria nacional. Va començar a exercir com a metge pediatre de l'any 1951 al 1956 a l'Hospital Clínic de Granada, tasca que va combinar amb la docència universitària. Després es va traslladar a la Universitat de Cadis fins a l'any 1964 i el 1965 va arribar a l'Hospital Clínic/Universitat de Barcelona, on va desenvolupar una gran tasca en el món de la pediatria en els tres vessants: assistencial, docent i de recerca. És autor del manual *Tratado de Pediatría*, una obra de referència per a tots aquells que es dediquen a aquesta especialitat. El Prof. Cruz encara continua ben actiu als seus vuitanta-nou anys, oferint conferències magistrals i compartint amb les noves generacions de metges coneixements i experiències.

Quan miro aquest magnífic auditori en què ens trobem, m'adono que entre els **Molt Il·lustres Senyores i Senyors acadèmics** hi ha molts mestres, professors i amics presents i absents, als quals tant i tant els dec: el Prof. Domingo Ruano, que em va ensenyar anatomia,

el Dr. Joan Uriach, alguns secrets de la farmàcia durant les nostres converses en el Patronat de la Fundació Carreras, el Prof. Antonio Cardesa, l'anatomia patològica, amb el Prof. Josep A. Bombí vàrem ser bons companys de curs i som bons amics, amb els Profs. Josep Laporte, Ramon Segura, Xavier Forn i Francesc Jané Carrenca vaig aprendre farmacologia, el Dr. Manel Esteller em va obrir els ulls a l'epigenètica, gràcies a un llibre seu que em va regalar, amb el Dr. Antoni Caralps vaig aprendre les primeres nocions de nefrologia a la sala del Prof. Pedro Pons, amb els professors Marius Foz i Celestino Rey-Joly vàrem compartir moltes hores de feina assistencial i docent i de sessions clíniques a l'Hospital Germans Trias i Pujol durant molts anys; amb el Prof. Josep Maria Mascaró vàrem fer treballs científics en col·laboració sobre l'afectació cutània de la malaltia de l'empelt contra l'hoste en el decurs del trasplantament al·logènic de progenitors hemopoètics, els Profs. Manuel Cruz Hernández i Lluís Morales em van ensenyar pediatria, el Prof. Joan Rodés em va explicar l'assignatura de Patologia Mèdica i em va introduir a l'hepatologia; amb el Prof. Miquel Vilardell hem compartit moltes experiències assistencials i docents dels nostres respectius hospitals de l'ICS, amb el Prof. Antoni Bayés de Luna vàrem coincidir a Edicions Doyma juntament amb el Prof. Josep Terés i un altre cardiòleg eminent, el Dr. Josep Peret, que dirigien la revista *JANO*; del Prof. Lluís Masana vaig aprendre molt llegint els seus articles sobre lípids, arteriosclerosi i factors de risc cardiovascular a la meva època de *Medicina Clínica*; al Prof. Francesc Cardellach, li vaig fer de tutor de la seva tesi doctoral i amb ell m'uneix una gran amistat des de fa molts anys; gràcies al seu ajut hem pogut desplegar el Campus Clínic/UB de l'Institut Josep Carreras a la Facultat de Medicina; amb el Dr. Ramon Brugada treballem junts a l'Associació Barcelona Salut i Espanya Salut; amb el Prof. Josep Maria Grau vàrem ser companys de treball a la meva època de l'HCB i amb el Dr. Josep Esteve he après de la seva experiència en el món de la recerca biomèdica.

Amb el Prof. Joaquim Barraquer hi tinc una bona amistat, tant amb ell com amb el seu fill, el Dr. Rafael Barraquer i la seva nora, la Dra. Marinka Kargacin; el Prof. Josep Treserra em va ensenyar oto-

rinolaringologia junt amb el Dr. Ramon Avellaneda i amb ell vàrem treballar junts en el llibre *Semiología y Métodos de Exploración en Medicina*, que va dirigir el Prof. Rozman; el Prof. Jesús González Merlo em va ensenyar ginecologia i obstetrícia; amb el Dr. Marc A. Broggi, a més a més d'haver estat el meu cirurgià de capçalera, vàrem treballar plegats molt anys a l'Hospital Germans Trias i Pujol; amb el Prof. Laureano Fernández Cruz hem tingut una molt bona amistat i una magnífica relació professional durant molts anys; el Prof. Jacint Corbella em va ensenyar medicina legal i toxicologia; amb el Dr. Miguel Ángel Asenjo sempre he mantingut una relació molt bona des de la meva època a l'Hospital Clínic de Barcelona. Encara recordo quan va arribar l'any 1971 i ens va fer una conferència sobre la gestió hospitalària en una de les aules de la Facultat. Amb ell vàrem aprendre moltes coses sobre aquesta disciplina. Amb el Dr. Jordi Vives Puiggrós vaig aprendre immunologia i vàrem treballar plegats fent els capítols d'immunologia del Farreras-Rozman, ell com a metge responsable de la secció i jo com a secretari de l'obra. Amb el Prof. Carles Ballús també vàrem treballar plegats en el capítol de psiquiatria del llibre de semiologia del Prof. Rozman; amb el Prof. Lluís Salleras m'hi vaig relacionar per temes de medicina preventiva i salut pública durant la meva època com a director mèdic i director gerent de l'HGTiP; amb el Prof. Guillem López Casanovas coincidim puntualment a les reunions de l'Associació Barcelona Salut i Espanya Salut i el Dr. Miquel Bruguera em va ensenyar els secrets de la biòpsia hepàtica en els malalts hematològics. La cirurgia la vaig aprendre amb el Prof. Cristóbal Pera i els Drs. Josep Visa i Joan Sánchez Lloret i la medicina d'urgències amb els Drs. Pere Munné, August Anguita, Antoni Borrás i Josep Millá. També tinc un record molt especial per al Prof. Lluís Revert, amb qui vaig treballar durant molts anys com a secretari del Comitè de Docència de l'Hospital Clínic de Barcelona que ell presidia.

Vull mencionar també aquí les classes d'anglès que feia amb la Sra. Donna Pringle en els meus temps de l'Hospital Clínic i que després vàrem continuar a l'HGTiP. Moltes gràcies, Donna.

Al Talmud, al capítol dels Pares es diu: “Si un aprèn d’un company un paràgraf, o una sentència, o un vers, o una dita, o, fins i tot, una sola lletra, ha de retre-li homenatge”.

Rebin tots vostès el meu homenatge més sincer per totes les seves ensenyances.

ELS EQUIPS DE TREBALL

Els meus companys i amics, tant del col·legi Xavier Azqueta a Sant Cugat del Vallès, com de l’Institut Menéndez i Pelayo de Barcelona, on vaig fer el batxillerat superior i de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, van ser per a mi els integrants dels primers equips. Malgrat que no en citi els noms me’n recordo molt de tots ells i encara fem alguna trobada, de tant en tant, molt carregada de nostàlgia.

El que podríem considerar com els primers mini equips mèdics els vàrem formar amb els companys que durant la dècada dels setanta eren MIR del Servei d’Hematologia de l’Hospital Clínic de Barcelona i després van ser metges de *staff*, per esdevenir, amb el pas dels anys, figures de gran prestigi nacional i internacional i autèntics ambaixadors científics de la nostra hematologia al món. Amb el pas dels anys jo hi he anat passant progressivament de mestre a deixeble i de tots ells hi he après i encara hi continuo aprenent moltes coses. Ells han estat per a mi els meus “altres mestres”. Aquí haig de mencionar els noms dels Drs. Bladé, Cervantes, Ribera, Sierra, Carreras, Urbano, Marín i Matutes. En Joan Bladé tenia una memòria extraordinària, una espècie de disc dur biològic molt potent amb una gran memòria RAM, que encara conserva íntegra; en Paco Cervantes tenia una capacitat innata per escriure molt bé els treballs científics tant en espanyol com en anglès; en Josep Maria Ribera tenia la capacitat de transformar en frases metafòriques molt senzilles i aclaridores les situacions més complexes, capacitat que ha mantingut fins a l’actualitat. En una de les nostres sessions clinicocitològiques dels dimecres, vàrem discutir no fa gaire sobre un malalt que tenia un limfoma de limfòcits B, dels quals presentava molt pocs i per contra tenia moltíssims limfòcits T acompanyants, no neoplà-

sics. El Dr. Ribera al final de la sessió em va dir: “Evarist, aquí hi ha molts fredolics i pocs rovellons”. Aquest és ell, el mateix que de vegades em diu: “Quan passis a un ciclista no li diguis mai adéu, digues-li bon dia”, o bé: “En aquesta presentació hi havia més farciment que pollastre”. En Jordi Sierra era l’esperit tranquil i ja apuntava maneres que seria en el futur un gran docent, a més a més d’un gran hematòleg. L’Enric Carreras era un home inquiet i molt despert, admiro d’ell l’excel·lència i la bellesa de les seves presentacions científiques; l’Álvaro Urbano Ispizua tenia un do especial per obrir nous camins en les tècniques de laboratori, com varen ser els primers marcatges de les cèl·lules sanguínies amb anticossos monoclonals mitjançant la tècnica de FAAFA, abans que arribessin els citòmetres de flux. En Pedro Marín era un home de poques paraules, però amb un gran sentit comú. Amb l’Estella Matutes em va unir una amistat especial. Li estic molt agraït per les seves classes d’estadística, que em van ser molt útils per als meus treballs científics. Recordo el dia que li vaig presentar el Dr. Daniel Catovsky. Aquell encontre entre tots dos va ser l’inici d’un llarg camí científic ple d’èxits en el camp de l’hematologia, en concret, de les síndromes limfoproliferatives.

En aquell temps, els meus responsables directes eren el Prof. Emili Montserrat, una autoritat en el món de la leucèmia limfàtica crònica, el Prof. Luis Hernández Nieto, que va desenvolupar la biòpsia de medul·la òssia i els estudis sobre l’aplàsia medul·lar, el Dr. Benet Nomdedeu, un gran hematòleg tot terreny, que després va dedicar-se a l’estudi de les síndromes mielodisplàstiques, i el Dr. Albert Grañena, que va crear junt amb el Prof. Rozman el programa de trasplantament de medul·la òssia en el nostre país, en què van participar plenament els Drs. Enric Carreras i Jordi Sierra. En aquella època vaig tenir molta relació amb els patòlegs, sobretot amb els que es dedicaven a l’hematopatologia, especialment, amb el Prof. Josep Antoni Bombí, el Prof. Elías Campo, el Dr. José Ramírez, el Dr. Antoni Rives i la Dra. Margarita Martí a l’HCB i, posteriorment, a la meva tornada de Boston, el Prof. Sergi Serrano, el Dr. Pep Lloreta i el Dr. Josep Maria Coromines, primer a l’Hospital de l’Esperança i després a l’Hospital del Mar. Recordo sempre les nostres sessions

de casos clinicopatològics els divendres a la tarda amb en Sergi i la Dra. Woessner. Va ser de la mà del Prof. Serrano que vaig entrar a formar part del Club de Limfomes i vaig establir una gran amistat amb el Prof. Horacio Oliva, catedràtic d'Anatomia Patològica i cap del Servei de la Fundació Jiménez Díaz de Madrid i el seu grup, així com amb molts dels components del Club de Limfomes, entre els quals cal destacar els Profs. Miguel Ángel Piris, José Luis Sarasa, Javier Menárguez, Agustín Acevedo, Carmen Bellas, Jerónimo Forteza, Raimundo García del Moral i Vicenç Romagosa. A tots ells, els estic molt agraït per tot el que vaig poder aprendre al seu costat sobre el món de l'hematopatologia. També gràcies a ells vaig tenir el privilegi de poder contactar amb els líders mundials d'aquell temps en el diagnòstic dels limfomes, com ara els Profs. Karl Lennert, Harald Stein, Peter Isaacson, David Masson, Juan Rosai, Elaine S. Jaffé i Nancy Harris. Amb la Nancy vaig tenir la sort de poder fer un aprenentatge en directe sobre el diagnòstic dels limfomes durant la meva etapa en el Massachusetts General Hospital de la Universitat de Harvard. També vull agrair al professor Jaime Prat, catedràtic d'Anatomia Patològica de la UAB i cap del Servei de l'Hospital de Sant Pau, el fet que em facilités la meva arribada a Boston i em presentés els editors de les conferències clinicopatològiques del *New England Journal of Medicine*, els Drs. Eugene J. Mark i Robert E. Scully, dos gegants en el camp de l'anatomia patològica, cosa que em va ser de gran ajut quan de retorn a Barcelona vaig entrar a formar part de l'equip de redacció de *Medicina Clínica (Barc)*.

També vull agrair la generositat que va tenir el Prof. Álvaro Urbano Márquez amb mi, per tal com, sabedor del meu interès per la medicina interna, i malgrat que jo estigués fent l'especialitat d'Hematologia i Hemoteràpia, em permetia participar en els passis de visita que dirigien el Prof. Rozman i ell a la planta de la Clínica Mèdica C. En aquells passis de visita, jo tenia el privilegi que, per aprendre, només havia d'escoltar.

Quan ja treballava com a metge adjunt en el Servei d'Hematologia Biològica de l'Hospital Clínic de Barcelona, el Dr. Joan Lluís Vives-Corróns va ser per a mi un exemple de dedicació, constància

i fortalesa en el treball. Ell ha dedicat tota la seva vida fonamentalment a la patologia eritrocitària, ajudat durant molts anys per l'Assumpció Pujades, la "Sió", amb incursions també en el camp de les hemopaties malignes. Amb ell vàrem fer treballs sobre els dèficits enzimàtics de les hematies i dels granulòcits. Actualment, està treballant per crear la Xarxa Europea de Referència en Malalties Hematològiques Rares (ENERCA). Moltes gràcies, Joan Lluís i Anna, per tants anys de poder compartir la vostra amistat. També vaig treballar amb la Dra. Rosa Maria Brugués, amb qui vaig continuar aprenent la citologia de la medul·la òssia; amb el Dr. Josep Maria Jou, que era el responsable de l'hematimetria i les tècniques automatitzades i ha estat un ferm puntal en el desenvolupament del "core" del Laboratori de l'Hospital Clínic de Barcelona; amb el Dr. Josep Lluís Aguilar, amb qui vàrem passar moltes hores junts dedicats al diagnòstic de les medul·les òssies obtingudes per biòpsia, i amb les Dres. Lourdes Florensa i Teresa Vallespi, que eren les responsables de la part assistencial del Laboratori i a les quals vull expressar el meu agraïment per totes les seves ensenyances en el camp de la citologia hematològica. Més endavant varen arribar la Dra. Maruja Rozman, que s'ha convertit en una gran citòloga centrada en el diagnòstic hematològic, la Dra. Ana Merino, dedicada a la citologia de la sang perifèrica i de líquids, les Dres. Marta Aymerich i Neus Villamor, grans expertes en els estudis immunofenòtics, la Dra. Dolors Colomer, que va començar a obrir els camins de la biologia molecular i les Dres. Anna Esther i María Ángeles Zarco.

Durant la mateixa dècada dels setanta, vaig començar a participar en els estudis que el Prof. Rozman i la Dra. Woessner feien al microscopi electrònic. Ambdós em varen ensenyar tot el que sé sobre la ultraestructura de les cèl·lules de la sang i els òrgans hemopoètics. Arribat aquí, vull agrair el gran ajut que vaig rebre de les infermeres del Laboratori, la Paloma Soriano, la Montserrat Fàbregues i la Rosa Arriols, així com de la María José Ferrán, la Carme Climent i la Teresa Massats. I en aquesta època vaig conèixer el Prof. Lluís Berga, catedràtic d'Enginyeria Hidràulica de la Universitat Politècnica de Catalunya que, com a "hobby", venia moltes tardes al nostre labo-

ratori a fer recerca en hematologia. Amb ell vàrem fer treballs sobre la reologia sanguínia i vaig compartir moltes hores de microscòpia electrònica de la sang perifèrica, medul·la òssia i de la melsa, ell al microscopi electrònic d'escombratge (MEE) i jo al microscopi electrònic de transmissió (MET). Tothom diu que se'n recorda el que estava fent el 23 F de l'any 1981. Nosaltres dos estàvem observant, ell al MEE i jo al MET, la melsa d'un mateix malalt i en Lluís em va dir: tanca el microscopi que ens n'hem d'anar cap a casa. Ja t'explicaré pel camí què passa i pel camí em va explicar què passava al Congrés dels Diputats. Després vàrem fer juntament amb el Prof. Rozman diversos estudis estereològics de la medul·la òssia en situació normal i diferents situacions patològiques, entre els quals cal destacar el que vam dur a terme amb la Dra. Eugenia Abella en malalties que presentaven una anorèxia nerviosa. De l'esperit matemàtic i molt analític del Prof. Berga vaig aprendre moltes coses. També haig de dir que em vaig impregnar de la seva lentitud, la qual cosa, sumada a la meua, em va transformar en un home encara més lent, qualitat o defecte per el qual sóc criticat per tota la família. La nostra relació científica amb el pas dels anys esdevingué una profunda amistat, que ens va portar a assistir a molts congressos d'hematologia nacionals i internacionals en cotxe amb les nostres respectives mullers, la Maria Antònia i la María Jesús. La veritat és que ens ho vàrem passat molt bé.

En aquella època varen arribar al Servei d'Hematologia de l'Hospital Clínic tres becaris paraguaians, els Drs. Alfredo Boccia, José Ferreira i María Élide Centurió, amb qui vàrem fer alguns treballs científics, un dels quals molt interessant sobre el paper de la melsa a les anèmies hemolítiques. La meua relació científica amb ells es va convertir, amb el pas del temps, en una gran amistat, que ha fet que hàgim establert un pont Asunción-Badalona per contribuir a la formació de metges residents en hematologia i hemoteràpia i per a la realització de projectes de recerca clínica. Vull donar les gràcies a tots tres, així com als que he anat coneixent al llarg dels anys, especialment, les professores Ramona Valdés i Imelda Martínez, els Drs. i Dres. Raúl Arce, María Teresa Martínez de Filártiga i el seu espòs,

Juan Carlos, Derlis González, Susi Figueredo, Alfredo Quiroz, José Zarza, Victor Salinas, Perla Noemí Britos, Gladys Ibarra, Alba Armoa, Carolina Molas, Lidiane Andino i a l'esposa del Dr. Ferreira, la Isabel, per totes les seves atencions.

Amb el Prof. Jordi Estapé vaig aprendre la metodologia per al diagnòstic i tractament protocol·litzat i multicèntric de les hemopaties.

Amb el Dr. Francesc Cardellach vàrem fer estudis de la funció dels granulòcits neutròfils en situació normal i diferents situacions patològiques, així com de la morfologia i la funció dels granulòcits neutròfils obtinguts per diferents processos de leucafèresi, tema que va ser objecte de la seva tesi doctoral.

Després varen arribar nous metges al Servei d'Hematologia amb qui vàrem treballar plegats, com els Drs. Pilar Vivancos, Javier Bueno, Antonio Ribas, Josep Muncunill, Miquel Morey, Joan Aranalde, Joan García, Martí Tutusaus, Armando López Guillermo, Francesc Bosch, Jordi Esteve, Francesc Fernández Avilés, Laura Rossinyol, Montserrat Rovira, Carmen Martínez, Camino Salgado, Teresa Olivé, Carlos Fernández Larrea i Julio Delgado. Molts d'ells ocupen actualment llocs claus en el Servei d'Hematologia de l'Hospital Clínic de Barcelona o d'altres hospitals del país.

Vull expressar aquí el meu agraïment a les diplomades en infermeria i auxiliars de clínica amb les quals vaig tenir la sort de treballar, la Teresa Masramon, la Milagros, la Isabel, l'Angelines, la Mària del Mar, la Nuri, la Emi i la Encarna.

També vull agrair la col·laboració que vaig rebre de tots els companys del Servei d'Hemoteràpia i Hemostàsia de l'Hospital Clínic, els Drs. Antoni Ordinas, Joan Carles Reverter, Arturo Pereira, Miguel Lozano, Cristina Sanz, Dolors Tassies, Ginés Escolar, Guadalupe Ercilla, Joan Monteagudo, Santi Maragall, Roberto Mazzara i Francisco Arriaga, i del Banc de Sang i Teixits, els Drs. Enric Argegués, Ramon Pau Pla, Lluís Puig, Lluís Massuet, Antoni Profitós, Sergi Querol i Marta Torrabadella.

D'aquella època vull mencionar també l'amistat que vaig iniciar amb "mis otros maestros", representants de l'hematologia i hemoteràpia espanyoles. Pel fet que en són un gran nombre, m'és impossible citar-los a tots, però sí que vull fer palès el meu agraïment als professors i doctors Antonio López Borrasca, Agustín Ríos, Celestino Vigil, Juan Maldonado, Antonio Raichs, Julio Outeiriño, José María Sánchez Fayos, Domingo Espinós, Ana Villegas, Florinda Gilsanz, Mª Carmen Jiménez, Eduardo Rocha, Jesús San Miguel, Manuel Giralt, Martín Gutiérrez Martín, Luis Palomera, Pilar Giraldo, Daniel Rubio, Antonio Torres, Vicente Vicente, José María Moraleda, Javier García Conde, Miguel Ángel Sanz, Guillermo Sanz, Pascual Bolufer, Carlos Solano, Félix Carbonell, José Antonio Páramo, Felipe Prósper, Ramón Lecumberri, Carlos Panizo, José María Fernández Rañada, Manuel Nicolás Fernández, Fernando Hernández, José María García Laraña, Adrián Alegre, Luz Barbo-lla, Carmen Burgaleta, José Luis Navarro, Miquel Rullant, Carles Besses, Jordi Triginer, Carme Ferran, Carmen Martín Vega, Jassone Monasterio, Nuria Pujol, Tomás Pintado, Joaquín Díaz Mediavilla, Juanjo Lahuerta, Jesús Odriozola, Jesús César, José Francisco Tomás, José Luis Díez Martín, Luis Escribano, Beatriz Arrizabalaga, Guillermo Cañigral, Joan Besalduch, Joan Bargay, Marina Mateo, Isabel Badell, José Sánchez de Toledo, Eulogio Conde, Arturo Iri-ondo, Alberto Zubizarreta, Mª Jesús Moro, Elisa Luño, Consuelo Rayón, José María de Pablos, Juan José Ortega Aramburu, Fernando Martínez Brotons, Javier Zuazu, Antoni Julià, Marta Picó, Ramón Pau Pla, Jordi Fontcuberta, Francisco Javier Batlle, José Luis Bello, Juan García Talavera, Teresa Molero, José Mª Raya, Juan Manuel Rodríguez Fernández, José Antonio Pérez Simón, Gema Ramírez, Mari Carmen Artacho, Concepción Bethencourt, Mª Dolores Romero de la Cruz, Isidre Prat, Ángel León, Antonio Fernández Jurado i Ricardo Parody. De tots ells vaig aprendre petites i grans coses sobre el món de l'hematologia i hemoteràpia.

Quan vaig arribar a l'Hospital Germans Trias i Pujol de la mà del Dr. J. J. Navas, que n'era el director gerent, per dirigir el Servei d'Hematologia, vaig tenir un gran acolliment tant per part de la Dra.

Fuensanta Millá i del Dr. Josep Maria Ribera, com dels Drs. Jordi Juncà, Alonso Flores, Javier Roncalés, Misericòrdia Pujol i Germán Javier.

En aquell temps, els primers residents d'Hematologia i Hemoteràpia que vàrem tenir van ser els Drs. Eugenia Abella i Germán Las Heras, i després en vindrien molts altres. Alguns d'ells es varen quedar a treballar al nostre Servei d'Hematologia com a metges adjunts; altres van arribar com especialistes en Biologia o Estadística, diplomats en Infermeria i tècnics de laboratori. Entre ells vull mencionar els Drs. Albert Oriol, Montserrat Batlle, Juan Manuel Sancho, Blanca Xicoy, Christelle Ferrá, Miriam Moreno, Susana Vives, Cristina Motlló, Montserrat García, Mireia Morgades, Olga García i María José Jiménez a l'Hematologia Clínica i José Tomás Navarro, Isabel Granada, Javier Grau, Lurdes Zamora, Inés Rodríguez, Elisa Orna, Marta Cabezón, Silvia Marcé, Marisol Xandri, Neus Ruiz, Adela Cisneros, Carmen Villena, Nani Santafé, Diana Domínguez i Diana Campos al Laboratori d'Hematologia. D'altres varen marxar com a metges de *staff* a altres serveis d'Hematologia com els Drs. i Dres. Esperanza Tuset, Carme Jiménez, Natalia Lloveras, Roser Calvo, Maribel Orts, José Àngel Hernández Rivas, Javier Gómez, Dolors Vela, Esther Plensa, Sonia Piernas, Jana Jurkovicova, Ferran Vall-Llobera, Francesc Fernández Avilés, Albert Pérez, Alexandra Wisniewska, Alfons Serrano, Miguel Sagües, Teresa Botín, Marta Torrent i molts d'altres. La Dra. Misericòrdia Pujol va marxar al cap d'uns anys i es va quedar al capdavant del Banc de Sang el Dr. Juan Ramón Grifols, ajudat pel Sr. Francesc Borrás i la Dra. Anna Esther. Aquí haig de donar també les gràcies a les Sres. Rosa Alberti i Ana Vega, les nostres supervidores del Laboratori, a les diplomades en infermeria, les Sres. Avelina Balmes, que preparava les mostres biològiques per al seu estudi al microscopi electrònic, Àngels Barberá, Lluïsa Calonge, Alicia Castillo, Marian Arnau i Carmen Calderón i els Srs. Josep Ribé, Josep Maria Sánchez i Francesc Pérez Obiol; als nostres administratius, el Rafa Moreno, la Nuri Borrás, la Mari Rodríguez i la Montse Solanas, així com a la Sra. Luisa Moya, auxiliar de clínica a la consulta externa. Tots ells van facilitar molt la

meva arribada al Servei amb el seu ajut i comprensió cap a mi, un “nouvingut” que procedent de l’Hospital Clínic aterrava a un hospital de la seguretat social. I entre tots vàrem començar a crear el nou Servei d’Hematologia que, amb el pas dels anys, esdevingué un dels serveis punters d’hematologia al nostre país, amb grups de treball molt potents en diverses hemopaties com la leucèmia aguda limfoblàstica, les síndromes mielodisplàstiques i neoplàsies mieloproliferatives cròniques, els limfomes, les gammopaties monoclonals i el trasplantament de progenitors hemopoètics. Tot això no hauria estat possible sense la gran tasca de lideratge que han desenvolupat al Laboratori i a la Clínica del Servei d’Hematologia els Drs. F. Millá i J. M. Ribera, respectivament. Moltes gràcies a tots dos. Haig de dir que a l’Hospital Germans Trias i Pujol també vaig establir una relació professional molt bona amb els patòlegs, principalment amb el cap del Servei, el Prof. Aureli Ariza, amb el Dr. Juan Carlos Lorenzo, i amb els hematopatòlegs, els Drs. Manuel Vaquero, José Luis Mate i Gustavo Tapia. A tots ells, moltes gràcies per tot el que hem pogut aprendre junts. Ells ens han ensenyat molt sobre el camp dels limfomes i nosaltres molt a ells sobre les leucèmies i mielodisplàsies.

L’any 1995, el Dr. José J. Navas em va proposar que jo fos el nou director mèdic de l’Hospital Germans Trias i Pujol en substitució del Dr. Josep Maria Payá i vaig acceptar el repte. Agraïxo de tot cor el gran ajut que vaig rebre de les meves secretàries, les Sres. Ana Lorente i Pilar Gomariz. L’any 1997, el Dr. Navas va ser nomenat director de la Divisió Hospitalària de l’ICS, i jo vaig ser proposat com a director gerent de l’HGTiP. Al Dr. Navas sempre li estaré en deute per totes les seves ensenyances en el camp de la gestió sanitària.

Bastants companys de la professió m’han preguntat moltes vegades per què vaig passar de la ciència a la gestió. I sempre els he contestat el mateix, per servir a l’hospital i contribuir a convertir-lo en un hospital terciari, d’alt nivell, tal com ho havíem pensat amb el Dr. Navas. Entre els projectes que vàrem crear cal destacar: les Unitats de Trasplantament de Progenitors Hemopoètics Josep Carreras, Hemodinàmica i Cirurgia Cardíaca, Cirurgia Major Ambulatoria, Hospitalització Domiciliària, Generadora de Trasplantaments, Cures

Pal·liatives, Patologia Mamària, Densitometria Òssia, Insuficiència Cardíaca, Resonància Magnètica, el Laboratori d'Immunologia, el nou Banc de Sang i Teixits (CTBT) així com la construcció de la Facultat de Medicina i de l'Institut de Recerca Germans Trias i Pujol.

L'equip que vaig tenir estava compost pels Drs. Isidre Parra (subdirector gerent), Anna Carreres (directora mèdica), el Sr. Antoni Mercader (director de Recursos Humans), la Sra. Núria Martí (directora d'Infermeria), el Sr. Antonio Domech i després el Sr. Antonio Martín (directors econòmics), el Sr. Francesc Castella i després el Sr. Joan Carreño (directors de Serveis Generals) i la Sra. Lidia Mompel (secretaria del Comitè de Direcció), així com les Sres. Montserrat Tárrega, Núria Asensio, Francesca Calonge, Clara Gimeno, Mónica Ruiz, el Sr. Jordi Clavell i les adjuntes d'infermeria, les Sres. Dolors Reguant, Rosa Castellsagué, Roser Cruz, Eugènia Vila i Carmen de Garay. Posteriorment, es va incorporar el Dr. Pere Montserrat, per al qual sempre he tingut una gran estimació. Amb ell i el Dr. Alfons Cuxart vàrem crear la Unitat d'Hospitalització Domiciliària. El meu agraïment a tots ells i molt especialment a la Dra. Carreres i al Dr. Parra per la seva companyia i el gran treball que van realitzar.

Durant l'any 2002 i de comú acord amb el Dr. Navas, vàrem anar preparant la meva marxa de la Direcció de Gerència. Jo ja estava molt malalt, a causa d'una hepatopatia crònica produïda per un dèficit hereditari d'alfa 1 antitripsina, que havia estat diagnosticat dos anys abans, però encara vaig poder resistir fins l'1 de novembre de 2002, que va ser quan vaig deixar el càrrec. Em va succeir el meu bon amic el Dr. Enric Argelagués, hematòleg com jo, i el dia 11 de novembre vaig rebre un trasplantament hepàtic. Arran de la meva malaltia em vaig adonar que hi havia molta gent que m'estimava. Això em va donar força per deixar de costat la idea de la mort i transformar-la en voluntat de viure, perquè encara em quedaven unes quantes coses per fer abans d'anar-me'n. Puc afirmar que la malaltia va enriquir la meva vida. A tots els que vaig tenir al meu costat en aquells moments tan delicats, tant de presència física com "localitzats", els deuré sempre gratitud eterna, ja que em van tornar la vida que perdia, encara que és sabut que l'agraïment és de les coses que

menys dura en aquesta vida. Ells van ser el Prof. Juan Carlos García Valdecasas, el Prof. Josep Fuster Obregón, els Profs. Joan Rodés i Vicente Arroyo, els Drs. Antoni Mas, Miquel Navasa, Josep Maria Sánchez Tapias i Antoni Rimola, i tot el seu equip, i els Drs. Josep Maria Ribera, Àngel Olazábal, Ramon Planas i Miquel Àngel Gassull, que varen ser els qui em van fer el diagnòstic inicial i em van cuidar durant els dos anys abans del trasplantament. Un agraïment molt especial al Dr. Rimola, que és el meu metge en el dispensari d'Hepatologia de l'HCB des de fa molts anys. També vull expressar el meu agraïment més profund als meus amics, els Drs. Albert Bové i Josep Font, els quals, en aquells moments tan delicats, varen estar al meu costat i no em van deixar mai. Jo no seria avui aquí sense tots ells. L'any passat vaig celebrar el tretzè aniversari de la meva segona vida, que m'ha permès veure com es casaven els fills i arribaven els meus estimats néts, així com tirar endavant molts projectes professionals que tenia al cap, entre altres coses meravelloses que he pogut arribar a veure.

Després de quatre mesos de baixa, em vaig reincorporar a l'Hospital com a director assistencial de l'Institut Català d'Oncologia (ICO) a Badalona. Amb els Drs. Josep Maria Borrás i Carles Serra, i el bon amic Àngel Vidal, vàrem estar preparant durant dos anys l'arribada de l'ICO a l'HGTiP. Vaig signar el contracte al gener del 2003, però no em vaig incorporar fins l'abril del mateix any. Jo els deia: "Em sembla que esteu fent un mal negoci amb mi perquèestic des de fa dos anys en llista d'espera per a un trasplantament hepàtic i si signo ara el contracte poden passar dues coses: o bé l'haureu d'estripar perquè hauré desaparegut o bé tindreu un treballador que quan hagi signat estarà l'endemà de baixa." I em van dir que signés i que després ja m'esperarien, i així va ser.

A l'ICO Badalona vaig conèixer el Dr. José Luis Sánchez, el qual era el director econòmic. Des de l'any 2003, hem treballat plegats. El Dr. Sánchez és un gran coneixedor de la gestió sanitària i un bon amic i millor persona, amb ell hem discutit durant molts anys i continuem fent-ho sobre tot tipus de temes científics, econòmics,

polítics i de lleure, entre d'altres. El José Luis m'ha ajudat molt en la meua vida professional i personal i li estic molt agraït.

També vull expressar el meu agraïment més profund a la meua secretària, l'Anna Woessner, per tots els anys de treball al meu costat. L'Anna és una persona molt bona, honesta i molt treballadora. No sé què hauria fet sense ella. Ha estat el meu àngel de la guarda.

Vull agrair la confiança que van dipositar en mi el Dr. Josep Maria Borrás i el Sr. Àngel Vidal. En el cas de l'Àngel, haig de dir que no ha deixat mai d'ajudar-me al llarg de tota la meua trajectòria a l'ICO. Així mateix, agraeixo tot el suport que he rebut dels respectius presidents de l'ICO, el Sr. Josep Lluís Lafarga, el Dr. Ramón López, el Sr. Francesc Moreu i el Dr. Josep Maria Vilà i directors de l'ICO, el Dr. Joaquim Esperalba i la Dra. Candela Calle, i els companys de les direccions assistencials, els Drs. Jordi Trelis, Ferrán García i Francesc Solé i de les direccions d'Infermeria, les Sres. Tàrsila Ferro, Daria Rubio i Ester Corrales. També vull expressar el meu agraïment als companys David Gallardo, Alberto Fernández de Sevilla, Conxa Boqué, Ana Sureda, Margarita García, Marga Nadal, Ricard Crespo, Juan Pedro Rivas, José Luis Pontón, Josep Ramon Germà, Ana Clopés, Ramon Colomer, Xavier Gómez Batiste, Xavier Bosch i Joan Brunet, a les Sres. Ana Rodríguez, Ana Sedano, María Jesús Vázquez, Araceli Belmonte, Johana Cáceres, Georgina Llongueras i al Sr. Dani Arbós per tot l'ajut que m'han donat.

A la Dra. Candela Calle, directora general de l'ICO, li vull agrair d'una forma molt especial la confiança dipositada en mi perquè em fes càrrec, primer de la Direcció Científica de l'ICO i, posteriorment, de la Direcció del Programa de Relacions amb les Universitats. També li vull agrair el fet que confiés en mi perquè, un cop arribat als seixanta-cinc anys, continués treballant a l'ICO com a cap del Servei del Laboratori d'Hematologia amb plaça vinculada com a catedràtic d'hematologia de la UAB. Sempre hem tingut una gran sintonia i quan la cosa no ha anat a l'hora li agraeixo molt la seva sinceritat per analitzar sense embuts el problema i trobar la solució entre tots dos.

A la Dra. Clara Pujol, la nostra directora assistencial de l'ICO/GTiP, li agraeixo tot el seu gran esforç i ajut perquè puguem desen-

volupar la nostra tasca tan bé com sigui possible al Servei d'Hematologia de l'ICO Badalona.

Vull agrair també aquí la col·laboració que sempre he rebut dels caps de Servei, coordinadors, directores d'Infermeria i administratius de l'ICO Badalona, els Drs. R. Rosell, A. Abad, A. Arellano, J. M. Ribera, F. Millá, J. Julià, A. Melero, S. Villá, C. Balañá, A. Font, J. Fernández, J. Casabona, J. Jové, D. López, S. Fuentes, A. Escobedo, A. Jiménez, J. Linio, M. J. Morales, R. Comabella, S. Xicote, A. Plans, F. Serena, A. Nasarre, Z. Palet, C. Soler, M. Torrent, N. Fursté, J. Casacuberta, M. Liñán, M. López, M. Cuadrado, M. Porta, X. Martínez i X. Germà.

A la Fundació Josep Carreras (FIJC), hi vaig entrar fa vint-i-tres anys com a membre del Patronat de la mà del Prof. Rozman. Quan vaig conèixer el Sr. Josep Carreras personalment i vaig poder estar a prop d'ell, em vaig quedar molt impressionat, en primer lloc per la seva personalitat, ja que tot i ser una figura patrimonial de la humanitat, el vaig trobar molt accessible, proper i molt amable i, en segon lloc, per la seva veu tan especial, fins i tot tan sols quan parlava. Moltes gràcies, Sr. Carreras, per haver-me acollit en el si de la seva Fundació i haver dipositat la seva confiança en mi. Poder treballar al seu costat al llarg de tants anys ha estat per a mi un gran honor i un privilegi.

D'aleshores ençà, m'he ocupat dels temes de recerca promoguts o patrocinats per la FIJC, de la qual vaig ser primer secretari científic i actualment director científic. A la FIJC hi vàrem entrar junts amb el Sr. Antoni García Prat, que havia estat director de l'ICS i després va ser membre de la Direcció Econòmica de l'HCB. Ell hi va arribar de la mà del professor Ricardo Castillo i de seguida vàrem sintonitzar. El que més em va impressionar d'ell va ser el seu rigor, la seva rectitud i integritat en el treball. La nostra relació professional s'ha convertit al cap dels anys en una gran amistat. Jo dic que és el meu germà petit i ell diu que jo sóc el seu germà gran. El Toni i la seva esposa Laura, la nostra metgessa de capçalera, són per a la Maria Antònia i per a mi uns grans amics als quals estimem molt. Moltes

gràcies, Toni, per tot el camí que hem fet junts al llarg d'aquests vint-i-tres anys.

També vull mencionar el meu agraïment al Sr. Albert Carreras, germà del Sr. Josep Carreras i a la seva esposa Marisa. El Sr. Albert ha estat un ferm puntal per a la Fundació, sobretot a l'hora de prendre les grans decisions des del punt de vista econòmic. Moltes gràcies, Sr. Albert, per tot el seu ajut i comprensió. El necessitem molt en el si de la Fundació.

Amb el Dr. Albert Grañena havíem treballat plegats en el Servei d'Hematologia de l'Hospital Clínic. Jo havia estat metge resident amb ell. Tenia un extraordinari sentit de l'humor i una gran capacitat per impulsar nous projectes. Sempre ens quedarà el record de la seva tasca a la Fundació i de la seva companyia i no l'oblidarem mai.

Amb el Prof. Ricardo Castillo i la seva esposa Begoña ja ens coneixíem des de feia quasi vint-i-cinc. Ell va ser el director del Registre de Donants de Medul·la Òssia (REDMO) i vàrem treballar plegats a la Fundació durant molts anys. El Prof. Castillo era una persona extraordinària. El Prof. Vicente Vicente, catedràtic d'Hematologia de la Universitat de Múrcia, arran d'una lliçó que va pronunciar que duia el seu nom, el va descriure com: "Un hombre bueno, amable, discreto, austero, entusiasta, emprendedor, educado, equilibrado, detallista y con un sentido común abrumador, que rebosaba paz consigo mismo y con los que le rodeábamos". Per això, tot el món el volia i tenia per a tothom un elogi i un consell. Durant tots els anys al seu costat vaig aprendre moltes coses i sempre el portaré amb mi. A la seva mort, el va succeir el Dr. Enric Carreras, de manera que amb l'Enric ens vàrem retrobar després de molts anys d'haver treballat junts a l'Hospital Clínic. L'Enric desenvolupa un treball magnífic com a director del REDMO i porta les "Consultes al Doctor" que rebem a la Fundació Carreras. Amb ell i la seva esposa María ens uneix una gran amistat.

La meua entrada a la FIJC em va permetre conèixer el Prof. E. Donald Thomas, el qual va rebre el Premi Nobel de medicina l'any 1990 pels seus treballs en el trasplantament de medul·la òssia i la seva esposa Doty. El Dr. Thomas era un gran científic, un home bo,

senzill i molt intel·ligent, del qual vam aprendre molt. Malauradament ell i la Dotty van morir fa pocs anys. També vaig conèixer els Drs. Rainer Storb i Dean Buckner, que continuen formant part del Patronat de la FIJC i amb ells treballem habitualment en el si de la Fundació. Al seu costat no hem parat mai d'aprendre.

Una menció especial és per a la Sra. Maria Antònia Carreras, germana del Sr. Josep Carreras, i el seu marit, el Sr. Ramiro Jiménez, i també per al Sr. Albert Carreras Pérez i Júlia Carreras Pérez i els seus respectius muller i marit, l'Íngrid i el David. De tots ells sempre he rebut un gran suport, per la qual cosa els estic molt agraït.

També vull donar les gràcies a tots els membres del Patronat de la FIJC, especialment els Srs. Marcel Pascual, Arcadi Calzada, Lluís Bassat, Joaquim Folch, Joan Uriach, Rafael Jiménez de Parga, i els Profs. Álvaro Urbano i Jordi Sierra, així com al nostre secretari, el Sr. Calixte Mut, per haver-me facilitat tant el meu treball en el si de la Fundació, primer com a secretari científic i després com a director científic i vicepresident.

No vull acabar aquest apartat sense fer palès el meu agraïment a les “noies” de la FIJC, especialment l'Anna Boix, la Virgínia Ensesa, la Macarena Caparrós, la Clara Pérez, l'Esther Soto, la Tina Grau, la Núria Marieges, l'Alexandra Carpentier, la Marta Fernández, la Laura Lorenzo, la Sira Franquero, la Belén Roldán, la Raissa Dardet, l'Anna Grau, l'Anna Ginner, la Regina Díez, la Cristina Bueno, la Carolina Salillas, la Cristina Fusté, la Cecilia Montesinos, la Montserrat Rebagliatto, l'Ana Montesinos, l'Ana Pertusa, la Mª Victòria Díaz, la Clara Roses, la Núria Giménez, la Mª Teresa Santiago i la Mª Amparo Pérez, així com al Mario Gran i al Jordi Llobet. També vull donar les gràcies a les Sres. Gabriele Kröner i Karen Carbonneau, de les nostres fundacions germanes a Alemanya i als Estats Units, respectivament. Gràcies a tots per la seva col·laboració i l'ajut que m'han donat.

També vull donar les gràcies a tothom que ens ha fet costat i ajudat a aixecar l'Institut Josep Carreras, començant pel nostre president, el Sr. Josep Carreras, el Prof. C. Rozman i el Prof. J. J. Navas, i continuant pels Srs. Toni García Prat, Carles Esquerré, Jo-

sep Lluís Lafarga, Álvaro Urbano, Jordi Sierra, Pablo Menéndez, Francesc Solé, Ramon Mangues, Josep Maria Ribera, Jordi Esteve, Ruth María Risueño, Joan Carreño, Eduardo Talón, Lluís Cantariño, Adrià Palomino, Òscar Fraile, Jessica Soria, Toni de la Torre, Harvey Evans, Montserrat González, Adrià Vidal, Eva García, Bárbara Tazón, Olga Porrata, Juan Giardini, David Izquierdo i Josep Lluís Falcó, així com els líders i col·laboradors dels principals grups de recerca: Clara Bueno, Alexandra Georgetti, Alejandra Sanjuan, Beatriz Martín, Guillermo Suñé, Montserrat Hoyos, Joan Bladé, Francisco Cervantes, Julio Delgado, Juan Manuel Sancho, Christelle Ferrá, Albert Oriol, Montserrat Batlle, Blanca Xicoy, Fuensanta Millá, Jordi Juncà, José Tomás Navarro, Isabel Granada, Lurdes Zamora, Inés Rodríguez, Jordi Petriz, Eulàlia Genescà, Jordi Ribera, M. Joao Baptista, Mar Mallo, Vera Ademà, Natalia Estrada, Rocío Ruiz, Laura Palomo, Paula Gómez, Laura García, Marcus Buschbeck, Fumiichiro i Miyako Yamamoto, Mayka Sánchez, Tanya Vavouri, Erica Morán, Emili Cid, Àngel Bistué, Jordi Bardina, Jordi Canals, Guillem Berbis, Enric Carreras, Marta Palomo, Josep Nomdedeu, Carolina Moreno, Javier Briones, Juan Carlos Souto, Salut Brunet, Ana Barata i Marta Pratcorona. I una menció molt especial d'agraïment als components de l'*Scientific Advisory Board*, els Drs. Lucio Luzzatto, Robert Sackstein, Francesco LoCocco, Alberto Orfao i Brigitte Schlegelberger i també al Dr. Lluís Rovira, director dels centres CERCA pel seu inestimable ajut. Amb el Dr. Sackstein, la seva esposa Beth i els seus fills David i Danielle hem establert una verdadera amistat.

També vull donar les gràcies als antics directors mèdics i directors de Recerca i Docència de l'Hospital Germans Trias i Pujol, els Drs. Xavier Tena, Carlos Ferrándiz, Josep M. Payá, Anna Carreres, Ana Lucas, Beti Bayés, Oriol Estrada, José Moreno, Ricardo Pujol, Miquel Àngel Gassull, Pau Salvà, Carlos Rodrigo, Jordi Tort, i als actuals, Agustí Urrutia, Manel Puig i Benjamí Ollé, així com al Dr. Manuel Perucho, director de l'IMPPC, i al Dr. Miguel Àngel Peinado, per tot el seu ajut a l'hora de desplegar el que havia d'acabar sent la muntanya màgica científica de Can Ruti a Badalona. També vull

agrair l'ajut que hem rebut dels directors científics i directors gerents d'altres centres CERCA de la Generalitat de Catalunya, els Drs. Ramon Gomis i Elias Campo (IDIBAPS), Emilià Pola (IDIBELL) i Jaume Kulisevsky (IIB Sant Pau), així com del Dr. Jaume Bertranpetit, director d'ICREA. També vull expressar el meu agraïment als directors del Departament de Medicina de la UAB, els Profs. Ferran Morell i Vicenç Fonollosa, els professors del Campus de Bellaterra de la UAB, Lluís Tort i Àngela Serrano, al personal administratiu de la Unitat Docent del Campus Germans Trias i Pujol, els Srs. Josep Pla, Carme Ramírez, Mari Revilla i Manuel Montero, i als Profs. César Picado, Víctor Moreno i Ramon Pujol, de la Universitat de Barcelona i Antoni Bayés, Joan Ruiz, Vicenç Ausina, Miquel Sabrià, Lluïsa Pedro Botet, Manel Monreal, Vincente Valle, August Coromines, Lluís Sánchez Planell, Jaume Fernández Llamazares, Lluís Ibarz, Pedro E. López de Castro, Àlex Olivé, Emilio Pérez Picañol, Francesc Roca Ribas, Ramón Romero, Maria G. Esteve i Josep Roca, de la Universitat Autònoma de Barcelona. Moltes gràcies també a tot el personal del Consistori de Badalona i, en especial, el Sr. Desideri León i els respectius alcaldes de la ciutat amb els quals he treballat, per tot el seu ajut, els Srs. Joan Blanc, Maite Arqué, Jordi Serra, Xavier García Albiol i Dolors Sabater.

De l'equip que vaig tenir quan era el president de la Societat Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (SEHH) i de la Fundació Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (FEHH), haig de destacar el Dr. Alfonso Santiago i el Sr. Carlos Fernández. Moltes gràcies, Alfonso i Carlos, per la vostra gran amistat que hem fet extensiva a les nostres respectives famílies, la Luisa, el Berni, el Luis, la Beatriz i els vostres fills. L'Alfonso ha estat per a mi com un fill adoptiu; després en vaig adoptar un altre, el Carlos. Ambdós són molt bones persones i molt intel·ligents. El que més admiro d'ells és la seva predisposició per ajudar i treballar pels altres sense demanar res a canvi. Gràcies a tots dos vàrem poder tornar la SEHH als seus associats, després de moltes hores de treball molt dur i ple d'entrebancs. També vull agrair la col·laboració que vaig rebre dels Drs. Enric Contreras, Ramon Salinas, Ángel Leon, Rafael Martínez, Domingo

Borrego, Rafael de la Cámara, Pascual Marco, Joan Carles Reverter, Virtudes Vila i F. España, entre molts altres, així com dels Srs. Joan Antón Abad, Javier Baglietto, Ignacio García, Susana Martín, del professor José María Moraleda, actual president de la SEHH, i de la Sra. Carmen García Insausti.

Un agraïment molt especial als membres del Club Català de Citologia Hematològica, que coordinat per les Dres. Soledad Woessner i Lurdes Florensa i integrat per verdaderes figures del diagnòstic en hematologia com les Dres. Alicia Domingo, Fuensanta Millá, Teresa Vallespí, Maruja Rozman, José Tomás Navarro, Encarna Pérez Vila i Ana Aventín, han mantingut molt viva la flama de la citologia hematològica.

I, per acabar, com que *equip* és un terme molt esportiu, vull expressar, en nom meu i de la Maria Antònia, el nostre agraïment als nostres amics de Cabrera de Mar, els Srs. Gracia, Escarrà, Ruiz, Duran, Martín, Fixat, Tous, Cerviño, Bayascas, Blanch, García Mengod, Janés, Pou i Cullerés i les seves respectives famílies amb els quals hem passat tantes i tantes hores durant més de quaranta anys practicant esports, principalment tennis i natació i parlant de tot, del diví i l'humà, i fent algun o altre dinar i sopar mentre fomentàvem els llaços de la nostra amistat, i a la Sra. Nuri Blanc i els seus fills per les hores passades a la vora del foc de la seva casa de Cabrera de Mar. Ho diuen així: “Treballa dur i diverteix-te igualment”, doncs així ho hem fet.

També vull expressar el meu agraïment al Sr. Marcel Pascual i la seva esposa Pilar, al Sr. Jordi Riera i la seva esposa Pilar i al Sr. Blay Sabaté i la seva esposa María, al Dr. Jordi Asensio i la seva esposa Raquel, al Dr. Pere Torradabella i la seva esposa Silvia, al Dr. Pau Torradabella i la seva esposa Sònia i als Drs. Carles Ferrándiz, Xavier Tena, Anna Carreras, Antonia Segura, Gabriel Buendía, Joan Ruiz, Toni Alastrúe, Josep Lupón, Joan Esteban Altirriba, José María Callejas, Jaume Canet, Mª Angels Parera i Gloria Albertí, per totes les seves atencions mèdiques envers nosaltres al llarg de tants anys, així com en Cinto Soler, en Jordi i l'Aurora Canyameres i al Gerard i l'Esperança Rocafort i a les seves respectives famílies, els

nostres amics de fa tants anys i els nostres amics del món de l'empresa, en Vicenç Ramón, Xavier Franquesa, Àlex Borràs i Edgard Dotú.

També vull tenir un record molt especial per a tots els malalts que he visitat al llarg de la meua vida i les seves famílies. Amb tots ells he après lliçons d'humilitat, compassió i fortalesa, mentre anava interioritzant els conceptes ètics i morals que sorgien de la nostre relació, per procurar desenvolupar el meu treball de metge de la forma més humanitzada possible.

Finalment, haig de dir que amb tants noms segur que hauré comès alguna omisió involuntària. Per això, demano perdó a totes les persones que havia d'haver mencionat i m'he oblidat d'elles.

SOBRE LA IMPORTÀNCIA DEL PAPER DE LA SOCIETAT CIVIL EN EL BENESTAR D'UN PAÍS

ELS DRETS HUMANS

William Beveridge (Rangpur 1879 – Oxford 1963), un dels grans responsables de la creació dels plans socials avançats, afirmava que els cinc gegants que atempten contra l'estat de benestar són: la malaltia, l'atur, la misèria, la ignorància i la insalubritat.

En la Declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides de l'any 1948 es deia que “Tots som iguals davant la llei i que tota persona té, entre d'altres, els següents drets: dret a la seguretat social; a l'educació, que ha de ser gratuïta, almenys en la instrucció elemental; a vacances periòdiques pagades; a la salut i al benestar; a l'alimentació; al vestit; a l'habitatge, a l'assistència mèdica i a assegurances en cas de desocupació, malaltia, invalidesa, viduïtat i vellesa...”.

Han passat quasi setanta anys d'aquesta declaració i segueixen arribant pasteres d'una Àfrica arruïnada per les guerres i la sida i riades de persones procedents d'una Síria embogida, que el primer que necessiten és menjar i ser ateses mèdicament per poder només sobreviure físicament i que motiven un gran sentiment de pietat pel seu patiment.

El 25 de setembre de 2015 les Nacions Unides van acordar un manifest pel qual els països tindran l'oportunitat d'adoptar un conjunt d'objectius globals per acabar amb la pobresa, protegir el planeta i assegurar la prosperitat per a tothom, com una part del nou programa pel desenvolupament sostenible. Cada objectiu té metes específiques que han d'aconseguir-se els propers quinze anys i ca-

dascun dels següents actors ha de fer la seva part: Govern, sector privat, societat civil i gent com tots nosaltres.

Els 17 objectius són els següents: no a la pobresa; no a la fam; bona salut i benestar; educació equitativa i de qualitat; igualtat de gènere; aigua potable i sanejament per a tothom; accés a una energia assequible, fiable, sostenible i moderna; creixement econòmic i treball decent per a tothom; infraestructures i innovació industrial; desigualtats reduïdes; ciutats i comunitats sostenibles; consum i producció sostenibles; acció pel canvi climàtic i els seus efectes; vida sota l'aigua; vida a la terra; pau, justícia i institucions fortes i aliança mundial per al desenvolupament sostenible.

Jean Fabre, representant de l'ONU, ens diu que per viure una vida digna el primer que es necessita és l'accés a l'aigua. En efecte, tenir accés a l'aigua potable ha salvat tantes o més vides que els antibiòtics i les vacunes junts. Després, l'accés als serveis de salut i als aliments, a la primera educació i a l'habitatge.

No hi ha dubte que és indispensable oferir a totes les persones una atenció sanitària de qualitat al igual que uns ingressos bàsics, un treball estable, un habitatge, una educació i una jubilació digna. Però avui en dia, en els inicis del tercer mil·lenni, quan una part molt gran de la humanitat el que demana és poder alimentar els seus fills, hi ha una bomba silenciosa que és el problema de la indiferència d'una societat que procura només per a si mateixa i que expandeix la seva ona explosiva a les societats de molts països. En efecte, al segle passat hi ha hagut un gran progrés tècnic i científic però això ha anat paral·lel a un gran egoisme, una bona dosi d'inhumanitat i un vergonyós desenvolupament de la injustícia social, que no han contribuït gens a resoldre les grans desigualtats existents. Sovint passa, que quan tenim de tot i vivim en una societat rica, la resta del món ens importa més aviat poc. Contribuir a vèncer tot això i passar de les polítiques del "tot per a alguns" a les d'"alguna cosa per a tothom" podria ser el millor propòsit de la humanitat per al segle XXI. En aquest sentit, cal recordar les paraules de Pau Casals, quan ens deia que el món és ple de bondat i que això és com els bolets: només cal buscar-los i trobar-los, n'és ple.

EL BENESTAR SOCIAL I LA SOCIETAT CIVIL

S'entén per benestar social el conjunt de factors que participen en la qualitat de vida de les persones en una societat i que porten a la satisfacció humana. Per contribuir a garantir aquest benestar, la Generalitat de Catalunya va crear el Departament de Benestar Social i Família, que atén dones i homes joves i ancians, famílies, nens i adolescents, immigrants, gais, lesbianes, transsexuals, nens acollits i adoptats, malalts discapacitats i persones dependents. Però la prosperitat d'un país no la construeixen només els governs, sinó el treball conjunt de tots els sectors: ciutadans, governs, empreses, institucions científiques i fundacions, entre d'altres. És ben cert que sense el contrapoder de la societat civil davant de l'Estat, no pot haver-hi progrés real, com també ho és que moltes vegades són els mateixos governs els que destorben les iniciatives i el progrés dels ciutadans, començant, per exemple, per la desconsideració que aquells fan dels recursos emprats en ciència, malgrat que aquesta sigui la gran responsable del benestar actual. Aquests recursos són considerats no com una inversió, sinó com una despesa, a conseqüència de l'estat de ruïna econòmica en què es troben molts estats, immersos a la vegada en un entorn de crisi i de corrupció, on l'avarícia desmesurada d'uns quants ha posat en perill el futur de molts. A més, també val a dir que és molt preocupant la indiferència cap a la ciència que es viu a Espanya per part d'un elevat percentatge de la població.

El problema que sorgeix és que els governs i les seves respectives administracions no arriben a tot arreu, tant pel que fa a mitjans humans com econòmics, bé sigui per la disminució dels recursos disponibles o per la prioritització que se'n fa. I aquí és on entra en joc el paper de la societat civil, entesa com el conjunt de les organitzacions i institucions cíviques voluntàries i socials que formen la base d'una societat activa, complementant les estructures de l'estat i de les empreses i que tenen com a braç executiu les denominades entitats sense afany de lucre (ENL), una bona part de les quals configuren l'anomenat tercer sector.

Es tracta d'organitzacions sense propòsit de guanys materials (“*non profit*”) que treballen pel progrés, el desenvolupament o el bé comú de la societat, amb un enfocament cap a certs col·lectius o persones amb necessitats especials o generalment vulnerables (nens, ancians, grups de delinqüents o problemàtics, joves sense accés a l'educació o al treball) o bé orientats a cobrir altres aspectes de la societat en què es poden arribar a aconseguir efectes positius (ecologia, medi ambient, espècies en perill d'extinció, recerca científica, millora de l'educació, art, caritat, llengua).

Una ENL és l'agrupament de, com a mínim, dues o tres persones, que decideixen posar recursos econòmics i materials en comú amb la finalitat de realitzar una activitat, l'objectiu principal de la qual no és l'enriquiment personal, sinó satisfer necessitats de la gent. Es tracta, doncs, d'una espècie de “comunió laica” entre éssers humans per un projecte comú destinat a ajudar els altres. Com que vivim en una societat amb problemes tan nombrosos i tan greus no hi ha cap dificultat a trobar un tema en què podem decidir dedicar-nos a treballar per intentar solucionar-lo o millorar-lo. Només es tracta de bolcar-nos en alguna cosa que ens importi més que nosaltres mateixos. És a dir, que la nostra pròpia realització estigui en servir els altres en alguna cosa de la qual estan necessitats. En suma, fer accions solidàries per ajudar on els governs no poden o no volen arribar.

Convé recordar que una ENL pot ser administrada per persones assalariades, doncs, per més bons i nobles que siguin els conceptes de solidaritat i servei als altres, no ajuden a pagar la hipoteca. A més, en molts casos, hi ha programes de voluntariat per donar suport als fins socials de les fundacions amb aportació de temps i/o diners.

Les ENL poden ser de diversos tipus: associacions, organitzacions no governamentals (ONG) o no lucratives, clubs, federacions i confederacions esportives i socials, associacions culturals, recreatives o artístiques, grups religiosos, sindicats, col·legis professionals, fundacions i cooperatives i, en general, totes aquelles que queden fora de l'àmbit institucional estatal.

Entre les ONG que fan tasques assistencials o de beneficència cal destacar: Acció contra la fam, Aldees infantils SOS Espa-

nya, Amnistia Internacional, Anesvad, Ajuda en Acció, Creu Roja Espanyola, Fundació Pla Internacional Espanya, Comunitat de San Edigio, Fundació Oxfam Intermón, Fundació Vicente Ferrer, Metges Sense Fronteres, Save the Children, Unicef-Comitè Espanyol, Càritas Espanyola i Càritas Diocesana de Barcelona.

Una fundació és una organització dotada de personalitat jurídica pròpia i que es caracteritza per perseguir, sense ànim de lucre, fins d'interès general a favor d'un col·lectiu genèric. Com a suport físic té una dotació inicial, que es concreta en un mínim de 30.000 €. Els qui constitueixen la fundació s'han de desprendre d'una part dels seus béns i drets a favor d'aquesta, la qual passarà a ser-ne el titular. La fundació és governada per un òrgan col·legiat anomenat *patronat* i integrat pels patrons, que poden ser, tant persones físiques com persones jurídiques i, en aquest últim cas, públiques o privades. Els patrons són designats inicialment en l'escriptura constitutiva de la fundació pel fundador o fundadors, però poden ser-ho també durant la vida d'aquella, segons el procediment de designació que es prevegi en els estatuts de la fundació.

La diferència que existeix entre una fundació i una associació o una societat cooperativa és que en l'associació i en la societat cooperativa els socis són propietaris d'un percentatge del capital societari i poden extingir l'entitat lliurement si adopten un acord en aquest sentit. A la fundació, el capital que aporten els fundadors surt definitivament del seu patrimoni i no poden recuperar-lo.

LES FUNDACIONS I LA FISCALITAT

Una fundació és un ésser viu que té ànima i es mou constantment, i té una organització molt similar a la d'una empresa comercial. Malgrat que les fundacions no actuïn per a generar beneficis econòmics, poden necessitar generar ingressos per a finançar llurs activitats. No obstant això, aquests ingressos poden ser limitats o, fins i tot, restringits legalment. Normalment reben fons d'entitats públiques o privades i, en el darrer cas, depenent del país i la legislació, aquests fons poden ser deduïbles en impostos. Per exemple,

en alguns països més avançats, una bona part dels recursos per a la recerca procedeixen de la societat civil.

S'entén per *mecenatge* les accions a favor de l'interès general fetes sense esperar ni pactar contrapartides. Un cas particular i puntual serien les donacions. En canvi, el *patrocini* es correspon amb accions puntuals on sí que es pacten contrapartides concretes de quantitats i de temps. Gràcies al mecenatge, als Estats Units (EUA) floreixen nombroses universitats i instituts científics. Els EUA destaquen clarament entre els països desenvolupats pels nivells d'ajut privat que generen, en part a causa de raons històriques i culturals, que tenen com a objectiu prioritari retornar a la societat el que l'individu en rep, però en gran part perquè sempre han estat afavorits per la legislació. Derivat d'un declivi a causa de la recent crisi financera, les xifres d'ajuda privada als Estats Units tornen a estar actualment per sobre dels 300 mil milions de dòlars cada any, dels quals, per l'any 2014, quasi un 74% varen ser donacions en vida de persones individuals.

Entre els TOP 50 de donants particulars l'any 2014, hi figuren 12 empresaris tecnològics i 11 financers, essent els primers molt més generosos: Bill i Melinda Gates (1.500 milions de dòlars), Jan Koum, fundador de WhatsApp, que va donar 556 milions de dòlars a la Silicon Valley Community Foundation, Sean Parker, expresident de Facebook i fundador de Napster, 550 milions de dòlars, Nicholas i Jill Woodman, fundadors de GoPro, que van donar una mica més de 500 milions de dòlars, també a la Silicon Valley Community Foundation. L'any passat, Mark Zuckerberg i la seva esposa Priscilla Chan, per celebrar el naixement de la seva filla, van decidir fer un donatiu de 45.000 milions de dòlars —el 99% de la seva fortuna— per destinar-los a projectes per millorar l'educació, combatre malalties, promocionar comunitats fortes i fomentar la igualtat. Van escollir dipositar la seva fortuna en una societat limitada en lloc d'una fundació, segons el nou esquema del “filantropisme”, que ve a significar: rendibilitzar la filantropia, és a dir, l'establiment d'una “convergència” entre el negoci convencional i la filantropia o l'amor envers el gènere humà, per fer les coses que l'estat no fa bé, partint

de la base que el capitalisme només sobreviurà si serveix a la humanitat i no al revés. D'aquesta manera, els Zuckerberg, al igual que el Bill i la Melinda Gates, estan situant grans quantitats de diners fora del control de les burocràcies, intentant demostrar que aquests diners es poden utilitzar de forma més eficient en projectes més rendibles socialment. Una altra forma d'afrontar el finançament de l'educació, la salut, el medi ambient, els programes contra la pobresa, la desigualtat i el desenvolupament dels països pobres seria aplicar un impost sobre la riquesa.

Els grans mecenes no són figures noves als EUA: Gates va recollir el testimoni d'Andrew Carnegie i John D. Rockefeller, els qui perfectament podrien ser considerats els pares de la filantropia moderna, gràcies a les seves quantioses contribucions al segle XX. Les fundacions gestionen als EUA el 16% del total de les donacions privades, de les quals entre el 10 i el 25% va cap a l'exterior, en concret 6 bilions (6.000.000.000 de dòlars) l'any 2012, una xifra gens insignificant si considerem que correspon al 20% de l'ajut oficial per al desenvolupament que presten els EUA mundialment. Però potser la dada més impactant és veure que la filantropia privada als EUA suma més del 10% del pressupost total de l'Estat destinat a assumptes socials (incloses les jubilacions, atur, etc.).

El mecenatge a Espanya està lluny de complir un rol similar al que compleix als Estats Units i encara hi ha molt camí per recórrer. Els ajuts filantròpics a Espanya van suposar l'any 2011 un total de 1.231 milions d'euros, el 0,1% del PIB, lluny del 2% del PIB que representa la filantropia als Estats Units, i ridículs en comparació amb la despesa social pública d'uns 288.000 milions d'euros per al mateix any, prop d'un 27% del PIB. Si als Estats Units la filantropia privada s'eleva a més del 10% de la despesa social pública, a Espanya no arriba ni al 0,5%.

En matèria d'ajuts al desenvolupament, Espanya està més alienada respecte als americans; l'any 2011 la xifra espanyola d'ajuts va arribar al 0,27% del PIB, mentre que els Estats Units ha donat anualment al voltant del 0,18% del seu PIB per a aquestes finalitats.

A Espanya, el mecenatge tal com s'entén en l'actualitat està fonamentat en gran part en un sistema de donacions. L'evolució de les donacions declarades al llarg del temps està condicionada, d'una part, per canvis socials que fan que els ciutadans siguin més o menys propensos a donar i, d'altra part, per canvis reguladors sobre el percentatge de deducció aplicable, que poden afectar tant la decisió de donar com la de declarar. La major aportació al mecenatge, el 63,7%, correspon als 2,6 milions de ciutadans que donen 785 milions d'euros anuals a través de donacions mitjanes de 302 euros, molt concentrades en els segments de les classes mitjanes, d'uns 50 anys i amb rendes anuals d'entre 30.000 i 80.000 euros. Aquests ciutadans són la base de la filantropia i, malgrat la crisi, les seves donacions han seguit creixent en un 5% fins el 2012, primer any en què s'han reduït, segons l'estudi del perfil de donant de l'Associació Espanyola de Fundraising.

El mes de juliol del 2015, el Govern espanyol va proposar una reforma fiscal per incrementar els incentius per a les donacions que es fan a entitats sense afany de lucre la qual va ser aprovada definitivament pel Congrés i publicada al BOE, i que introduïa modificacions en la Llei 49/2002, de règim fiscal de les entitats sense ànim de lucre i dels incentius fiscals al mecenatge. Aquesta reforma va entrar en vigor l'1 de gener de 2015 i preveu increments dels incentius per a les donacions realitzades a les entitats acollides a la Llei 49/2002, si bé es planteja una aplicació progressiva dels increments que serà plena a partir de l'any 2016.

L'Associació Espanyola de Fundacions (AEF) valora positivament que s'hagi reconegut el micromecenatge, figura plantejada pel sector, i que s'hagi introduït una deducció del 75% als primers 150 euros donats per persones físiques. A partir d'aquest import, les donacions seran deduïbles al 30% davant del 25% anterior, o el 35% si es tracta de donacions periòdiques realitzades durant almenys tres anys a la mateixa entitat per un import igual o superior. Transitòriament, l'any 2015 aquestes deduccions varen ser del 50%, 27,5% i 32,5%, respectivament. Per a les societats, la deducció anterior del 35% s'incrementa al 40% per les donacions realitzades en una ma-

teixa entitat pel mateix import o superior durant almenys tres anys. L'any 2015 aquest percentatge va ser del 37,5%.

El conegut polític català i ponent constitucional, Miquel Roca i Junyent, va analitzar aquesta qüestió. Es va referir a les dues versions existents a Espanya per considerar el fenomen del mecenatge. La versió trista assenyalaria que el mecenatge és una forma d'evadir impostos o, si es vol, una altra forma de pagar-los. La versió positiva recordaria que la societat civil, compromesa i solidària, ha de fer que el país vagi endavant. Segons Roca, la millora fiscal de la nova llei és molt limitada. La societat és molt més dinàmica que l'administració, la qual sempre recela i desconfia. En definitiva, es necessita un millor tracte fiscal, paral·lelament a l'exigència de responsabilitat civil en la gestió del mecenatge.

L'AEF també creu necessària una reforma més àmplia de la Llei de mecenatge per adequar el nostre sistema a d'altres com el francès, si bé considera que les modificacions introduïdes reconeixen el paper dels ciutadans en el finançament d'aquestes entitats. Per a ella, el model correcte per aplicar seria el dels Estats Units o el de la Gran Bretanya i Alemanya, és a dir, la desgravació del 100%. El model francès suposa el 66% per a persones i el 60% per a empreses. Una altra mesura important és que els primers 150 euros que es donin en una fundació desgravin el 100%. Seria una enorme via de finançament perquè moltes d'aquestes fundacions i associacions depenen de petites aportacions. D'altre banda, també es molt crítica amb les dificultats que troben les fundacions per a la transferència dels resultats de la investigació al teixit productiu i a la societat basada en la nova Llei estatal de fundacions.

S'ha millorat bastant però no n'hi ha prou. Hem de seguir lluitant per aprovar una nova Llei del mecenatge que incorpori al nostre país un tractament fiscal similar al d'altres països del primer món. En el món de les fundacions, com en el de les empreses, no hi pot haver millor subvenció estatal que una bona desgravació fiscal.

FUNDACIONS VINCULADES AL SERVEI DE LA MEDICINA

Les fundacions vinculades al Servei de la Medicina poden tenir com a objectius afavorir l'assistència a les persones malaltes, la docència i la investigació en biomedicina. A més, mentre unes es creen per afavorir la gestió d'aquests àmbits, d'altres tenen un caràcter més humanitari. El nombre d'aquestes fundacions és molt alt i la seva temàtica i objectius molt diversos. Per exemple, nens amb lesió cerebral, prevenció de malalties cardiovasculars, fibromiàlgia i fatiga crònica, nens amb càncer, nens amb discapacitat intel·lectual i/o del desenvolupament i exclusió social, pacients amb VIH/sida, cures pal·liatives, nens amb dèficit alimentari, càncer de mama, malalties reumàtiques, etc.

Al nostre país, són bons exemples de fundacions que lluiten per la Medicina, la Fundació Obra Social "La Caixa", la Fundació Lilly, la Fundació BBVA, la Fundació CELLEX, la Fundació Barraquer, la Fundació Puigvert, la Fundació Guttman, la Fundació Pasqual Maragall i la Fundació Josep Carreras.

La seva activitat central és millorar la salut dels malalts mitjançant la solidaritat i reciprocitat humana, per la qual cosa és essencial estar-hi molt a prop lluitant per la solució dels seus problemes. Per exemple, aquí un malalt que necessita un donant de medul·la òssia trobat a l'altre part del món, allà un disminuït intel·lectual que ens paga el nostre ajut amb el seu somriure o un avi que troba una mà que estreny consoladorament la seva. En resum, treballar i fer-ho al servei de la gent amb problemes mèdics de tot tipus d'una forma no economicista i amb una visió àmplia i humanitària de la vida.

El major privilegi d'aquestes fundacions és poder posar a treballar els diners aconseguits per al bé dels pacients, mitjançant la fortalesa dels seus recursos humans. Aquí s'hi apleguen moltes persones amb ganes, esforç i una dedicació exemplar, la majoria de les quals resten en l'anonimat. És la lluita silenciosa de persones anònimes que són l'actiu més important de les fundacions. El seu millor regal és veure com dia darrere dia la fundació va progressant, encara que sigui molt lentament. A la vegada, aquests treballadors són els grans

col·laboradors en les campanyes per a la lluita contra les malalties com, per exemple, la Marató de TV3 o les campanyes contra la leucèmia de la Fundació Josep Carreras. Ells saben que, contràriament a les lleis materials segons les quals donar més significa tenir menys, en la llei de la solidaritat i l'ajut als altres, com més dones més tens. A banda d'això, saben perfectament que treballar en una fundació significa “no passar de llarg” i requereix bondat, vocació, compromís, esforç, generositat, abnegació, empatia, paciència, bona voluntat, compassió, caritat, perseverança, integritat, tendresa, amabilitat, humilitat, molt esforç i moltes més coses que no es poden calcular financerament. La simple contemplació d'aquestes persones i la tasca que fan per al benestar del país, ens empeny a ser millors. Un fet que m'impresiona molt és quan en visitar una determinada fundació i preguntar pels recursos humans, la resposta moltes vegades és: “De moment sóc jo sol/a, però tinc molts voluntaris”, i ja sabem que els voluntaris no cobren en diners, sinó en somriures. Treballar al servei dels altres és, sens dubte, la més gran de les fites de l'esperit humà. El seu èxit sempre es mesurarà, no pels beneficis econòmics que s'obtinguin, sinó pel benestar que generin per als que ho necessitin. És ben cert que el progrés de les civilitzacions es basa en la generositat i en les persones que treballen, creen i donen per als altres.

Es pot considerar que, actualment, moltes fundacions vinculades al món de la medicina, mitjançant la seva activitat, estan traient les castanyes del foc a l'Estat en determinats temes o àrees. Aquesta percepció l'he tret de les meves vivències en les fundacions amb les quals tinc relació i que a continuació explicaré què estan fent i quins plans de futur tenen. En unes faig de mediador, en d'altres d'aconseguidor de fons perquè els joves investigadors puguin seguir treballant, en d'altres de bomber extintor d'incendis i en d'altres faig poca cosa, però sóc allà, com deia el meu estimat Dr. Navas “para ver y ser visto”. El president Tarradellas ho deia així: “Presència, paciència i prudència”. Però, per sobre de tot, creient sempre en el treball diari en favor del bé comú, encarant-lo amb la filosofia del corredor de fons, que vol dir anar fent sense parar, encara que sigui pas a pas i tenint sempre present que la medicina en els seus tres

vessants: assistencial, docent i investigador, ha de ser sempre la gran guanyadora i que els que treballem a les fundacions hem de saber conformar-nos en un paper secundari.

LES “MEVES” FUNDACIONS

Arribat aquí, permetin-me que els expliqui què fem a cadascuna de les fundacions que he titulat com a meves entre cometes, sense que naturalment ho siguin, malgrat les he viscudes com a tals.

La Fundació Privada Sant Francesc d'Assís

És una fundació sense ànim de lucre, amb seu a Alella, que treballa en benefici de les persones amb discapacitats físiques i/o intel·lectuals, així com d'edat avançada que necessiten assistència sanitària i/o rehabilitadora, amb supervisió i organització de la seva vida diària.

Va néixer l'any 1977 a Alella (Maresme), i el seu fundador fou mossèn Jaume Aran, el qual va ser el president del Patronat fins l'any 2012. La seva activitat ha estat majoritàriament desenvolupada als municipis d'Alella i el Masnou. Té tres centres assistencials: *a)* Centre Sociosanitari Can Torras, *b)* Residència per a Discapacitats Intel·lectuals Les Hortènsies i *c)* Residència Geriàtrica Assistida Montseny.

Atenem unes 370 persones diàriament. Per efectuar aquesta atenció, som uns 380 treballadors, incloent el personal de l'empresa subcontractada per a la restauració.

El pressupost ordinari anual (2014) és de 12.096.406 €. Més del 90% d'ingressos provenen de la Generalitat de Catalunya i la despesa en personal contractat representa, aproximadament, el 70% del pressupost ordinari anual.

L'òrgan de govern de la Fundació és el Patronat, constituït pel president (Sr. Jaume Vilardaga), vicepresident (Dr. Evarist Feliu) i vocals (Sr. Javier Niño, Sra. Adela Vives i Sr. Amadeu Cristià), actuant com a secretari el Sr. Josep Maria Bosch.

La Direcció General de la Fundació correspon al Dr. Josep Maria Cuartero, del qual depenen la Comissió de Direcció, constituïda per la Direcció Economicofinancera, la Direcció de Serveis, les direccions dels tres Centres, la Direcció Mèdica i la Direcció de Treball Social. També hi ha una Comissió Delegada del Patronat que fa el seguiment dels temes prioritaris.

La Fundació està associada a la Unió Catalana d'Hospitals i a la Coordinadora de Centres de Disminuïts Psíquics Profunds de Catalunya.

La Fundació d'Educació Mèdica

És una organització sense ànim de lucre que va ser fundada l'any 1998. El seu objectiu principal és aprofundir l'educació mèdica en l'àmbit dels països i comunitats de parla espanyola. És l'òrgan oficial d'expressió en llengua espanyola de la *World Federation for Medical Education* (WFME). Treballa en el procés de recertificació dels metges, mitjançant el qual hauran de validar la seva aptitud professional cada sis anys. A partir de l'any 2017 serà de compliment obligat la directiva europea sobre la mobilitat transfronterera, per a la qual cosa seria molt convenient tenir desenvolupats i validats els sistemes de recertificació professional.

Patrocina diverses publicacions en l'àmbit de l'educació mèdica com, per exemple, la revista *Educación Médica* i el *Boletín DPC-FMC*. Organitza cursos, elabora informes, estudis i avaluacions. S'ocupa de realitzar estudis sobre graus, formació especialitzada, continuada i desenvolupament professional continuat (DPC). Abasta no només la medicina, sinó tots els àmbits i els professionals en ciències de la salut.

Ha generat nombroses publicacions i documents (CGCOM-OMC) sobre definicions: *Professional-Professió-Professionalisme* (2010), *El buen quehacer del médico* (2014) i diferents *Glosarios*. També s'ha ocupat del procés de Bolonya i de la medicina de l'espai europeu d'educació superior i dels models de definició de competències en el Grau de Medicina.

Té un patronat que presideix el Dr. Arcadi Gual, el director del qual és el Dr. Jordi Palés i la secretària, la Sra. María Nolla. Jo no formo part de la Fundació, però he treballat amb ells en la redacció del Nou Programa Formatiu de l'Especialitat d'Hematologia i Hemoteràpia, que ens ha de portar a augmentar el període de formació de quatre a cinc anys. També vaig participar en la reunió sobre recertificació que es va fer l'any passat a l'Escola de Salut Pública de Menorca (Llatzeret). Haver treballat amb l'FEM ha estat per a mi un verdader plaer i des d'aquest fòrum els vull agrair tot el que han fet per l'especialitat d'Hematologia i Hemoteràpia i per l'educació mèdica.

La Fundació per a la Qualitat en Transfusió Sanguínia, Teràpia Cel·lular i Tissular (CAT)

La Fundació CAT va néixer l'any 2008 amb l'objectiu de realitzar les acreditacions dels procediments de la transfusió de sang i trasplantaments de progenitors hemopoètics que es duen a terme a Espanya, per fer tan bé com sigui possible la teràpia transfusional i minimitzar la possibilitat d'error. La seva història és la següent: Els anys setanta, la situació dels bancs de sang a Espanya era molt deficient. Els donants eren remunerats, els criteris d'exclusió no eren gaire rigorosos ni segurs i la responsabilitat de la transfusió de sang en molts hospitals no estava en mans d'hematòlegs, sinó d'anestestesistes, cirurgians o analistes. Conscient d'aquesta precària situació i de la necessitat de garantir la qualitat en l'obtenció i en la transfusió de sang, l'Associació Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (AEHH), sota la presidència del Dr. Antonio Raichs, juntament amb un grup d'hematòlegs de gran prestigi, entre ells, els Drs. R. Castillo, J. Serrano, J. Triginer i M. Fernández, van desenvolupar el primer Programa d'Acreditació de Bancs de Sang (PABAS), aprovat a l'assemblea anual de l'AEHH del 1972, amb la finalitat d'estimular el control de la qualitat de l'"hemoteràpia" en la sanitat espanyola. La principal tasca del PABAS va ser elaborar unes normes de qualitat, sobre la base de les quals es realitzarien les inspeccions dels bancs de sang que sol·licitessin l'acreditació. El primer banc de sang acre-

ditat va ser el de l'Hospital Clínic de Barcelona l'any 1974 i, sis anys després, ja eren 19 els bancs de sang acreditats a Espanya. En les dècades següents, les sol·licituds d'acreditació es van anar incrementant, i s'aconseguien un total de 94 acreditacions. El PABAS havia estat un instrument decisiu per garantir la qualitat de la transfusió.

L'any 1996, la Societat Espanyola de Transfusió Sanguínia (SETS) i l'Associació Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (AEHH) van acordar compartir la responsabilitat econòmica i funcional del PABAS i es va decidir el canvi de nom a CAT (Comitè d'Acreditació en Transfusió). El CAT es va anar desenvolupant i adaptant als canvis de la medicina transfusional, va anar avançant en teràpia cel·lular i en els canvis organitzatius i nous requisits tècnics i de qualitat exigits. És de justícia destacar la gran tasca realitzada, en aquest sentit, per la Dra. Julia Rodríguez Villanueva i continuada des de l'any 2013 per la Dra. Marta Torrabadella.

A partir de l'any 2004, el CAT va iniciar una nova etapa amb canvis profunds en la seva organització i activitat, per tal que l'Entitat Nacional d'Acreditació (ENAC) li atorgués el reconeixement legal sobre el rigor de totes les seves activitats. Per obtenir l'acreditació de l'ENAC d'acord amb la Norma UNE-EN4501, va ser necessari implantar un sistema de gestió de la qualitat per al desenvolupament dels seus processos i realitzar canvis profunds en l'estructura organitzativa del CAT, entre els quals cal destacar el desenvolupament d'un sistema documental de les activitats d'acreditació de centres de transfusió, unitats de trasplantaments de progenitors hemopoètics, bancs de sang de cordó umbilical i bancs de teixits; de jornades formatives dels auditors; i d'edicions periòdiques dels estàndards d'acreditació de la transfusió (llibre vermell), de les unitats d'obtenció i/o processament de progenitors hemopoètics (llibre blau) i dels bancs de cordó (llibre groc).

El desembre de l'any 2008 el CAT va passar a ser una fundació, la Fundació del Comitè d'Acreditació en Transfusió, Teràpia Cel·lular i Tissular, que es va constituir sota la meua presidència, ja que, en aquell temps, era president de la Societat Espanyola d'Hemato-

logia i Hemoteràpia (SEHH). El patronat actual el constitueixen el president de la SEHH, el Prof. José María Moraleda, i de la SETS, el Dr. José Manuel Cárdenas Díaz de Espada, els quals s'alternen en la Presidència de la Fundació, i una Comissió Paritària d'ambdues societats, la Secretària del Patronat de la qual és la Dra. Marta Torrabadella, a qui agraeixo profundament tot el seu ajut.

Actualment, s'està treballant de nou amb l'Organització Nacional de Trasplantaments (ONT) i amb el *Joint Accreditation Committee-ISCT and EBMT* (JACIE) per arribar a un acord de col·laboració, on les sol·licituds de certificació les recolliria el JACIE en un annex del CAT, els auditors serien CAT-JACIE i l'informe final seria conjunt.

També hi ha un Comitè de Parts format pels col·lectius interessats en el desenvolupament de les certificacions CAT, l'objectiu principal del qual és garantir la total transparència i imparcialitat de les decisions relatives a la certificació.

Després de quaranta-dos anys de recorregut, l'essència del CAT continua sent la mateixa: la millora contínua de la qualitat en medicina transfusional i teràpia cel·lular. Una de les fortaleses radica en el seu comitè tècnic format actualment per 35 hematòlegs de gran coneixement i expertesa. La revisió dels estàndards i les auditories són les seves principals responsabilitats.

En la data d'avui el 82% dels centres de transfusió a Espanya disposen del certificat CAT. Així mateix, 56 hospitals espanyols tenen certificat CAT vigent per a la pràctica transfusional. L'any 2015 tots els bancs de cordó públics espanyols, excepte un, han estat certificats. El CAT ha certificat 12 programes de trasplantament a Espanya. Cal destacar que el CAT i l'ONT col·laboren des de l'any 2009 en la certificació de programes de trasplantament de progenitors hemopoètics així com de bancs de cordó umbilical.

El Consell de Fundacions per la Ciència

Actualment, a Espanya existeixen més de 10.000 fundacions privades actives que consumeixen com a fins fundacionals més de

8.520 M€; no obstant això, dediquen menys de 100 milions a la inversió en R+D+I i menys de 150 milions a la inversió en ciència en un sentit ampli (incloent la formació i la divulgació). El percentatge de despesa de les fundacions privades espanyoles sobre el total de la inversió en R+D està molt allunyat del percentatge de despesa de les fundacions privades a altres països del nostre entorn. Mentre que a Espanya el percentatge és del 0,6%, en països com Itàlia i el Regne Unit els percentatges són del 3,1% i 4,8%, respectivament.

Amb l'objectiu de millorar aquestes dades, es va posar en marxa el Consell de Fundacions per la Ciència. Fou creat l'any 2013 i constituït formalment mitjançant acord signat el 17 de març de 2014 en la seu de la Secretaria d'Estat d'R+D+I, amb la finalitat de donar suport a la difusió i promoció de bones pràctiques i actuacions de foment conjuntes o individuals per incrementar la inversió en ciència i impulsar la implicació d'altres fundacions.

Aquest acord és una declaració d'intencions, la finalitat del qual és promoure relacions de col·laboració que redundin en benefici mutu. No necessita consignació pressupostària. Per tant, no porta implícita cap relació financera entre els membres del Consell.

El Consell es va constituir amb les fundacions següents: 1. Fundació Alfonso Martín Escudero (investigació i ampliació d'estudis superiors en ciències de la natura); 2. Fundació Alicia Koplowitz (protecció infantil, psiquiatria infantil, esclerosi múltiple); 3. Fundació Botín (transferència tecnològica); 4. Fundació Científica AECC (investigació oncològica); 5. Fundació Esther Koplowitz (ajut a les persones més desfavorides); 6. Fundació Germán Sánchez Ruipérez (foment de la lectura); 7. Fundació GMP (Grup Immobiliari Patrimonialista) (discapacitat intel·lectual); 8. Fundació Josep Carreras (REDMO, beques per a recerca, ajuts per a infraestructures, ajuts socials, Institut de Recerca Josep Carreras); 9. Fundació "La Caixa" (emigrants, pobresa infantil, divulgació del coneixement, beques de postgrau, beques de biomedicina, projectes amb hospitals: CNECV, VHIO, IJC, F. Pasqual Maragall, CSIC, malalties infeccioses). Recerca en biomedicina: (IrsiCaixa) (canvi climàtic, ciències socials i humanitats, salut pública); 10. Fundació Pedro Barrié de la Maza

(promoure el desenvolupament de Galícia des d'una perspectiva global); 11. Fundació Ramón Areces (biologia, recerca i biomedicina); 12. Fundació Salut 2000 (contribuir al desenvolupament de la salut de tots); 13. Fundació Telefónica (Innovacions STEM: creació d'un producte i la seva introducció al mercat) i 14. Fundació Víctor Grifols i Lucas (plataforma que propiciï el diàleg sobre qüestions bioètiques de la societat actual) .

A aquestes s'han anat afegint altres fundacions: la Fundació Renault (discapacitat física: escola de vela de patins, seguretat vial, mobilitat sostenible, medi ambient); la Fundació Unoentrecienmil (leucèmia infantil); la Fundació Isabel Gemio (recerca en distròfies musculars i altres malalties rares); la Fundació AstraZeneca (recerca en biomedicina); la Fundació Pasqual Maragall (malaltia d'Alzheimer); la Fundació Repsol (sostenibilitat, consum d'energia, discapacitat, innovació en energia i eficiència energètica); la Fundació Transforma Espanya (idees i activitats per impulsar la transformació a Espanya), la Fundació San Patricio (foment de la ciència en l'entorn escolar), la Fundació Catalunya-La Pedrera (impuls social, cultura, territori i medi ambient, coneixement, alimentació, educació), la Fundació PONS (suport a la investigació i transferència tecnològica), la Fundació CREATE (innovació en educació, aspectes antropològics, escola de formadors); la Fundació Rafael del Pino-Ferrovial (formació de futurs líders i directius); la Fundació Jesús Serra-Catalana Occident (esports, música, fins socials, investigació i docència); la Fundació Banc de Sabadell (àmbit social, cultura, ciència, educació, investigació); la Fundació Esther Koplowitz (mecenatge en investigació científica –Centre Esther Koplowitz– residències per a la tercera edat, assistència psicosanitària a menors, malalts i desvalguts, educació, cultura, arts i ciències; beques d'estudi i investigació mèdica), la Fundació Santander-Salud (salut), la Fundació Professor Uría (assessorament jurídic gratuït a entitats no lucratives), la Fundació Everis (realització i promoció de l'educació, ensenyament, formació, recerca, innovació i reciclatge professional), la Fundació Montemadrid (acció social, medi ambient, cultura i educació), la Fundació Gas Natural Fenosa (ús racional de recursos energètics i

foment del desenvolupament sostenible) i la Fundació Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno (antropologia ecològica). Actualment, s'han establert contactes amb dos Fundacions sueques, la Fundación Nobel i la Fundació Wallenberg, per conèixer les seves activitats i aprendre de la seva experiència i funcionament.

El Consell és una estructura oberta i dinàmica, la finalitat del qual és agrupar totes les fundacions amb interès per la ciència en qualsevol dels seus vessants (recerca, desenvolupament, innovació i divulgació), i en qualsevol dels seus estadis.

Els objectius del Consell de Fundacions són els següents: *a)* La difusió i promoció de bones pràctiques per incrementar la inversió en ciència; *b)* La cooperació en les iniciatives proposades pel Consell o per alguna o algunes de les fundacions membres, en la mesura de les seves capacitats i estratègies individuals; *c)* La realització d'activitats conjuntes per fomentar la implicació d'altres fundacions en la inversió en ciència i/o el cofinançament de projectes tractors conjunts; *d)* L'assessorament conjunt i la cooperació en la cerca i avaluació de projectes científics i *e)* Qualsevol altra activitat que estigui encaminada a complir les finalitats del Consell.

El Consell de Fundacions es regeix pels principis següents: transparència, complementarietat, cooperació i optimització de recursos.

Les activitats previstes pel Consell de Fundacions per al darrer exercici 2015 varen ser les següents:

1. Establiment d'un protocol de bones pràctiques que serveixi de guia per a la redacció dels continguts de les convocatòries per a la concessió d'ajuts a la formació o al perfeccionament de científics.
2. Definició del mapa de les convocatòries d'ajuts existents de les fundacions privades.
3. Realització d'estudis mètrics sobre l'impacte de les fundacions en ciència i tecnologia, en col·laboració amb l'Associació Espanyola de Fundacions (AEF) i l'Institut d'Anàlisi Estratègica de Fundacions (INAEF), així com sobre el nivell de transferèn-

cia econòmica i beneficis socials de la recerca desenvolupada en centres d'investigació i universitats.

4. Posada en marxa d'una acció pilot de competències per a la investigació:
 - a) Mapa de competències professionals de caràcter transversal (comunicació, lideratge, treball en equip), que acompanyi el desenvolupament de la carrera científic-professional de qual-sevol investigador, que transcendeixin el mateix àmbit científic i que facilitin la mobilitat professional dels investigadors en totes direccions (empreses, fundacions, administració, etc.)
 - b) Sistema de formació i entrenament de les competències definides.
 - c) Correlació entre les competències assolides i els resultats de la labor investigadora, com la qualitat i quantitat de publicacions amb factor d'impacte, nombre de patents internacionals, volum de contractació d'R+D amb empreses, així com la capacitat per promoure *spin-offs* o liderar projectes de recerca internacionals.
5. Creació d'un club de filantropia per la ciència com a mecanisme de promoció d'aportacions econòmiques sindicades en projectes científics, mitjançant cupons amb una quantitat fixa predeterminada.
6. Organització d'una jornada anual de fundacions per la ciència amb la finalitat de: a) Despertar i captar l'interès d'altres fundacions per a la recerca científica i la ciència en general; b) Posar en valor el treball i les inversions que realitzen les fundacions i c) Generar impacte social.

Tot això no hauria estat possible sense la tasca desenvolupada pel Sr. José Ignacio Fernández Vera, director general de la FECYT (Fundació Espanyola per a la Ciència i la Tecnologia) i la Sra. Belén Gilarranz, responsable de la Unitat de Participació Privada. Es tracta d'una fundació pública, dependent de la Secretaria d'Estat d'R+D+I del Ministeri d'Economia i Competitivitat, que treballa per apropar

la ciència i la innovació a la societat i per oferir serveis als investigadors amb la finalitat de donar suport a la seva labor i impulsar la visibilitat de la producció científica espanyola. Moltes gràcies a tots dos.

Fundació Medicina i Humanitats Mèdiques

La Fundació Medicina i Humanitats Mèdiques, fundació privada sense ànim de lucre, va ser creada l'any 2001 pel Sr. José Antonio Dotú, fundador al seu dia de la prestigiosa companyia editorial mèdica Ediciones Doyma, amb la qual l'edició mèdica en espanyol va aconseguir estàndards i nivells de qualitat internacionals. El seu creador va pretendre donar continuïtat a la seva labor de servei a la medicina i a les ciències de la salut i, de manera molt especial, va voler contribuir al desenvolupament de les humanitats mèdiques.

La Fundació va comptar amb un patronat compost per personalitats molt rellevants de la medicina i el sector de la salut a Espanya. Va ser una organització independent, oberta, no adscrita a cap corrent ideològic o de pensament, ni a cap credo o formació política, que va pretendre estimular el progrés científic i humanístic de la medicina i les ciències de la salut des del màxim respecte a la dignitat de la persona; contribuir a la informació i formació continuada en medicina i humanitats mèdiques dels professionals de la salut i oferir a la societat en general plataformes de reflexió sobre qüestions tan transcendents com la salut, la malaltia i les ciències i professions que se n'ocupen.

Des de la seva constitució, l'any 2001, la Fundació va desenvolupar diferents activitats, fonamentalment de caràcter editorial, orientades a l'estudi i el desenvolupament de la medicina i les humanitats mèdiques. L'any 2003 va iniciar la seva activitat amb la publicació de la revista *HUMANITAS Humanidades Mèdicas*, i l'any 2004 es va posar en marxa l'edició d'una sèrie de monografies que es van anar publicant sota el títol genèric de *Monografias HUMANITAS*. A partir de l'any 2006, l'activitat es va centrar en l'edició d'una revista electrònica en línia sota el títol *HUMANITAS Humanidades Mèdicas, Tema del mes on-line*, de periodicitat mensual.

En el seu fons editorial destaquen monografies dedicades a l'envelliment; el dolor i patiment en la pràctica clínica; l'evidència científica, atenció sanitària i cultura; la recerca amb cèl·lules troncales; l'ús de drogues i drogodependències; l'obesitat: un repte sanitari de la nostra civilització; la professió mèdica: els reptes del mil·lenni; seguretat clínica; nutrigenètica i nutrigenòmica. Quant a les revistes, mereixen especial menció les dedicades a l'eutanàsia; medicines alternatives i complementàries; el valor de la salut; cos, ment, art i medicina. La Fundació va ser l'editora l'any 2008 del llibre *Ciril Rozman: el reto asumido*, en la labor d'edició del qual vàrem fer un bon tàndem el Dr. Miquel Rutllant i jo.

També es va crear l'any 2007 la Càtedra "HUMANITAS" d'humanitats mèdiques, la primera d'aquesta naturalesa a Espanya. La Càtedra va ser promoguda per l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Bilbao i va comptar amb el reconeixement i el beneplàcit de la Facultat de Medicina de la Universitat del País Basc, el titular de la qual era el professor J. J. Zarranz Imirizaldu.

Finalment, cal destacar l'acord d'intercanvi d'enllaços que es va establir amb les webs de les institucions següents: Bioètica i Debat; l'Institut Borja de Bioètica (Universitat Ramon Llull), *Azprensa* (diari digital d'informació sanitària editat per AstraZeneca), la Fundació Víctor Grifols i Lucas, la Fundació Salut 2000, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Bilbao, la Fundació contra el Càncer (FEFOC) i la Societat Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (SEHH).

Agraeixo molt sincerament al Sr. Dotú que pensés en mi per formar part de la Fundació que ell tant es va estimar. Al seu costat sempre m'he sentit molt bé.

Fundació Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (FEHH)

La FEHH es va crear l'any 1996 amb l'objectiu de disposar d'una fundació en el si de la Societat Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (SEHH) que s'encarregués de tots els assumptes relacionats amb l'obtenció dels recursos que es destinarien als programes de formació continuada, cursos, llibres, guies, premis i beques, entre

d'altres i, d'aquesta forma, reservar la SEHH per a tots els aspectes directament relacionats amb els associats i amb el contingut de l'especialitat. D'una forma gràfica, es diu que la SEHH i la FEHH són com dues cares d'una mateixa moneda i que s'actuarà a través d'una o de l'altra en funció dels objectius establerts.

Durant els anys que vaig ser president de la SEHH vaig tenir l'honor de presidir-ne el patronat.

Actualment, la FEHH s'ocupa de l'organització dels congressos anuals de la societat, de les activitats de formació continuada, de la publicació de manuals, llibres i diversos documents a través d'un fons editorial, de la concessió de beques i premis; així com del Programa de Garantia Externa de la Qualitat de l'Hematologia (PGCLC).

Durant el curs 2015-2016, la FEHH va convocar set beques per als seus socis numeraris, per realitzar un projecte de recerca a Espanya, amb una dotació per a cadascuna d'elles de 36.000 € anuals, prorrogable un segon any, junt amb una beca destinada a estades a l'estranger de 45.000 euros anuals, prorrogable també un segon any.

L'altra cara de la moneda és la **Societat Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (SEHH)**. La SEHH, una de les més antigues del món, es va crear el 22 de maig de 1959 amb l'assistència personal o delegada de 217 especialistes que representaven pràcticament la totalitat dels hematòlegs del país en aquella època. Des de la seva creació i fins l'any 2009, va rebre el nom d'Associació Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (AEHH), i va ser a l'Assemblea Extraordinària del LI Congrés de l'AEHH i XXV de la SETH, on es va aprovar la proposta de canviar el nom d'*associació* pel de *societat*, tal com havien fet la majoria de les associacions científiques a Espanya, motivada per la major connotació d'autoritat científica que té el terme *societat*.

Al llarg de la seva història, la societat ha tingut 22 presidents i n'ha incrementat el nombre de membres associats fins a aconseguir-ne actualment més de 2.400. En el si de la societat s'han desenvolupat 19 grups de treball, dedicats a diferents activitats. El pressu-

post anual és de 3 milions d'euros i es destinen més de 800.000 euros en concepte de beques. Des del 1971 la societat va tenir com a òrgan oficial d'expressió escrita la *Revista Sangre*, que es va editar fins el 1996. Del 1997 al 2011, l'òrgan oficial d'expressió va passar a ser la revista *Haematologica*. Des del 2012, la SEHH disposa d'un butlletí d'edició bimestral com a mitjà de comunicació interna amb els seus socis, disponible a través de la seva pàgina web.

La SEHH treballa conjuntament amb les altres dues societats derivades de l'especialitat, la Societat Espanyola de Trombosi i Hemostàsia (SETH) i la Societat Espanyola de Transfusió Sanguínia i Teràpia Cel·lular (SETS), així com amb la Comissió Nacional d'Hematologia i Hemoteràpia (CNHH), que s'ocupa de vetllar per la formació postgraduada dels MIR en hematologia i hemoteràpia. També s'han establert aliances estratègiques amb l'Organització Nacional de Trasplantaments (ONT), per al desenvolupament de tasques formatives i de qualitat en trasplantament de progenitors hemopoètics. S'ha signat un conveni amb el Consejo General del Colegio Oficial de Médicos (CGCOM) perquè la SEHH s'encarregui de definir els criteris de valoració per a la validació periòdica col·legial dels especialistes en hematologia i hemoteràpia. La societat manté contactes de col·laboració amb els principals organismes internacionals relacionats amb l'especialitat, com ara l'European Haematology Association (EHA), l'European Bone Marrow Transplant Registry (EBMT), la Internacional Society of Blood Transfusion (ISBT), l'American Society of Haematology (ASH) i la Societat Iberoamericana d'Hematologia (SIH), així com la indústria farmacèutica i diagnòstica. De la mateixa manera, es vincula amb les diferents fundacions que dediquen els seus esforços a ajudar els pacients afectats per hemopaties, com la Fundació Internacional Josep Carreras (FIJC) per a la lluita contra la leucèmia, la Asociación Española contra el Cáncer (AECC), la Fundación Leucemia y Linfoma (FLL) i d'altres associacions com l'Associació de Donants de Sang de Catalunya, la Asociación Española de Afectados por linfomas, leucemias y mielomas (AEAL) que pertany al Grup Espanyol de Pacients amb Càncer (GEPAC), la Asociación Española de Hemofilia, la Real Fundación

Victoria Eugenia, la Asociación Española de Portadores de Válvulas Cardíacas y Anticoagulados (AEPOVAC), i la Federación Española de Asociaciones de Anticoagulados, entre d'altres.

La Fundació Josep Carreras contra la Leucèmia

La Fundació Josep Carreras contra la Leucèmia va ser creada l'any 1988 per voluntat del Sr. Josep Carreras amb l'objectiu de tornar a la ciència i a la societat tot l'afecte rebut arran de la seva malaltia i amb el compromís ferm de lluitar amb tota la força i voluntat possibles per aconseguir acabar algun dia amb la leucèmia. La Fundació està establerta a Barcelona i té seus a Alemanya, Suïssa i els Estats Units.

El president del Patronat de la Fundació és el Sr. Josep Carreras i el vicepresident en va ser el Prof. C. Rozman durant vint-i-dos anys. Jo vaig tenir l'honor de succeir en el càrrec el Prof. Rozman a partir de l'any 2012. Els membres del Patronat són els Srs. Albert Carreras (tresorer), Ramiro Giménez, Dean Buckner, Lluís Bassat, Marcel Pascual, Rainer Storb, Álvaro Urbano, Arcadi Calzada, Joaquim Folch-Rosiñol, Albert Carreras Pérez, Joan Uriach, Jordi Sierra i jo mateix, actuant com a secretari, el Sr. Calixte Mut.

El director gerent de la FIJC és el Sr. Antoni García Prat.

Actualment, la Fundació Josep Carreras té prop de 70.000 socis i més de 7.000 persones que fan donacions ocasionals.

Els fons de finançament provenen principalment dels concerts benèfics del Sr. Carreras (més de 260), de les aportacions dels socis i de les empreses patrocinadores.

Registre de Donants de Moll d'Os (REDMO)

El Registre de Donants de Moll d'Os (REDMO) va ser creat per la Fundació Josep Carreras el 1991, amb l'objectiu d'aconseguir que tots els pacients amb leucèmia o altres malalties de la sang que necessitaven un trasplantament de progenitors hemopoètics i no tenien un donant familiar compatible, poguessin accedir-hi mitjançant una donació de progenitors hemopoètics procedent d'un donant voluntari no emparentat. Amb els anys, al trasplantament de moll d'os

s'hi van afegir el de sang perifèrica i de sang de cordó umbilical, que facilita encara més l'accés al trasplantament.

El ple desenvolupament del REDMO es va aconseguir, l'any 1994, amb la seva integració en la xarxa assistencial pública del Sistema Nacional de Salut, mitjançant la signatura del primer acord marc entre la Fundació i el Ministeri de Sanitat. En aquest acord s'estableix que REDMO és responsable de la gestió de la base de dades dels donants voluntaris espanyols, de la recerca de donants compatibles per als pacients espanyols i de la coordinació del transport de moll d'os, sang perifèrica o sang de cordó umbilical des del lloc d'obtenció fins al centre de trasplantament. Així mateix, estableix que REDMO (i la Fundació) no pot desenvolupar activitats de promoció de la donació sense l'autorització prèvia de les autoritats sanitàries de cada comunitat autònoma, únics responsables d'aquesta promoció. Aquest acord marc s'ha anat renovant periòdicament (2009, 2012 i 2015) en consonància amb els avenços científics i els canvis legislatius introduïts en matèria de trasplantament de teixits.

A més a més, la Fundació té subscrits convenis de col·laboració amb totes les comunitats autònomes per garantir la coordinació en las tasques de recerca de donants no emparentats i obtenció i transport del producte.

REDMO col·labora amb més de 100 hospitals espanyols, que inclouen els centres de tercer nivell acreditats per a la realització de *trasplantaments de progenitors hemopoètics* de moll d'os, sang perifèrica o sang de cordó umbilical de donant no emparentat. REDMO rep, a més a més, sol·licituds de recerca de donants espanyols compatibles amb pacients estrangers cursades pels registres d'altres països.

Actualment, el Registre de Donants de Moll d'Os de la Fundació disposa de més de 200.000 donants de moll d'os tipificats a Espanya i més de 61.000 unitats de sang de cordó emmagatzemades. El REDMO està interconnectat amb la xarxa internacional de registres i, per tant, pot accedir als més de 26,5 milions de donants voluntaris tipificats dels registres de tot el món i a les més de 600.000 d'unitats de sang de cordó umbilical disponibles en qualsevol part del món.

En termes comparatius, Espanya no ocupa encara un lloc concordat amb el seu nivell de desenvolupament pel que es refereix a nombre de donants voluntaris. Diversos països veïns presenten taxes de donants per població molt superiors. La posada en marxa del Pla nacional de donació de molla d'os, l'any 2012, per l'Organització Nacional de Trasplantaments, dirigida pel Dr. Rafael Matesanz, sens dubte aconseguirà pal·liar aquest dèficit en tan sols quatre o cinc anys. Per contra, Espanya és el sisè país del món en nombre d'unitats de sang de cordó umbilical emmagatzemades i a disposició dels pacients i el segon del món en nombre per població (10% mundial). Aquesta situació ha estat possible gràcies al Pla nacional de promoció de la donació de la sang de cordó umbilical iniciat l'any 2008. La Fundació va recolzar durant més de cinc anys de forma decidida i amb molts recursos el creixement del Banc de Sang de Cordó Umbilical de Barcelona, en un programa conjunt amb la Deutsche Jose Carreras Leukämie Stiftung, la nostra entitat "germana" a Alemanya, i el Banc de Sang de Cordó de la Universitat de Düsseldorf.

Gràcies a la tasca feta des de REDMO, s'han dut a terme 2.377 trasplantaments de progenitors hemopoètics (sang perifèrica, medulla òssia i cordó umbilical) de donants espanyols per a pacients estrangers; més de 5.100 trasplantaments de donants no emparentats per a pacients residents a Espanya i s'han localitzat més de 10.000 donants de progenitors hemopoètics per a pacients que necessitaven un trasplantament.

Els directores de REDMO han estat el Prof. Ricardo Castillo (del 1993 al 2001) i el Dr. Enric Carreras (del 2001 a l'actualitat). La tasca que ambdós han fet per a la creació i el desenvolupament del REDMO ha estat extraordinària. La seva obra, documentada amb els números que els he mencionat, s'ha de qualificar d'excel·lent i d'una gran aplicació pràctica per als malalts afectats d'hemopaties.

Investigació científica, beques i docència

L'èxit en el tractament contra la leucèmia només es pot aconseguir dedicant una quantitat important de recursos per aconseguir avenços terapèutics. La Fundació Josep Carreras contra la Leucèmia, conjuntament amb les seves fundacions germanes a Alemanya,

Estats Units i Suïssa, ha invertit més de 200 milions d'euros en recerca científica i ha donat suport a infraestructures per a la recerca.

Quant a les beques per a la recerca, la FIJC ha concedit la beca E. D. Thomas Post Doctoral Fellowship (1991-2013), les beques de la JC Deutsche Leukämie Stiftung (1995-2015), la beca José Carreras-EHA Young Investigator Fellowship (2002-2015), les beques espanyoles (1993-2010) i les beques presidencials (1993-2010), de les quals es manté la beca P/AG.

Programa Farreras Valentí

El Programa Farreras Valentí va néixer amb la idea de promoure i donar suport a la docència en el camp de l'hematologia, com a conseqüència de la fusió entre la Fundació Josep Carreras contra la Leucèmia i la Fundació de l'Escola d'Hematologia Farreras Valentí. Aquesta fusió respon al fet que ambdues entitats tenien objectius gairebé coincidents, sempre havien col·laborat estretament i compartien alguns membres dels seus patronats respectius.

Ajuts als hospitals

La Fundació Josep Carreras té com a objectius contribuir a accelerar la introducció dels mètodes terapèutics més avançats en els centres sanitaris i a millorar les infraestructures de recerca. Per això, en la mesura de les seves possibilitats, realitza aportacions a centres acreditats i d'accés públic amb la finalitat que els pacients i els equips assistencials puguin beneficiar-se d'unes millors condicions de treball.

La contribució l'any 1989 en la creació de la unitat de tractament intensiu hematològic a l'Hospital Clínic de Barcelona va ser una de les primeres grans materialitzacions d'aquest desig. Aquest centre va ser el que va acollir el Sr. Josep Carreras en el seu procés de curació, que es va concloure en el Fred Hutchinson Cancer Research Center de Seattle. En aquesta mateixa línia, la Fundació també va contribuir amb una aportació molt notable a la creació l'any 1998 de la Unitat de Trasplantament de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol.

Altres centres espanyols perceptors d'ajuts han estat l'Hospital del Mar i l'Hospital Duran i Reynals de Barcelona, el Centre Regional de Transfusió de Madrid, la Fundació d'Investigació Biomèdica de l'Hospital Vall d'Hebron, el Banc de Sang de Cordó Umbilical de Màlaga, el Centre de Transfusió d'Alacant, i l'Associació Grup d'Estudis Neonatals de Barakaldo, del País Basc. Aquests ajuts van estar orientats, en general, a millorar les infraestructures dels programes de recerca i a propiciar una millor i més ràpida capacitat de tipificació de les mostres de sang obtingudes en el procés d'inscripció de donants en el REDMO.

Ocasionalment, i amb motiu de la celebració d'actes i concerts benèfics o de sensibilització, la Fundació i el seu president presten el seu suport a països on els sistemes sanitaris presenten encara carencies importants. Centres sanitaris i col·lectius que han rebut aquest tipus d'ajut són, entre d'altres, la Croatian Lymphoma and Leukemia Foundation, el Departament d'Oncologia de l'Hospital Infantil de Zagreb, el University Medical Center a Ljubljana, el Departament de Pediatria de la University of Medicine de Budapest i la Universitat Cluj-Napoca de Bucarest.

A Alemanya, la Fundació Josep Carreras ha contribuït a construir infraestructures i centres assistencials i de recerca en col·laboració amb les universitats i administracions públiques alemanyes a diferents ciutats com Hamburg, Munic, Leipzig, Berlín, Düsseldorf, Hamburg, Ratisbona, Hannover, Heidelberg, Jena, Tübingen, Schönwald, Würzburg, Köln, Göttingen, Mannheim, Marburg i Erlangen.

Serveis socials

Pisos d'acollida

El tractament de les leucèmies i altres malalties hematològiques és llarg i complicat. Sovint, el pacient ha de sotmetre's a un trasplantament de moll d'os o sang de cordó umbilical. Per aquest motiu, els pacients romanen llargues temporades a l'hospital. En aquests casos, és molt important que puguin comptar amb l'ajut i companyia de la seva família.

La Fundació disposa de cinc pisos d'acollida adequats a les necessitats dels pacients i els seus familiars amb pocs recursos econòmics o que han de desplaçar-se fora de la seva residència per rebre un trasplantament de progenitors hemopoètics o altres tipus de tractament. Aquests pisos es troben a prop dels principals centres que realitzen trasplantaments a Barcelona, concretament, l'Hospital Clínic; l'Hospital de Sant Pau; l'Hospital Vall d'Hebron; l'Hospital de Bellvitge, i l'ICO/Hospital Germans Trias i Pujol, aquest últim a Badalona.

Des del mes de juliol del 2012, la Fundació Carreras també disposa d'un allotjament per a pacients i les seves famílies gràcies a un conveni de col·laboració signat amb l'Hospital Infantil Sant Joan de Déu de Barcelona i NH Hoteles. Com a part de la línia d'acció social de la companyia, la cadena hotelera facilita una habitació a l'hotel NH Porta de Barcelona, en règim d'allotjament i esmorzar, a pacients de l'Hospital Sant Joan de Déu i als seus familiars que han de desplaçar-se lluny del seu domicili per rebre tractament.

Programa "Pis de trasplantaments domiciliaris"

Molts pacients de leucèmia que han de sotmetre's a un trasplantament resideixen a la mateixa ciutat en la qual rebran el tractament o en les poblacions adjacents. De tota manera, hi ha casos en què el seu habitatge es troba massa allunyat per poder dirigir-se ràpidament a l'hospital en cas d'urgència o bé de tractament ambulatori. Normalment, que aquests pacients segueixin ingressats a l'hospital comporta dos fets: l'ocupació d'un llit hospitalari que podria ser emprat per a un altre pacient, i que el pacient no pugui gaudir del confort d'estar en un lloc privat i més acollidor.

La Fundació Josep Carreras té a disposició del Programa de Trasplantaments Domiciliaris de l'Hospital Clínic de Barcelona un pis d'acolliment molt proper al centre mèdic. El projecte de l'Hospital Clínic és únic al nostre país i funciona des de l'any 2003. Amb aquest sistema, els pacients que resideixen a la ciutat poden sortir de l'hospital l'endemà del trasplantament i rebre una o dues vegades al dia visites de control d'infermeria. Els pacients que no poden accedir

a aquest tipus de trasplantament perquè viuen massa lluny del centre hospitalari, poden accedir a aquest programa gràcies al pis que proporciona la Fundació.

Consultes al doctor

La Fundació Josep Carreras també posa a disposició de les famílies i dels pacients de leucèmia i d'altres hemopaties malignes de tot el món un servei gratuït d'informació sobre aquestes malalties. El nombre de consultes realitzades l'any 2015 ha estat de 2.150, gràcies a la gran tasca desenvolupada pel Dr. Enric Carreras.

L'Institut Josep Carreras de Recerca contra la Leucèmia (IJC)

L'Institut Josep Carreras de Recerca contra la Leucèmia (IJC) es pot considerar el projecte més important de la Fundació Josep Carreras.

Va néixer al novembre de 2010 gràcies a un acord entre la Fundació Josep Carreras per la lluita contra la Leucèmia i la Generalitat de Catalunya. Les persones clau del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, sota la presidència del Molt Honorable Sr. José Montilla, per al naixement de l'Institut varen ser la consellera Marina Geli i els Drs. José J. Navas, Miquel Gómez i Carles Miquel. Per part de la Fundació Josep Carreras varen ser el Sr. Josep Carreras, el Prof. Ciril Rozman, jo mateix, el Sr. Toni García Prat i el Sr. Albert Carreras. Posteriorment, i sota la presidència del Molt Honorable Sr. Artur Mas, han estat clau per a l'Institut els Honorables Consellers de Salut, Boi Ruiz, i d'Economia i Coneixement, Andreu Mas-Colell amb la col·laboració dels Drs. Lluís Rovira, Carles Constante, Gabriel Capellà, i els Srs. Josep M. Martorell, Antoni Castellà i la Sra. Iolanda Font de Rubinat. L'Institut forma part dels centres CERCA, circumstància que li permet rebre finançament de la Generalitat de Catalunya, a banda del finançament competitiu que obtenen els seus investigadors en convocatòries públiques (Institut de Salut Carles III i d'altres) i en projectes de recerca de promotors privats, principalment provinents de la indústria farmacèutica, entre els quals cal destacar Celgene, Janssen i Sysmex, així com determinades fundacions com la Fundació Internacional Josep Carreras, l'Obra Social

“La Caixa”, l’Associació Espanyola contra el Càncer, la Fundación Sandra Ibarra, la Fundación Marie Curie, la Fundació Badalona contra el Càncer, la Fundació Germans Trias i Pujol, Fundació Clínic de Recerca Biomèdica, la Fundació Institut d’Investigació Sant Pau, l’Institut d’Investigacions Biomèdiques Agustí Pi i Sunyer, la Fundación Mútua Madrileña, la Fundación Ramón Areces, la Fundació Marató de TV3, la Lady Tata Memorial Trust, la Fundació CELLEX, la Deutsche Josep Carreras Leukämie Stiftung, la Fundació Acadèmia de Ciències Mèdiques, la Fundación Española de Hematología y Hemoterapia, la Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología i donacions privades com les que rebem de la Sra. Maria Rosa Balet Herrero, vídua del Dr. Antonio Raichs.

L’Institut és un exemple de col·laboració entre el sector privat i el sector públic, fet que s’emmarca plenament dins del programa de treball que varen proposar el Govern de la Generalitat de Catalunya i el seus departaments de Salut i d’Economia i Coneixement. L’IJC neix gràcies al treball científic i la massa crítica que configura l’hematologia catalana, de la mà del Prof. C. Rozman i dels seus deixebles, els Drs. A. Urbano, J. Sierra i jo mateix, considerada com a capdavantera a Catalunya, a Espanya i present, amb la seva tasca assistencial, docent i de recerca, a molts països del món. D’altra banda, l’IJC compta amb el suport de la FIJC, que des de fa més de vint-i-set anys dedica el seu treball a la lluita contra la leucèmia a Catalunya, a Espanya i a molts països del món, principalment Alemanya i EUA, la qual cosa dóna molta força a la viabilitat del projecte de l’Institut a llarg termini.

L’IJC té identitat pròpia com els altres instituts CERCA. Aquesta identitat té diversos components: *a)* Es tracta d’un Institut monogràfic, dedicat a la recerca de les hemopaties malignes; *b)* És un institut multicampus, com els que s’han creat a diversos hospitals i universitats a la Unió Europea (EU) i als Estats Units d’Amèrica (EUA), la qual cosa és un avantatge fonamental per poder aglutinar extenses sèries de pacients que permetin realitzar i participar en grans estudis a escala internacional, i *c)* Està físicament integrat en els espais assistencials, docents i d’investigació de tres campus científics.

La voluntat manifestada pel Sr. Josep Carreras, la seva família i la FIJC és la de fer un llegat a Catalunya i al món per la via de la creació d'un institut, dedicat a la recerca sobre la leucèmia i altres malalties malignes de la sang, que esdevingui un referent nacional i internacional. Cal destacar que cap dels creadors del projecte no aspira a fer-ne un signe d'identitat o magnificació personal, sinó un present a la societat, representada per la seva administració pública, els seus científics i els seus ciutadans.

La seva missió consisteix en la recerca dels aspectes epidemiològics, preventius, clínics, translacionals i bàsics de la leucèmia i altres hemopaties malignes. La visió és la de convertir-se en un institut de recerca de referència nacional i internacional i els seus objectius són els següents: *a)* Comprendre l'origen i el desenvolupament de les leucèmies i altres hemopaties malignes; *b)* Identificar noves dianes terapèutiques i aplicar tractaments cada vegada més precisos i menys agressius, i *c)* Intentar la curació d'aquestes malalties en el 100% dels casos.

El Patronat, presidit pel Sr. Josep Carreras, està constituït per 21 membres, i la Comissió Delegada, presidida per mi mateix, per nou membres. El secretari tant del Patronat com de la Comissió Delegada és el director dels centres CERCA, el Dr. Lluís Rovira.

Les línies de recerca que s'han establert en l'Institut de Recerca contra la Leucèmia Josep Carreras són: 1. Leucèmies agudes; 2. Síndromes limfoproliferatives cròniques; 3. Neoplàsies mieloproliferatives cròniques; 4. Gammopaties monoclonals; 5. Síndromes mielodisplàstiques; 6. Hemopaties malignes i coagulació; 7. Complicacions associades a procediments terapèutics; 8. Trasplantament de progenitors hemopoètics i teràpia cel·lular; 9. Recerca epidemiològica, i 10. Recerca clínica.

Dins de cada línia es desenvolupen tres tipus de recerca: clínica, translacional i bàsica, procurant la proximitat, la integració i el treball conjunt entre els líders clínics i els seus equips i els investigadors bàsics. D'aquesta manera, les troballes que s'obtenen a les taules de laboratori, poden tenir una aplicació pràctica per al bé dels malalts.

L'IJC compta amb tres campus científics independents i coordinats: el Campus Clínic-UB, situat a la Facultat de Medicina de la UB, a l'Hospital Clínic de Barcelona i a les seves instal·lacions d'investigació al Centre Esther Koplowitz (CEK), seu de l'Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS), coordinat pel Dr. Álvaro Urbano Ispizua i sota la Direcció de Recerca del Dr. Pablo Menéndez; el Campus ICO-Germans Trias i Pujol de Badalona, situat a l'entorn de l'Institut Català d'Oncologia a l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol, la Unitat Docent Germans Trias i Pujol de la UAB i l'Institut d'Investigació Germans Trias i Pujol (IGTP). El Campus ICO-Germans Trias i Pujol és coordinat per mi i la Direcció de Recerca està en mans del Dr. Francesc Solé. El tercer campus és el Campus Sant Pau, situat en el complex assistencial de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, la Unitat Docent Sant Pau de la UAB i l'Institut d'Investigació Biomèdica Sant Pau (IIBStPau), coordinat pel Prof. Jordi Sierra, que a la vegada fa de director de recerca en espera de la cobertura d'aquest càrrec. La Direcció Científica en funcions de l'Institut és a càrrec meu des que es va crear, en espera d'una convocatòria pública internacional per cobrir l'esmentada plaça.

El compromís econòmic de la Fundació Josep Carreras contra la Leucèmia és destinar 14 milions d'euros per a la construcció dels laboratoris i l'adquisició dels equipaments dels tres campus. L'Institut de Salut Carles III va concedir un crèdit de sis milions d'euros per a la construcció de l'edifici del Campus ICO/GTiP i dels laboratoris del Campus Clínic/UB. El Govern de la Generalitat destina anualment una partida pressupostària per finançar part de les despeses ordinàries estructurals necessàries per al funcionament de l'Institut. Aquest també es finança mitjançant fons competitiu (beques i ajuts, etc.) i el mecenatge. La Fundació Obra Social "la Caixa", amb l'objectiu d'impulsar la recerca d'excel·lència, també col·labora particularment amb la Fundació Josep Carreras en el finançament de projectes de recerca de l'Institut. Vull expressar aquí el nostre agraïment més profund al Sr. Enric Banda, director de l'Àrea de Ciències i Medi Ambient de la Fundació Obra Social "la Caixa", així com a l'actual director, el Sr. Jordi Portabella, per tot al seu ajut.

El personal de l'Institut està compost per 41 persones, 19 més que s'han incorporat procedents de l'Institut de Medicina Predictiva i Personalitzada del Càncer, 14 administratius i 64 membres dels Serveis d'Hematologia dels tres campus.

El pressupost actual de l'IJC és de 3 milions d'euros anuals, aproximadament.

La producció científica ha anat creixent progressivament, amb 77 treballs científics publicats l'any 2014 i 96 l'any 2015, amb un factor d'impacte mitjà de 6,4 i un 53% de treballs publicats en revistes científiques del primer quartil. S'han presentat 12 tesis doctorals i n'hi ha 10 en preparació. També s'ha creat, gràcies al treball de la Dra. Ruth M. Risueño, la primera patent, que ha portat a la creació d'una *spin off* (LEUKOS BIOTECH), per provar l'efecte antileucèmic d'un inhibidor del receptor de la serotonina en la leucèmia aguda mieloblàstica.

Tanmateix, des de l'Institut es fan cursos internacionals de formació en citogenètica i FISH, es participa en diferents reunions científiques nacionals i internacionals, es dona servei a d'altres instituts i centres hospitalaris gràcies a les plataformes tecnològiques i es fan accions per augmentar la seva visibilitat.

L'Institut Josep Carreras de recerca contra la leucèmia és una història inacabada en què creiem que el millor encara ha d'arribar.

Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol

L'embrió de la Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol va ser la Unitat d'Investigació de l'Hospital Germans Trias i Pujol, creada l'any 1988 i acreditada per l'Institut de Salut Carles III (ISCIII) l'any 1994. La Fundació per a la Recerca Biomèdica Germans Trias i Pujol va ser creada l'any 1995, i els seus fundadors van ser els Drs. Miquel Àngel Gassull, Ricard Pujol i Pau Salvá. Com a director mèdic de l'Hospital Germans Trias i Pujol vaig exercir les funcions de president del Comitè d'Ètica i Investigació Clínica (CEIC) durant els anys 1995-97. Va ser el moment

d'aprofitar l'impuls que la investigació clínica rebia al nostre país i d'incrementar tant el grau d'activitat com la captació de recursos.

Ja com a director gerent de l'Hospital Germans Trias i Pujol, l'any 1998 vàrem rebre la proposta de l'aleshores alcaldessa de Badalona, la Sra. Maite Arqué, d'oferir la cessió al Servei Català de la Salut (SCS) i a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) dels terrenys que el municipi tenia a la muntanya de Can Ruti i que incloïa els edificis del grup escolar Can Ruti, els quals havien deixat de funcionar. Això era la solució als problemes de creixement i, per tant, d'espai que tenia l'hospital, derivats de la situació de la Unitat Docent de la Facultat de Medicina de la UAB; dels diferents i disseminats gabinets d'investigació dels serveis assistencials; dels espais de gestió administrativa de la Fundació i de la massificació del pàrquing de l'hospital. Li vàrem prendre la paraula a la Sra. Arqué i vàrem iniciar el projecte "Escoles". Només feia falta trobar mil milions de pessetes per a la construcció de la Facultat de Medicina i de l'Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol! Un repte menut si tenim en compte els beneficis que s'han derivat d'aquella decisió i que en l'actualitat han contribuït a convertir aquesta muntanya en un marc de referència en recerca i docència i que dóna coherència al Campus Can Ruti.

Els diners no podien ser obstacle per a aquest meravellós regal i la Fundació que ja estava acostumada a finançar-se amb molt pocs diners públics sabia com fer-ho per trobar-los. Vàrem posar fil a l'agulla iniciant converses amb els dirigents d'aquell temps, els Srs. Pep Arqués, Ramon Massaguer, el Dr. José J. Navas i la Dra. Alicia Granados. Mentre tots coincidíem en l'oportunitat del projecte, tots coincidíem també en què no hi havia fons per fer-lo, però ens deien que si en trobàvem ens ajudarien a posar-lo en marxa. Vàrem presentar el projecte en el si de la Fundació Germans Trias i Pujol de la qual era president del Patronat el conseller de Salut, el Dr. Eduard Rius, i un cop aprovat vàrem començar a elaborar el Pla de viabilitat i el Pla funcional. La Direcció Científica de la Fundació havia passat del meu amic, el Prof. Aurelio Ariza, cap del Servei d'Anatomia Patològica de l'Hospital GTiP al no menys amic, el Prof. Ricard Pu-

jol, cap del Servei d'Immunologia, que era en l'òrbita del Centre de Transfusions i Banc de Teixits (CTBT), avui Banc de Sang i Teixits (BST) i que es va fer càrrec de la coordinació, el desenvolupament i l'execució del Pla funcional de l'Institut de Recerca Germans Trias i Pujol del Projecte "Escoles", mentre que el desenvolupament del Projecte corresponent a la Facultat de Medicina va anar a càrrec del professor Carlos Rodrigo, cap del Servei de Pediatria i coordinador de la Unitat Docent. El Dr. Carles Solà, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, va oferir el compromís d'acceptar una part del pressupost necessari per tal de situar la Unitat Docent en un dels edificis que havien de ser rehabilitats. Una altra part vindria dels fons FEDER, amb l'ajut de la Sra. Maite Arqué i els Srs. Josep Antoni Duran i Lleida, en aquell temps conseller de Governació, i el seu col·laborador el Sr. Ramon Espadaler. El Dr. Argelagués, director del CTBT, va formalitzar una altra part de l'ajuda necessària per tirar endavant el projecte. L'última part la posà la Fundació Germans Trias i Pujol amb el treball inestimable dels Srs. A. Domech i A. Martín (directors econòmics de l'Hospital i secretaris de la Fundació) i la col·laboració de tots els investigadors de l'hospital mitjançant els overheads dels seus projectes, sobretot els provinents dels assaigs clínics. Dels molts models possibles, vàrem optar pel model multidisciplinari de l'Institute of Molecular Medicine annex al John Radcliffe Hospital d'Oxford en versió "Barcelonès Nord". El mes de juliol de l'any 2000 el Patronat de la Fundació va aprovar el Pla de viabilitat i el Pla funcional per a la rehabilitació dels tres edificis (un per a la Unitat Docent, un altre per a la Fundació IGTP i un altre on s'emplaçaria el futur Institut de Medicina Predictiva i Personalitzada del Càncer (IMPPC) sota la direcció del Dr. Manuel Perucho i la construcció d'un pàrquing en superfície per a professors, alumnes i investigadors del campus.

L'any 2003 va entrar en funcionament el nou edifici de la Unitat Docent de la Facultat de Medicina de la UAB i el 2006 l'edifici de la Fundació Germans Trias i Pujol. En aquell moment, el Dr. Enric Argelagués m'havia substituït com a director gerent de l'Hospital, jo era el director de centre de l'ICO a Badalona i pertanyia a la Fun-

dació com a vocal del Patronat en representació de l'ICO. El Dr. Miquel Àngel Gassull havia rellevat el Dr. Ricard Pujol al capdavant de la Direcció Científica de l'IGTP.

L'any 2008 l'Institut va ser acreditat com a institut de recerca per el Instituto de Salud Carlos III, la màxima acreditació nacional d'excel·lència en recerca, i es situà entre els set primers centres de recerca acreditats a Espanya; això va contribuir que l'Hospital Germans Trias i Pujol assolís el tercer lloc entre els hospitals estatals en funció de la seva producció científica. Vull agrair aquí la gran tasca desenvolupada per les Sres. Montserrat Tàrrega, Gloria Bigorra, Marta Carrió i Anna Garrido.

L'any 2009 es va signar l'acord d'intencions per construir un edifici de recerca, en la ja consolidada "muntanya màgica" de Can Ruti, entre la Generalitat de Catalunya, presidida pel Molt Honorable Sr. José Montilla i la Fundació Josep Carreras, presidida pel Sr. Josep Carreras, que donaria lloc al naixement de l'Institut de Recerca contra la Leucèmia Josep Carreras (IJC) l'any 2010.

L'any 2014 es va reeditar l'acreditació de l'IGTP com a institut de recerca per part de l'ISCIII i va tenir lloc el relleu en la Direcció Científica de l'IGTP del Dr. Miquel Àngel Gassull pel Dr. Manel Puig que, entre molts altres projectes, va continuar el manament del Patronat de la Fundació en la construcció de l'Institut de Medicina Comparada endegat pel Dr. Miquel Àngel Gassull i es va renovar també l'acreditació de l'Institut com a centre CERCA, centre públic de recerca de la Generalitat de Catalunya.

L'IGTP és el centre amb què s'articula tota la recerca biomèdica del Campus Germans Trias i Pujol de Badalona conjuntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), l'Institut Català d'Oncologia de Badalona (ICO), l'Institut de Recerca de la Sida (Irsi-Caixa), la Fundació Lluita contra la SIDA (FLS), l'Institut Guttmann, l'Institut de Recerca contra la Leucèmia Josep Carreras (IJC) i el Banc de Sang i Teixits (BST)

La Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol (IGTP) té com a missió descobrir, preservar, dis-

seminar i potenciar el coneixement multidisciplinari, translacional i de desenvolupament tecnològic d'excel·lència de les ciències biomèdiques, en un procés continuat de superació qualitativa, mitjançant una organització dinàmica, eficient i eficaç.

Dintre dels seus objectius destaquen el fet d'assegurar el millor estat de salut psicofísica i la qualitat de vida de la població, mitjançant la transferència del coneixement, la tecnologia i la innovació generats en els programes d'investigació (translacionalitat) i la seva aplicació a la pràctica clínica i terapèutica.

Desenvolupa la seva activitat de recerca en cinc grans àrees corresponents a les especialitats mèdiques del Campus Hospitalari de Can Ruti: 1. Infecto-Immuno-Inflamació; 2. Càncer; 3. Tecnologies aplicades a la biomedicina (biotecnologia, bioenginyeria, bioinformàtica); 4. Epidemiologia clínica i molecular, salut pública i salut internacional, i 5. Innovació clínica i serveis sanitaris.

Disposa de diferents plataformes científiques i unitats de suport com: Unitat de Citometria, Unitat de Microscòpia, Biobanc, Microscòpia Electrònica, Unitat de Genòmica, Unitat de Proteòmica, Unitat de Criobiologia, Centre de Models Experimentals i Unitat Polivalent d'Investigació Clínica.

Entre les principals línies de recerca per especialitats destaquen: ciències del comportament i abús de substàncies; immunologia i inflamació; malalties del cor, vasculars i respiratòries; malalties infeccioses; sistema endocrí, os i ronyó; fetge i aparell digestiu; càncer i neurociències.

Al final de l'any 2015 hi havia 486 professionals de recerca.

De la seva activitat científica podem destacar els 115 projectes de recerca actius tant nacionals com internacionals amb data 31 de desembre de 2015. En l'últim any es van presentar 200 projectes competitiu nous amb un 24% d'èxit en la seva adjudicació, 93 dels quals nacionals i 39 internacionals. En el període 2010-2015 el CEIC Germans Trias i Pujol va aprovar 646 projectes de recerca clínica i a finals de l'any 2015 hi havia 287 assaigs clínics actius. Hi ha 18 famílies de patents en curs i quatre empreses *spin-off*.

En els últims 12 anys (2004-2015) s'han publicat 4.644 articles, 521 l'últim any amb un factor d'impacte acumulat en aquest any de 2429,192 i un factor d'impacte mitjà de 4,66. El 56% (290) de les publicacions es varen fer en revistes del primer quartil i d'entre elles el 24,76% (129) ho eren del primer decil, amb un índex de citació de 30,05. Es llegeixen al voltant d'unes 20 tesis doctorals per any. Aquesta és a grans trets la història de la Fundació de la qual actualment formo part com a vocal del Patronat en representació de l'IJC i de la que em sento particularment orgullós i en una petita part responsable de la seva magnífica posició dins la recerca biomèdica nacional i internacional.

Fundació Badalona contra el Càncer

Per fer avançar la investigació i millorar el tractament dels malalts amb càncer, la Marisa Serra fa setze anys, després de superar un càncer, va convèncer el seu marit, Miquel Carreras, de fer alguna cosa per recaptar diners per a la causa. La parella de perruquers, molt coneguda a Badalona, es va implicar a fons en el projecte. Primer va voler saber quines eren les necessitats dels oncòlegs de l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona i de quina manera podien ajudar i van decidir que els diners recollits es destinarien a comprar una "maquineta". Recordo com si fos ara el dia que la Marisa i en Miquel varen venir a veure'm al meu despatx de la Direcció de Gerència de l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona. I els confesso que vaig pecar, ja que tot el que em van explicar que volien fer m'ho vaig mirar amb molt d'escepticisme i la veritat és que no hi vaig creure gaire. L'aparell que varen comprar va ser el primer seqüenciador d'ADN de la seva categoria que arribava a Europa. En aquell moment, l'any 1999, valia 32.000.000 de les antigues pessetes. Com que era clar que amb una sola activitat no en tindrien prou per recollir aquella quantitat, van idear una marató d'activitats solidàries concentrades en poc més d'una setmana. El resultat va ser tan positiu que, en comptes d'una màquina, en van poder comprar dues, amb l'ajut complementari del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

El que havia de ser una activitat puntual, es va convertir en un programa complet de tota mena de propostes destinades a recaptar fons. Així és com va néixer la Fundació Badalona contra el Càncer, que aquest any celebra el seu setzè aniversari, gràcies a l'empenta dels seus creadors i tota la gent que han aconseguit implicar al llarg d'aquests anys. D'activitat n'hi ha hagut de tota mena: sopars de gala, concerts, exhibicions esportives... Tots els diners recollits s'han destinat a la compra de maquinària per a la recerca i l'assistència en l'Institut Català d'Oncologia (ICO), a Can Ruti i per a la recerca de l'Institut Josep Carreras, com per exemple: la plataforma Affymetrix per a l'estudi dels microxips d'ADN, fonamental per a la recerca de malalties de la sang amb una base genètica.

En aquests anys han aconseguit més d'un milió i mig d'euros, que han servit per adquirir fins a vuit aparells per avançar en la investigació, a més d'una aplicació informàtica que redueix els riscos en intervencions de tumors cerebrals, perquè permet planificar millor l'abordatge per a l'extirpació del tumor. La darrera aportació de la Fundació Badalona contra el Càncer ha permès renovar els llits de la planta d'hospitalització de l'ICO a Can Ruti. Tanmateix, enguany els diners que es recaptin es destinaran a l'Institut de Recerca contra la Leucèmia Josep Carreras.

La directora general de l'Institut Català d'Oncologia, la Dra. Candela Calle, ha destacat la importància de l'entitat en el doble vessant de sensibilització de la població i de donar suport a projectes "que no podem cobrir amb recursos públics". Per això encoratja la Fundació a tirar endavant la seva tasca solidària. La Fundació no s'atura. El calendari d'activitats programades aquest any comença amb un festival de corals i dansa i un sopar de gala, reconeixent que cada cop és més difícil recaptar fons per a la lluita contra les malalties que afecten tota la humanitat.

Per la meua part, des d'aquest fòrum, vull expressar públicament davant de vostès la nostra gratitud a la Marisa i en Miquel i a tot l'equip de la Fundació Badalona contra el Càncer per la lliçó que ens han donat a tots de constància, capacitat de lluita, esforç, entu-

siasme, generositat, il·lusió, sacrifici i solidaritat amb tots els que lluitem contra el càncer.

Fundació PETHEMA

PETHEMA és un grup cooperatiu de metges especialistes i d'altres professionals sanitaris de diversa índole que treballen coordinadament per al desenvolupament de la recerca de la màxima qualitat científica en medicina, concretament en el camp de l'hematologia.

PETHEMA, les sigles de la qual són "Programa Español de Tratamientos en Hematología", és un grup de recerca de naturalesa acadèmica i independent, que pertany a la Societat Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (SEHH).

El grup PETHEMA està constituït per hematòlegs clínics i investigadors de laboratori de la xarxa d'hospitals del sistema sanitari públic espanyol, alguns centres privats i alguns hospitals europeus, així com de l'Amèrica del Sud. El seu únic interès es portar endavant projectes de recerca mèdica en l'entorn de l'especialitat d'Hematologia i Hemoteràpia que aconseguixin ampliar el coneixement previ existent de les malalties de la sang, de nous procediments idonis per fer-ne el diagnòstic i, molt especialment, de nous tractaments que permetin la curació o almenys perllongar la vida de les persones que pateixen una malaltia hematològica.

Per realitzar aquesta tasca, PETHEMA compta amb una fundació de recerca, la Fundació PETHEMA, instrument principal per al desenvolupament de tot tipus de projectes de recerca (assaigs clínics, estudis observacionals, estudis de registre, estudis epidemiològics i estudis de recerca bàsica).

Història de PETHEMA

PETHEMA va sorgir com la solució més idònia a una necessitat que tenia la nostra incipient però encara dispersa xarxa d'hematòlegs espanyols d'organitzar-se entorn de propòsits comuns d'actuació terapèutica i investigació en el difícil camp de les malalties hematològiques malignes i, en el dia d'avui, podem dir que aquest objectiu es troba sobradament acomplert, gràcies al fet que tants i tants col·

legues hematòlegs han sabut veure la importància que té l'esmentada cohesió i el compromís ineludible del clínic de buscar una millor opció de rescat de la malaltia per a cada pacient.

Els orígens de PETHEMA es remunten a l'any 1973, quan es va suscitar la necessitat de modernitzar l'hematologia i hemoteràpia espanyola i generar una sèrie de protocols diagnòstics i terapèutics per a les malalties hematològiques, que fossin iguals a tot Espanya i que estiguessin en sintonia amb el millor de l'hematologia mundial. Els objectius eren organitzar l'especialitat, cohesionant els hematòlegs espanyols i establint una pauta com a autoritat científica que aconseguís que en tots els hospitals del nostre país hi hagués uns mateixos criteris de rigor científic i mèdic que garantissin la qualitat de l'exercici de la medicina en aquesta especialitat i, amb això, l'equitat de l'assistència sanitària hematològica a tot Espanya.

Efectivament, la primera reunió del grup data del 27 de novembre d'aquell any a Saragossa. La componien, en aquells inicis, amb prou feines uns 20 membres, tots ells hematòlegs de diversos grans hospitals del nostre país, i en aquesta reunió es van aprovar els primers estatuts del grup. La idea de crear PETHEMA va emergir en la ment dels seus dos principals fundadors, el Dr. Jordi Estapé i el Dr. Antonio Raichs, molt ajudats per l'ànim i el consell del Prof. Ciril Rozman.

El Dr. Jordi Estapé havia ja desenvolupat alguns estudis multicèntrics hematològics a Barcelona, amb bons resultats, i havia presentat aquests resultats en diferents fòrums internacionals, provocant una certa sorpresa en aquells medis i deixant un clar missatge que la pràctica d'estudis multicèntrics ben organitzats i d'acord amb els estàndards científics exigibles, a Espanya era quelcom perfectament possible i del tot desitjable. No obstant això, el Dr. Estapé, gran coneixedor de la realitat mèdica europea, era conscient que existia un model organitzatiu en altres països que era necessari i urgent reproduir i materialitzar en el nostre. Em refereixo al fenomen del cooperativisme investigador mèdic, del qual ja començaven a albirar-se alguns intents d'aparició en alguna o altra especialitat o àrea mèdica a Espanya.

A la consciència que allò era molt necessari, li va seguir la voluntat fèrria de fer-ho néixer, per la qual cosa el Dr. Estapé li va proposar al Dr. Raichs, que aleshores era el president de l'Associació Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia, que el recolzés en aquesta empresa tan nova i complicada. El Dr. Raichs va accedir i es van succeir, per tant, nombroses reunions preliminars a Madrid i Barcelona, algunes de les quals molt descoratjadores pels seus infructuosos resultats i fútils enfrontaments, però sense que això impedís que finalment s'acongués un model definitiu consensuat d'estatuts de PETHEMA, amb els quals tothom va semblar estar satisfet. Això va permetre que per fi ja fos possible fixar uns primers objectius i començar així a treballar.

PETHEMA va néixer en aquella reunió a Saragossa de l'any 1973, amb un cert escepticisme per part d'alguns, però amb molta notable il·lusió per part dels seus primers membres fundadors, que eren fidels a uns fins que la comprometien decididament amb el progrés mèdic i la modernització de la pràctica clínica hematològica a tot el país. El primer objectiu de PETHEMA consistia a generar un entorn de cohesió entre tots els hematòlegs espanyols que permetés crear protocols diagnosticoterapèutics que convencessin a tots i que fossin el producte d'un desenvolupament en equip d'aquelles idees que millor complissin el propòsit d'innovar i aportar noves solucions al greu problema de les hemopaties malignes. En paral·lel a aquest objectiu, hi havia la il·lusió i la voluntat d'integrar l'hematologia espanyola en l'àmbit internacional mèdic i de recerca mitjançant un grup cooperatiu d'àmplia dimensió, de pes considerable i que pogués exposar amb una sòlida veu pròpia la seva particular visió de les coses i el seu pensament científic sobre aquesta parcel·la de la medicina que és l'hematologia.

Lògicament, per poder dur a terme aquests objectius en un país com Espanya, en el qual encara molt pocs centres sanitaris disposaven en aquella època d'una experiència clínica en l'especialitat prou àmplia per poder pensar de manera crítica en el seu perfeccionament, va caldre que PETHEMA adquirís igualment el compromís

serios de formar i orientar en els usos científics tots els professionals dedicats a l'hematologia clínica. Per això sempre s'ha reconegut que PETHEMA té un triple vessant en el seu compromís i raó de ser, la cohesionadora, la integradora en l'exterior, i la docent. La realització d'aquesta última tasca, la docent, que comença amb la redacció de protocols científics per al maneig de les malalties hematològiques malignes més prevalents, convenientment deliberats i seriosament discutits fins el detall més nimi i que continua amb la seva incessant difusió a tots els hematòlegs, és clarament culminada quan es succeïxen, una darrere l'altra, abundants publicacions en revistes de molt notable impacte, fruit de l'experiència del grup a l'hora d'abordar terapèuticament les diverses malalties.

PETHEMA va iniciar els seus primers passos aleshores, presentant en la següent reunió de l'any 1974, també a Saragossa, els seus primers dos protocols assistencials: el protocol PETHEMA I, per al diagnòstic i tractament del limfoma de Hodgkin en estadis avançats, i el protocol PETHEMA II, que comparava dos esquemes de quimioteràpia en el tractament de la leucèmia aguda mieloblàstica. PETHEMA començava, doncs, a parlar de criteris diagnòstics en els pacients, de dosis exactes, d'interval d'administració, de maneig de la toxicitat dels tractaments, etc. I amb això, PETHEMA entrava de ple a indicar com s'havien de fer les coses en hematologia si es volien fer de la millor manera possible.

Va passar el temps i PETHEMA va anar ampliant molt notablement la seva influència en tot el territori nacional i la seva solidesa en l'expressió adequada d'una norma o guia precises per al maneig de les malalties hematològiques i, amb això, es van anar multiplicant els protocols de manera natural. Aquella proliferació de protocols va determinar que hi hagués una complexitat cada vegada major en la gestió científica dels estudis i va ser necessari que PETHEMA incorporés en el seu equip professionals dedicats de manera exclusiva a tasques administratives i de maneig de dades, com va ser la Dra. Montserrat Fontanilas, la qual deté actualment la responsabilitat de conduir la secretaria tècnica del grup.

El 17 de desembre de 1993 va tenir lloc a Màlaga una reunió commemorativa dels primers vint anys de PETHEMA, a la qual van acudir tots els seus fundadors i membres contemporanis del grup.

Aquesta reunió va constituir un moment clau dins la història de PETHEMA, perquè es va produir un clar relleu generacional. El Dr. Jordi Estapé va decidir abandonar el seu càrrec de coordinador de PETHEMA, assumint les regnes de la institució, com a nou coordinador, el Dr. Joaquín Díaz Mediavilla, i va ser nomenat com a secretari executiu el Dr. Joan Bladé.

Ambdós hematòlegs, joves aleshores i amb esplèndides noves idees, van saber donar-li a PETHEMA una nova embranzida que ningú nega que va ser realment decisiva per afavorir una major consolidació i creixement del grup.

Aquell mateix any, va entrar en vigor el primer Reial decret d'assaigs clínics, Reial decret 561/1993 que, com tothom sap, va venir a imposar un major rigor en la regularització legal de l'activitat clínica de recerca i més específicament dels assaigs clínics. La dificultat de complir amb les noves lleis, més restrictives, sobre una matèria en què fins al moment havia tingut una àmplia llibertat d'actuació dels metges, va obligar a haver d'adoptar noves decisions i a buscar els mecanismes que permetessin portar a terme una adaptació adequada de l'activitat científica que no entrés en conflicte amb els rigors de la llei. Ja llavors PETHEMA ambicionava posicionar-se amb més presència i domini en els assaigs clínics (principalment els estudis aleatoritzats o amb medicaments encara no autoritzats) però, per a això, calia poder erigir-se com a promotor d'aquests estudis. Va ser aleshores que, de la mà fonamentalment del Dr. Díaz-Mediavilla i del Dr. Bladé, va anar adquirint cada vegada més força la idea de constituir una fundació que treballés al servei del grup, servint de figura jurídica que pogués assumir les obligacions que s'assignen a un promotor i canalitzant i gestionant eficaçment el flux de recursos econòmics que es destinessin als diferents projectes. La idea de crear la fundació PETHEMA es va materialitzar definitivament el 13 de juliol de 1995.

Actualment, PETHEMA està compost per més de 800 professionals que treballen en el camp de l'hematologia.

El president de la Fundació PETHEMA és el Dr. Josep Maria Ribera, el vicepresident és el Dr. Joan Bladé, el secretari executiu el Dr. Juan José Lahuerta, i el director executiu des de l'any 2003 el Dr. Alfonso Santiago. El president d'honor de la Fundació és el Dr. Joaquín Díaz Mediavilla. Hi ha un Consell Assessor del qual formo part des de l'any 2012 que presideix el Dr. Miguel Ángel Sanz, el predecessor del qual en el càrrec havia estat durant molts anys el Dr. José García Laraña i el secretari el Dr. Albert Oriol.

Producció científica de PETHEMA

Des del 1973, any que es va crear, PETHEMA ha liderat una important quantitat de projectes de recerca clínica, be sigui com a assaigs clínics o com a protocols assistencials, en les diferents línies científiques que s'agrupen al voltant de la seva coordinació. D'aquestes destaquen la del mieloma múltiple, que representa el 29,4% del total. Segueixen en importància la leucèmia aguda limfoblàstica (19,8%), la leucèmia aguda mieloblàstica (18,86%), els limfomes (9,4%) o el tractament de les infeccions en les malalties hematològiques (9,4%).

Actualment continuen actius 24 projectes en l'àmbit de la leucèmia aguda, 11 en el mieloma múltiple, 38 en les síndromes mielodisplàstiques i set entre les diferents línies (leucèmia mieloide crònica, trasplantament de progenitors hemopoètics, etc.).

Si fem referència a les publicacions en revistes científiques hem de diferenciar dues etapes en la història de PETHEMA; la primera arriba fins l'any 2000 (1973-2000) i la prioritat de la seva activitat era l'estructuració i consolidació del seu paper dins de l'hematologia nacional i treballar amb molta més intensitat en la generació de consens en els protocols assistencials per a les malalties hematològiques. A partir de l'any 2000, PETHEMA esdevé una organització totalment consolidada i els seus membres publiquen els resultats de la seva activitat amb gran profusió i en publicacions d'elevat factor d'impacte. Si obrim el focus sobre el període que va de l'any 1980

al 2000 veiem que durant la dècada dels vuitanta es van generar 14 publicacions i durant la dels noranta 19, mentre que en la del 2001 al 2010 el nombre de publicacions científiques s'eleva a 83. Un increment exponencial que coincideix amb el gran desenvolupament de la tecnologia clínica, en la consolidació dels conceptes actuals d'inversió en recerca i en la influència que pel que fa a la investigació clínica i en el disseny curricular ha tingut l'entrada a la Unió Europea.

Els últims cinc anys (2011-2015) s'han publicat amb la referència de PETHEMA 125 articles, que acumulen un factor d'impacte global de 849,4 i un factor d'impacte mitjà de 6,79, dels quals 76, és a dir, el 60,8% ho han estat en revistes científiques del primer quartil. En destaquem: *New England Journal Medicine* (1), *Lancet Oncology* (2), *Journal Clin Oncol* (3), *Blood* (9), *Leukemia* (8) o *Haematologica* (13), entre d'altres.

Un fet significatiu va ser la constitució del Grup Espanyol de Mieloma, que integra investigadors dels grups cooperatius de PETHEMA, GELTAMO i GETH. Aquest fet va representar un model de funcionament per establir sinergies i incrementar la seva potència i visibilitat científica, evitant el solapament de recursos i el fraccionament dels esforços en la línia imperant en el món de la recerca en l'actualitat.

Fundació Rotaria

Rotary Internacional és una organització internacional de servei, el propòsit de la qual és reunir líders empresarials i professionals universitaris i no universitaris, amb la finalitat de prestar serveis humanitaris en les seves comunitats, promoure normes d'ètica en totes les ocupacions i contribuir a fomentar la bona voluntat i la pau al món. Rotary està integrat per clubs "rotaris", organitzats en més de 200 països i regions geogràfiques, els quals porten a terme projectes per abordar els problemes del món actual, inclosos: l'analfabetisme, les malalties, la pobresa i la fam, la falta d'aigua potable i el deteriorament del medi ambient, a la vegada que fomenten l'aplicació de normes d'ètica en els seus camps respectius.

La Fundació Rotaria és l'entitat privada del món que atorga més nombre de beques educatives internacionals, sufragant anualment l'intercanvi de més de 1.000 becaris que cursen estudis a l'estranger i exerceixen el paper d'ambaixadors culturals. També col·labora amb set prestigioses universitats del món, amb la finalitat d'obtenir un mestratge en estudis sobre la pau i la resolució de conflictes.

Va ser fundada a Chicago l'any 1905 per l'advocat Paul Harris com la primera organització mundial de clubs dedicada al servei voluntari, i es va estendre ràpidament per tot el món. Avui en dia, els clubs es reuneixen setmanalment per planificar projectes de servei, debatre temes locals i globals, i gaudir de la companyonia. Els clubs són entitats aconfessionals i apolítiques, obertes a totes les races, cultures i creences.

Història

El primer club de servei del món, el club "rotari", va ser fundat l'any 1905 a la ciutat de Chicago per l'advocat Paul Harris i tres amics seus: Silvester Schiele, negociant de carbó; Gustavus H. Loehr, enginyer de mines i Hiram E. Shorey, sastre. Ells van decidir que només podien ingressar al club membres convidats per algun soci i que tinguessin una professió diferent a la dels socis actuals. Al cap de poc, es van adonar del potencial que tenien i es van disposar a ajudar a la seva comunitat. Es van nomenar quatre "avingudes de servei" en l'organigrama: 1. Servei al club; 2. Servei a través de l'ocupació; 3. Servei a la comunitat, i 4. Servei internacional. D'aquesta manera, es complia l'objectiu del Rotary, el qual consisteix a estimular i fomentar l'ideal de servei com a base de tota empresa digna i, en particular, estimular i fomentar:

1. El coneixement mutu i l'amistat com a ocasió de servir.
2. L'observança de normes d'ètica en les activitats professionals i empresarials; el reconeixement del valor de tota ocupació útil i la dignificació de la pròpia en benefici de la societat.
3. La posada en pràctica de l'ideal de servei per tots els "rotaris" a la seva vida privada, professional i pública.

4. La comprensió, la bona voluntat i la pau entre les nacions, a través de la companyonia de les persones que en elles exerceixen activitats professionals i empresarials, unides al voltant de l'ideal de servei.

L'Associació Nacional de Clubs Rotaris va ser fundada l'any 1910; el nom *Rotary* va ser escollit perquè les reunions originals tenien lloc en diferents locals dels membres de l'organització, que rotaven i intercanviaven al llarg dels temps. Aquest nom va ser canviat per *Rotary International* l'any 1922, perquè en aquell moment ja s'havien creat moltes ramificacions en altres països.

Jo vaig tenir el primer contacte amb el Club Rotary de Badalona l'any 2010, gràcies a la meua relació amb el meu bon amic, el Dr. Joan Utset, metge especialista en radiodiagnòstic. Aquell any, el Rotary Club de Badalona, presidit pel Sr. Jordi Navarro, al qual va succeir el Sr. Xavier Camps, va fer l'oferiment a la Fundació Josep Carreras de col·laborar en l'inici de la construcció del nou edifici de l'Institut Josep Carreras de Recerca contra la Leucèmia en el Campus ICO/GTiP i així ho varen fer. Els primers treballs dels arquitectes varen ser finançats pel Rotary Club de Badalona. Enguany, el Club Rotary de Badalona, presidit pel Sr. Joaquim Azofra, ha tornat a ajudar l'IJC, aquesta vegada finançant un projecte concret de l'Institut, la Plataforma del Banc de Mostres Biològiques.

Aprofito aquest solemne acte per expressar, en nom del Sr. Josep Carreras i en el meu propi, el nostre agraïment al Rotary Club de Badalona i, molt especialment, al Dr. Joan Utset i als seus successius presidents.

Associacions Barcelona Salut i Espanya Salut

Les Associacions Barcelona Salut i Espanya Salut es varen constituir com a entitats sense ànim de lucre, amb l'objectiu de millorar l'educació i la prevenció sanitària. La promoció dels hàbits saludables, el coneixement de les ciències de la salut i la recerca són els tres pilars d'aquestes entitats, que tenen el repte final de contribuir a la disminució de la incidència de les malalties més freqüents de la societat actual. De la mà d'un grup de professionals mèdics i

investigadors de reconegut prestigi internacional, Barcelona Salut i Espanya Salut promocionen i desenvolupen projectes innovadors encaminats a difondre el coneixement de les ciències de la salut, formar la població general i optimitzar la utilització dels recursos disponibles.

Barcelona Salut i Espanya Salut són entitats germanes autoritzades per la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques de la Generalitat de Catalunya mitjançant la inscripció número 46420 i 45800 de data 27 de juliol de 2011 i 23 de desembre de 2012, respectivament. Aquestes entitats, que regulen les seves activitats de conformitat amb el que estableix la Llei 4/2008, de 24 d'abril, del llibre tercer del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques; i la Llei orgànica 1/2002 de 22 de març, reguladora del dret d'associació, tenen entre les seves finalitats: promoure l'intercanvi de coneixement entre els seus membres; organitzar jornades d'estudi, seminaris, publicacions i activitats de recerca i coneixement al voltant de les ciències de la salut i donar a conèixer i promoure els hàbits de vida saludables.

Els membres d'aquestes institucions gaudeixen d'una acreditada trajectòria professional en les àrees mèdiques, sanitàries, tecnològiques, de recerca i de gestió. Aquesta característica converteix ambdues institucions en un grup multidisciplinari i especialitzat que dona resposta a les necessitats dels diferents grups socials. Aquest marc d'experiència permet contribuir a l'excel·lència professional compartint, formant i difonent entre la població coneixements mèdics i, amb això, millorar la qualitat de vida de les persones.

L'impuls de les tecnologies i la millora de la gestió de la salut, a través d'accions en les quals participen els sectors assistencial, farmacèutic, biotecnològic, alimentari, de les tecnologies sanitàries i de la informació i comunicació, constitueixen els principals objectius de Barcelona Salut i Espanya Salut.

Els seus membres fundadors són els Drs.: Lluís Asmarats, Rafael I. Barraquer, Pere Barri, Antoni Brualla, Josep Brugada, Ramon Brugada, Jordi Cambra, Carlos Cordón-Cardó, Javier de Benito, Luis Donoso, Evarist Feliu, Luis Fernández-Vega, Enrique Ferrer,

Eduardo Fraile, Benjamín Guix, Rafael González Adrio, Jaime Kullisevsky, José María Lailla, Gonçal Lloveras, Carlos Macaya, Juan Macho, Luís Martí Bonmatí, José Martínez Olmos, Pere Medina, Indalecio Monteagudo, Silvia Ondategui, José María Ordovas, Bernat Sòria, Antoni Torres, Xavier Trepap i Jesús San Miguel.

El Consell Econòmic d'ambdues associacions és un òrgan consultiu creat per la mateixa associació amb la finalitat d'aplegar en una mateixa taula un conjunt d'empreses i organitzacions que participen en l'àmbit de les ciències de la salut, així com aquelles altres de diferents sectors que vulguin donar suport als objectius de l'entitat basats en la promoció i difusió dels hàbits de vida saludable.

Les funcions d'aquest Consell són l'intercanvi d'idees, estratègies i coneixements, i les sinergies entre el sector sanitari i d'altres sectors econòmics.

La Comissió Delegada del Consell Econòmic la formen els Srs. Jordi Ramentol, Juan Sanabria, Fernando Roig, Eduardo Vidal, Rogeli Ambrosi, Felipe Pastrana, Enrique Álvarez, Yago Alonso, Jorge Güell, Jorge Paricio, Luis Gonzaga Garat, Jorge Cabrera, Ana Isabel Gómez, Eva Abans, Marcelo Weisz, Ramón Casanovas, Eduard Melendres i Javier Llovera.

S'estableixen tres estadis de col·laboració per part de les empreses presents en el Consell Econòmic: patrocinadors principals, patrocinadors i col·laboradors.

Com a contrapartida a l'aportació d'aquestes companyies, Barcelona Salut i Espanya Salut retornen l'aportació realitzada mitjançant la presència en aquelles publicacions de *Barcelona Salut* i *Espanya Salut* i de la seva capçalera "Salud y Medicina" en *El Periódico* i "Medicina" en *El País*, respectivament. Aquestes planes que s'inclouen en l'edició nacional i internacional d'*El País* esdevenen com la informació de salut amb més audiència del món en llengua castellana a través de la presència que té el diari arreu del món, així com a la mateixa web del diari, que ocupa una de les primeres posicions entre les pàgines web mundials.

Entre alguns dels projectes desenvolupats, cal destacar: Projecte de Cardioprotecció mitjançant desfibril·ladors portàtils en diferents àmbits (mercats municipals de Barcelona, Metro a la línia 1, 150 farmàcies de Barcelona i a altres poblacions properes com Badalona, Montcada, Cervera, Reus...). Millora de l'atenció als pacients amb lupus. Ruta Saludable en col·laboració amb Philips i Banc de Sabadell (hàbits de vida i dieta equilibrada a diferents localitats espanyoles). Atenció Cardiovascular a Moçambic. Electrocardiogrames a estudiants de segon d'ESO als instituts de Banyoles (Girona): Universitat de Girona (UdG). Cooperació amb l'Institut Barraquer. Llibre de Cuina Saludable: *Sabor con Salud*. Projecte Campanya Síndrome Premenstrual.

Jo vaig entrar a formar part de Barcelona Salut i Espanya Salut com a membre fundador de la mà del Dr. Rafael I. Barraquer, al qual sempre li estaré agraït.

També vull expressar el meu agraïment al Sr. Pere Medina, al Dr. Josep Brugada i als creadors del Projecte, entre els quals vull destacar als Srs. Joan Soriano i Xavier Vilda, per haver confiat tant en mi.

CONSIDERACIONS FINALS

A. Referents a les “meves” fundacions i associacions

El resum del que s'està fent a les fundacions que he mencionat per ajudar als ciutadans i contribuir a fer un món millor seria el següent:

Assistència social i mèdica a la gent gran i als discapacitats intel·lectuals profunds.

Formació en temes d'educació mèdica.

Control de la qualitat de les transfusions que s'administren a Espanya per minimitzar la possibilitat d'error.

Foment de la col·laboració entre fundacions.

Contribució al desenvolupament de les humanitats mèdiques.

Ajut als especialistes en hematologia i hemoteràpia del nostre país, mitjançant beques, cursos, publicacions de llibres...

Treball per vèncer la leucèmia i d'altres hemopaties malignes en tres àmbits: assistencial, recerca i formació.

Recerca biomèdica en diferents especialitats.

Contribució a dotar d'equipaments i fomentar projectes de recerca per als centres de recerca en oncohematologia.

Coordinació de l'establiment de protocols clínics a tot Espanya per al tractament dels malalts afectats d'hemopaties.

Difusió del coneixement mèdic a la societat.

B. Referents a les fundacions i associacions en general

De cara al futur, s'haurien de millorar o prendre noves mesures que facilitessin la tasca que es desenvolupa en el si de les fundacions. Aquestes serien:

Lluitar per la necessitat d'aprovar una nova Llei de mecenatge que incorpori un tractament fiscal similar al d'altres països del primer món.

Fer realitat el fet que les fundacions i associacions siguin la veu de les necessitats dels ciutadans davant l'Estat.

Enfocar els objectius de les fundacions a millorar els valors de la humanitat, la salut de la societat i la viabilitat del planeta.

Potenciar la col·laboració pública-privada mitjançant l'establiment de projectes conjunts entre l'Estat i les fundacions .

Desplegar el Pla estratègic de les fundacions d'acord amb els pressupostos realistes i austers.

Potenciar la visibilitat i el reconeixement dels gran empresaris, homes de negoci i famosos que aportin coneixement i fons a les fundacions.

Definir objectius clars i desenvolupar una gestió responsable i transparent.

Convèncer les empreses que una part de la seva despesa en publicitat pot ser més eficient si es destina a projectes que es desenvolupen en el si de les fundacions.

Emprar els recursos obtinguts amb rigor, traçabilitat i transparència i professionalitzar les activitats de captació de fons procedents del mecenatge.

Fomentar el diàleg i la cooperació entre fundacions per sumar esforços, optimitzar recursos i alinear objectius amb la finalitat de millorar el compliment de la seva missió.

EPÍLEG

Per acabar, volia dir que en el meu discurs he utilitzat paraules d'altres, ja que no sóc un escriptor a l'ús ni tampoc un pensador professional. Sempre he pensat que copiar dels que saben, escoltant les seves paraules i llegint els seus escrits, era una bona manera d'aprendre i progressar, com també ho és procurar aprendre dels que no en saben. Tanmateix, escriure el discurs m'ha fet reflexionar, mirar enrere, recordar i descobrir coses sobre les quals no havia pensat mai. Han estat cinquanta anys d'anàlisi que trobaran en la versió escrita i que els serà lliurada després de la cloenda de l'acte i trenta minuts de síntesi en la versió oral que acaben d'escoltar. Per tant, els vull donar una vegada més les gràcies per aquesta oportunitat que m'han concedit arran del meu nomenament i reafirmar el meu compromís de treballar per la RAMC, assistir a les seves reunions i col·laborar amb les seves finalitats .

I acabo: que sigui aquest humil discurs un petit homenatge a totes aquelles persones que treballen a les fundacions del nostre país per fer un món una mica millor.

He dit.

BIBLIOGRAFIA

1. Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense ànim de lucre i dels incentius fiscals del mecenatge.
2. Ciril Rozman. *El reto asumido*. Ed. Juan Maldonado y Miquel Rutllant. Fundación Medicina y Humanidades Médicas, 2008.
3. Pere Farreras i Valentí. *Metge català (1916-1968)*. Coordinació: Jacint Corbella i Ciril Rozman. Fundació de l'Escola d'Hematologia "Farreras i Valentí", 2008.
4. S. Woessner i L. Florensa. *La citología óptica en el diagnóstico hematológico*. 5a Edició. FEHH-AEHH. Acción Médica SA. Madrid, 2006
5. M. Rutllant, J. L. Navarro, J. Sierra, E. Feliu, *Asociación Española de Hematología y Hemoterapia: 50 años de historia*. 2009.
6. C. Rozman. *Reflexiones sobre la investigación biomédica en España*. Med. Clín. (Barc) 120: 19-23, 2003
7. *Medicina Clínica* (Barc): 1983-2013. Versió impresa i versió digital (www.elsevier.es/medicinaclinica).
8. Cuadernos de la Fundación Dr. Antonio Esteve. *Filantropía en investigación e innovación biosanitaria en Cataluña*. Coordinadors: Joan Bigorra i Félix Bosch. Lenoir Ediciones, 2014.
9. Ideas. PwC España. *Filantropía en España y filantropía en EEUU*, 2015
10. Asociación Española de Fundaciones. *Actualidad normativa. Reforma de incentivos fiscales al mecenazgo*, 2015.
11. El mecenatge en l'àmbit de la recerca en Ciències de la Salut a Catalunya. Consell Assessor per a la Sostenibilitat i el Progrés del Sistema Sanitari. Generalitat de Catalunya. Maig 2015.
12. Andy Robinson. "La filantropía de Mark Zuckerberg. Entrevista a Michael Green". *La Vanguardia*, 13 de desembre de 2015.

13. *La Vanguardia*. Versió impresa i versió digital: 1989-2015 (www.lavanguardia.com)
14. Ll. Berga. “Agua y Salud”. *El Periódico*, 2016
15. V. Vicente. Lección Ricardo Castillo: *Evolución de los procedimientos diagnósticos de la patología del sistema hemostático: Del tiempo de coagulación a la medicina ómica*. Hematologica/ Ed. española 2011; 96 (extra 1 61). LIII Reunió Nacional de la Asociación Española de Hematología i Hemoteràpia y XXVII Congrés Nacional de la Societat Espanyola de Trombosi i Hemostàsia. Saragossa 2011.
16. José Antonio Gutiérrez Fuentes y José Luis Puerta López-Cózar. *Reflexiones sobre la ciencia en España. El caso particular de la Biomedicina*. Fundació Lilly. 2002.
17. Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'impost sobre societats (BOE núm. 288 de 28 de novembre).
18. Fundació Privada Sant Francesc d'Assis www.fundaciosfda.cat
19. Fundació Educació Mèdica www.educacionmedica.net
20. Fundació per a la Qualitat en Transfusió Sanguínia, Teràpia Cel·lular i Tissular (CAT) www.catransfusion.es
21. Consell de Fundacions per la Ciència www.fecyt.es
22. Fundació Medicina i Humanitats Mèdiques www.fundacionmhm.org
23. Fundació Espanyola d'Hematologia i Hemoteràpia (FEHH) www.sehh.es
24. Fundació Josep Carreras contra la Leucèmia www.fcarreras.org
25. Fundació de Recerca Biomèdica Germans Trias i Pujol www.germanstrias.org
26. Fundació Badalona contra el Càncer www.iconcologia.net
27. Fundació PETHEMA www.fundacionpethema.es
28. Fundació Rotaria www.rotary.org
29. Associacions Barcelona Salut i Espanya Salut <http://españasalud.org> <http://barcelonasalud.es>

Discurs de resposta de l'acadèmic numerari
CIRIL ROZMAN I BORSTNAR

Excel·lentíssim Senyor President,
Molt Il·lustres Acadèmiques i Acadèmics,
Senyores i Senyors,

Agraeixo molt profundament a la Junta Directiva de la nostra corporació que m'hagi encarregat, en nom de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, donar la benvinguda oficial a l'acadèmic electe professor Evarist Feliu i Frasnado. Aquesta oportunitat és per a mi un gran honor i, a la vegada, una enorme satisfacció personal. El professor Evarist Feliu va néixer a Sant Cugat del Vallès l'any 1948 en el si d'una família molt arrelada a aquesta ciutat. El vaig conèixer l'any 1969 quan ell encara era estudiant, quan vaig assumir la direcció de la Càtedra de Patologia i Clínica Mèdiques del professor Pedro Pons i de l'Escola d'Hematologia del professor Pere Farreras Valentí. Aviat es va convertir en un dels meus deixebles predilectes. Malgrat que no sempre hem treballat a la mateixa institució, ell ha estat arreu un exponent destacat de l'esperit de la nostra escola.

Exposaré les fites més importants del seu dens curriculum vitae. Les dividiré en quatre parts: 1) aspectes formatius i carrera assistencial; 2) càrrecs acadèmics; 3) recerca i producció científica i 4) gestió. Respecte al primer apartat, va rebre una bona formació en medicina interna i hematologia, la qual li va permetre aconseguir, després de la llicenciatura en Medicina i Cirurgia a la Universitat de Barcelona l'any 1971, el grau de doctor en Medicina i Cirurgia l'any 1979, així com els títols de metge especialista en Medicina Interna i Hematologia l'any 1980. Va ser metge adjunt (1976-1984) i cap de

secció (1985-1991) a l'Escola Professional d'Hematologia Farreras-Valentí de l'Hospital Clínic. En l'aspecte formatiu per a la recerca van ser importants per a ell dues estades a l'estranger, a les universitats de París (1975-1976) i de Harvard (1981-1982). L'any 1991 es va incorporar a l'Hospital Germans Trias i Pujol per tal d'ocupar el càrrec de cap de servei d'Hematologia i més tard director de centre de l'Institut Català d'Oncologia de Badalona (ICO-Badalona). Actualment és director del Programa de Relacions de l'ICO amb les Universitats i cap del Laboratori d'Hematologia de l'ICO-Badalona. 2) La seva gran activitat formativa i assistencial s'ha acompanyat d'una carrera acadèmica corresponent. Va ser professor titular de Medicina de la Universitat de Barcelona (1985-1997) i de la Universitat Autònoma de Barcelona (1997-2007). Des de l'any 2008 és catedràtic de Medicina-Hematologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. 3) Pel que fa a la recerca, els seus principals camps han estat la morfologia i funció granulocitària, la ultraestructura de les cèl·lules de la sang i òrgans hematopoètics, l'estructura i la funció esplènica i els estudis morfològics, citogenètics i biomoleculars de les hemopaties malignes. Ha fet aportacions a 85 llibres, ha publicat entorn de 350 articles, la meitat en revistes internacionals. Ha ocupat càrrecs directius a la revista *Medicina Clínica*, en la versió espanyola de la Revista *JAMA*, al llibre *Rozman: Semiología y métodos de exploración en medicina* i al Tractat Farreras-Rozman de medicina interna. 4) Finalment, el seu *curriculum vitae* destaca per una enorme capacitat gestora, tant en els sectors públics com privats. Així va ocupar els càrrecs de director mèdic (1995-1997) i director gerent (1997-2002) de l'Hospital Germans Trias i Pujol, cosa que li va permetre assolir una notable experiència en aquesta vessant de la seva vida. Aquests coneixements li han permès col·laborar amb gran eficàcia en nombroses fundacions i entitats semblants, en algunes de les quals encara ocupa el paper de motor principal. Més tard tindrà l'oportunitat de comentar determinats aspectes d'aquesta vessant.

A continuació em permeto fer algunes consideracions sobre el discurs d'ingrés del nostre nou acadèmic. Amb gran encert comenta que els continguts de la Declaració Universal de Drets Humans de

les Nacions Unides de l'any 1948 estan lluny d'acomplir-se. També té raó quan dóna una gran importància a la societat civil com un factor essencial en el benestar d'un país. Els ciutadans han de ser conscients que els governs sovint no poden arribar a cobrir totes les seves necessitats i, per tant, les iniciatives privades les poden suplir amb freqüència. En aquest aspecte és molt important la iniciativa privada, no tan sols per cobrir les mancances públiques, sinó també per imposar un esperit pedagògic sobre la població, per tal que no exigeixi del sector públic més del possible. Posaré un exemple sobre el sistema sanitari. Després que als anys setanta del segle passat s'abandonés el paternalisme en la relació metge-malalt, ha arrelat amb molta força la cultura de l'autonomia del pacient. Aquesta cultura té molts aspectes positius, però probablement ha creat en l'ànim de l'usuari del sistema sanitari una excessiva èmfasi sobre els seus drets que tendeix a reclamar massa sovint, fins i tot per mecanismes judicials. Un exemple d'això va ser una "Carta de drets i deures dels ciutadans, en relació amb la salut i l'atenció sanitària" publicada fa uns quants anys pel Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya. Aquest documents contenia 29 pàgines de drets i tan sols 3 pàgines de deures. Sóc del parer que la tasca pedagògica sobre la població ha d'incloure molts aspectes, com ara la necessitat de contribuir a la sostenibilitat del sistema sanitari, mitjançant un ús racional dels seus serveis, tot respectant les normes preventives com deixar de fumar i complir els programes vacunals i altres.

Però el nostre nou acadèmic aborda en el seu discurs sobretot els mecanismes existents per tal d'estimular la societat civil en la creació d'iniciatives privades que puguin substituir les mancances del sector públic. Analitza amb gran encert el problema de les fundacions i la fiscalitat, concretament, com els països més avançats fomenten el mecenatge mitjançant una generosa desgravació fiscal. De forma esquemàtica es pot dir que aquesta desgravació és del 100% als països més avançats, els EUA, la Gran Bretanya i Alemanya; del 60-66% a França, i del 30% a Espanya. Cal millorar-ne la legislació corresponent. És molt encertada la cita que fa el professor Feliu d'un article publicat a *La Vanguardia* per part del gran polític català

Miquel Roca i que jo no em resisteixo a reproduir:”A Espanya hi ha dues versions per considerar el fenomen del mecenatge. La versió trista mostraria que el mecenatge és una forma d’evadir impostos o, si es vol, una altra forma de pagar-los. La versió positiva recordaria que la societat civil, compromesa i solidària, ha de fer que el país vagi endavant. La societat és molt més dinàmica que l’administració, que sempre recela i desconfia. En definitiva, es necessita un millor tracte fiscal, paral·lelament a l’exigència de responsabilitat civil en la gestió del mecenatge”.

La part central del discurs que ens presenta el nostre nou acadèmic està dedicada a la descripció més o menys detallada de la seva tasca en 12 fundacions en les quals ha participat o participa. Els meus comentaris se centraran només en una d’elles, ja que és, possiblement, la més important i la que ens obliga a tots dos a freqüents reunions de col·laboració. Em refereixo a la Fundació Josep Carreras contra la Leucèmia. Considero que és el meu deure que accomplixo amb la màxima satisfacció referir-me abans que res a la figura principal d’aquesta institució, el senyor Josep Carreras i Coll. La seva història tant artística com mèdica es prou coneguda pels mitjans de comunicació. En aquest moment només vull retre-li un homenatge destacant alguna de les seves característiques personals. El senyor Carreras és un home molt intel·ligent i, a la vegada, extraordinàriament generós. El seu desig de tornar a la societat tota l’atenció que va rebre en el procés de curació de la leucèmia ha fet que apliqui una constància i un esforç difícils de superar en innumbrables iniciatives que han donat ja uns fruits esplèndids. El professor Feliu ha tingut en les activitats de la Fundació un protagonisme creixent. L’any 1993 va entrar al Patronat com a membre i va assumir-ne aviat la secretaria científica. L’any 2012 em va succeir en la vicepresidència que jo havia ocupat durant 22 anys. L’experiència demostra que les fundacions privades tenen una vida limitada i que solen dissoldre’s al cap de poques generacions. Amb el Sr. Carreras –al qual m’uneix una gran amistat i comprensió mútua– teníem una autèntica obsessió d’organitzar alguna estructura que deixés la nostra tasca a la societat de forma permanent. Així, l’any 2010 va néixer una entitat pública,

l'Institut de Recerca contra la Leucèmia Josep Carreras de la Generalitat de Catalunya. Tant en el procés de la seva creació com en el seu desenvolupament, el nostre nou acadèmic ha tingut i manté un paper essencial. Fins aleshores, la Fundació fomentava la recerca d'altres grups. Des del 2010, l'Institut fa investigació amb els seus propis equips. Com queda clar en el discurs del Dr. Feliu, els grups de recerca estan allotjats a tres llocs diferents: el campus Clínic|UB, el Campus ICO|Germans Trias i Pujol i el Campus Sant Pau. Em complau destacar i agrair la gran tasca que estan desenvolupant els coordinadors dels tres campus, el Dr. Álvaro Urbano, el Dr. Evarist Feliu i el Dr. Jordi Sierra. Tots tres tenen un gran prestigi i una àmplia experiència en la recerca clínica, la qual cosa els permet establir ponts adients amb els investigadors bàsics de l'Institut. Si miro cap enrere i analitzo els èxits aconseguits en tan sols 5 anys, m'atreveixo a predir que en no gaire temps l'Institut es convertirà en el millor centre del sud d'Europa en l'àmbit de la lluita contra la leucèmia. La recent creació d'una empresa *spin-off* com a resultat de la recerca d'un grup de l'Institut és només un exemple dels nombrosos èxits que s'estan aconseguint.

Ara bé, a banda de la gran vàlua que té la recerca per al benefici de les persones malaltes, que és el nostre primer i més important objectiu, no renuncio a fer uns breus comentaris sobre la seva importància productiva en favor del benestar global de la societat. Està científicament demostrat que la inversió en R+D condueix al cap de poc anys al creixement del PIB. L'economista Robert Solow del Massachusetts Institute of Technology (MIT) va rebre el premi Nobel d'economia l'any 1983 per haver demostrat aquesta relació, que no és exclusiva dels Estats Units, sinó que també s'ha observat en molts altres països. Per aquesta raó els països que no tenen fonts de riquesa natural han d'invertir en R+D per tal de créixer econòmicament. La mitjana europea d'inversió en R+D gira entorn del 2%. Malauradament, Espanya està lluny de aquesta xifra (1,23%) i encara molt més lluny dels països nòrdics Suècia, Finlàndia i Dinamarca (tots tres per sobre del 3%) o d'Alemanya (2,94%) i Àustria (2,81%).

Apropant-me cap al final de la meua intervenció, tinc el plaer de destacar algunes característiques humanes del nostre nou acadèmic. No és necessari argumentar gaire sobre la seva excepcional generositat. Una persona que és capaç de participar en 12 fundacions i institucions semblants, forçosament ha de tenir una enorme sensibilitat pels altres i un gran altruisme. Puc donar també testimoni de la seva més absoluta fidelitat. Finalment, no soc l'únic d'adonar-me de la gran capacitat que té per apropar criteris oposats entre individus diferents, és a dir, una enorme habilitat de negociació. Podria seguir amb altres aspectes, però prefereixo acabar aquest paràgraf amb una frase: Benvolgut Evarist, gràcies per ser com ets i gràcies per la teua extraordinària contribució a la nostra escola.

Ha arribat el moment de cloure aquest parlament, tot i que la densitat del discurs presentat justificaria molts més comentaris. Tots som conscients dels grans mèrits del professor Feliu per entrar a formar part d'aquesta corporació. El seu concurs a la nostra acadèmia serà d'una vàlua innegable i, per tot això, Excel·lentíssim Senyor President, us demano que imposeu al professor Evarist Feliu i Frasnado la medalla d'aquesta docta corporació.

He dit.